

PRICE \$3.00 (including GSTax in Canada)

Ціна 3.00 дол.

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УКРАЇНСЬКИЙ УНІВЕРСАЛЬНИЙ ЖУРНАЛ

Vol. XLII

ЛИСТОПАД - 1991 - NOVEMBER

No. 501

NOWI DNI

A Ukrainian Monthly published
every month except August by
the Nowi Dni Co. Ltd.
in Toronto, Ont., Canada

Адреса "Нових Днів":

NOWI DNI

P.O. Box 400, Stn "D"
**TORONTO, ONT., CANADA
M6P 3J9**

Publications Mail Registration Number 1668

International Standard Serial Number

ISSN 0048-1017

Editor-in-Chief: M. Dalney
Business & Advertising manager:
A. Horhota
Fax (416) 535-6667

1 YEAR SUBSCRIPTION -
РІЧНА ПЕРЕДПЛАТА:

CANADA: \$27.00

U.S.A.: \$25.00 US

OVERSEAS - ЗАОКЕАНСЬКІ
КРАЇНИ

\$25.00 American or equivalent

Air - \$65.00 American or equivalent

НАШІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

AUSTRALIA - АВСТРАЛІЯ:

F. Habelko,
61 Lawson Ave.,
Frankston 3199, VIC. Australia
Tel.: 03-783 7782

Terentij Myronenko,
P.O. Box 302,
Parramatta, N.S.W., Australia 2150

GR. BRITAIN - ВЕЛ. БРИТАНІЯ:

Mr. A. Bondarenko,
34 Gibbon Rd.
London W3 7AF England

Засновник і редактор 1950-1969 П.К. Волиняк

Видає Спілка "НОВІ ДНІ" з обм. відповідальністю

Мар'ян Дальний - головний редактор

Редколегія: Іл. Бондарчук, Тоня Горохович, Василь Гришко,
Мар'ян Дальний - редактор, Олексій Коновал.

Адміністратор і Оголошення - Ада Горгота

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Максим Богданович -- ПОГОНЯ	1
Григорій Вишневий -- ДО ЖИДА	2
Гр. Бостонський -- ЗЕМЛЕ МОЯ	2
Літукраїнці -- Б'ЄМО НА СПОЛОХ!	3
Мар'ян Дальний -- УКРАЇНО, МОЯ УКРАЇНО...(2)	4
Юрій Гаврилюк -- ПОЕЗІЇ	6
Дм. Нитченко, В. Базилевський -- ЧАС ПРАЦЮЄ НА НАС... ..	7
Андрій Качор -- Д-р ОСИП ОЛЕСЬКІВ	10
Юрій Ткачук -- М. ДРАЙ-ХМАРА ТА М. БОГДАНОВИЧ	12
Ярослав Стех -- ВОЛОДИМИР РАДЗИКЕВИЧ... ..	15
Йосип Гошуляк -- РІДНА МАТИ МОЯ	17
Вячеслав Чорновіл, Ю. Пригорницький -- КОМПАРТІЯ ФАКТИЧНО ІСНУЄ	19
Василь Гришко -- І. БАГРЯНИЙ СПІВУЧАСНИК САМОВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ	22
Антоніна Листопад -- ЗРОБІМО ВИСНОВКИ	24
Юрій Соловій -- ВСЕ НАВИВОРИТ	25
Юрій Мошинський -- РОМАНТИЗМ	26
Ганна Черінь -- ЙОГО ЄВШАН	27
Олекса Веретенченко -- ТОБІ, МАРІЄ, МІЙ УКЛІН	29
А. Вовк -- НА ПУЛЬСІ МОВИ	31
Іван Климишин -- ВДИВЛЯЮЧИСЬ У ТАЄМНИЧУ БЕЗОДНЮ	34
Е. Рієкстиньш -- ЯК ЖИВЕ ПРЕЗИДЕНТ	37
Олег Черногуз -- СОН (гумореска)	38
Ф. Миколаєнко, М. Смирнів, Лідія Белендюк і ін. -- ЛИСТИ ДО РЕДАКЦІЇ	39

На першій стор. обкладинки: Листопад. Вид на місто Лева.
Фото В. Пилип'юка.

● Передруки і переклади дозволені за поданням джерела. ● Статті з поданими іменами авторів не
конче висловлюють погляди редакції. ● Незамовлених матеріалів редакція не повертає. ● Редакція не
відповідає за зміст платних оголошень і застерігає собі право виправляти мову та скорочувати надіслані

Література, мистецтво, наука, суспільне життя

Максим БОГДАНОВИЧ

ПОГОНЯ

Тільки в серці почую, мій краю,
і тривогу за тебе, і гнів,
гостробрамську святиню згадаю
і на конях грізних вояків.

Скаженіють запінені коні
і, як вихор, женуть, і хриплять, --
стародавньої Литви Погоні
не розбить, не спинить, не стримать.

Перед вами -- роки незміренні,
а за вами -- століттів сліди, --
ви за ким женетеся, шалені?
Де шляхи ваші йдуть і куди?

Чи вони, білорусе, погнались
отим дітям твоїм наздогон,
що забули тебе, відцурались,
продали, наче бранку, в полон?

Уражайте їх, бийте мечами,
не давайте чужинцями жити!
Хай почують, як серце ночами
за подолану матір болить!

Краю рідний, я -- тільки людина, --
затамуй мою тугу німу!
Ти пробач, ти прийми свого сина,
дай умерти за тебе йому!

Все летять і летять оті коні,
срібні зброї далеко гримлять, --
стародавньої Литви Погоні
не розбить, не спинить, не стримать!

СЛУЦЬКІ ТКАЛІ

Вже їм не жить у рідній хаті,
де чути діток голоси:
вони у панський двір узяті
ткать золотаві пояси.
Минають, мов роки, години.
Щасливі призабувши сни,
на перський лад свої тканини
широкополі тчуть вони.
За муром шелестять тополі,
у поле видно шлях з вікна, --

і думи линуť мимоволі
туди, де розцвіла весна.
Там радістю краса налита:
виблискують сріблом струмки,
і по зелених хвилях жита
волошок миготять зірки.
І пісня бору там сувора...
Та що це виткала рука?
Замість перського узора
волошка виросла струнка.

Народе мій, скільки вже літ
сліпий ти і темний, як кріт!
Тобою усе гордували,
тебе не пускали з ярма
і душу твою обікрали, --
у ній навіть мови нема.

Збудившись од горя як стій,
у тузі смертельній, жажній,
ти крикнуй не вільний "рятуйте!"
і мусиш "спасибі" сказати.
Почуйте ж, о люди, почуйте,
хто вміє з вас серцем чувати!

Красаець юнїй, триолет...
К. Фофанов

На сонце подивився я,
і сонце посліпило очі.
Та що мені темнота ночі?
На сонце подивився я.
Нехай із мене кпить, хто хоче, --
ось відповідь йому моя:
на сонце подивився я,
і сонце посліпило очі.

Переклав Михайло Драї-Хмара

Ці актуальні вірші великого білоруського поета і
приятеля українського народу Максима Багдановича, в
перекладі Михайла Драї-Хмари, друкуємо до століття
з дня народження автора.
Більше про М. Богдановича й перекладача читайте в
статті Юрія Ткачука "Михайло Драї-Хмара та Максим
Богданович". - Ред.

ДО ЖИДА

Не бійся, мудрий жиде,
Тебе не скривджу я.
Тебе я кличу жидом,
Бо це ж твоє ім'я.

Між нами часто клята
Пролазила Змія.
Сім'я твоя багата,
У наймитах моя.

Одні стягали гроші,
Та не свої -- чужі,
А другі (теж хороші!)
Хапались за ножі.

І бились ми віками,
Аж поки стало сил.
Над нами і над вами
Чужий розвіявся пил.

Пора б уже забути
І гроші, і ножі.
Нехай нас Бог розсудить,
А не царі чужі!

Чому ж злобою дишеш
На Край мій дорогий,
Обмови всюди пишеш,
Мов за якісь борги?

Несе обмову вітер
І очі засипа.
О світе, милий світе,
Злоба завжди сліпа.

Ти вчиш чужої мови
Синів своїх, чужих.
Своєю ж навіть сови
Гудуть завжди до них.

Говориш ти до мене,
Слова ж летять не ті.
Чом топчеш, жиде вчений,
Слова мої святі?

Чом топчеш, жиде мудрий,
Слова святі свої?
Вже з тебе, чорнокудрий,
Сміються солов'ї.

Проходив ти землею,
Де небо голубе.
І насміявся з неї,
Обожнював себе.

Тепер тікаєш, жиде,
Не маєш жити де.
Тікаєш, мов сновида,
Не знаєш, де впадеш.

Пишу це не для сміху.
Тікав і я колись.

Це наше спільне лихо.
О жиде, схаменись!

Невже тобі не личить
Забути час лихий?
Мій Краю мальовничий,
Прости нам всім гріхи!

Невже за нас сильніші
Злоба і дика мста?
Є люди щасливіші,
Іх в'яже доброта.

Я вже вперед дивлюся,
До правди й доброти.
Злобі не покорюся,
До згоди йду. А ти?

На нинішньому етапі редакція "Нових Днів" допускає для українських ізраїльтян не лише їхню сучасну самоназву "євреї", але й історичну -- "жид". Нічого поганого в цьому плуралізмі немає.

Гр. БОСТОНСЬКИЙ

ЗЕМЛЕ МОЯ!

Чужиною захмарились дні мої,
Пливуть і лишають сліди...
Хочу води напитися рідної,
Хочу води!
Хочу брата зустріти і поле,
Де маленьким я бігав колись,
Озовися, заплакана доле,
І пригорнись.
Линуть спогади в даль невідому,
Серце рветься в широкі світи,
Та я стежку до отчого дому
Хочу знайти!
Хочу часточку неба ясного,
Дівчини пісню почути в гаю,
Залишити край свого порога
Тугу мою!
Пісня в небі пливе журавлина,
Сумно птиці в далеких краях --
Привітай свого рідного сина,
Земле моя!

4/20/89

ЦІЛЮЩИЙ РУХ

Ревматизм -- одна з найгрізніших недуг нашого століття. Наприклад, у Швейцарії від ревматизму страждає кожен п'ятий житель цієї країни. Причини хвороби -- недостатня рухливість, неправильне харчування і нервові стреси.

Крім ліків, швейцарські медики рекомендують для лікування хвороби застосувати спеціальну гімнастику. □

Б'ЄМО НА СПОЛОХ!

Виступаючи на Форумі інтелігенції України, народна артистка СРСР Ада Роговцева слушно підкреслила: мало проголосити Акт незалежності, рано впадати в ейфорію від перемоги, а треба йти до людей, пояснювати, чого прагне й куди прямує оновлена Україна, що і як обстоюють демократи.

І ось через три дні після завершення Форуму перед усіма нами невблаганно постає запитання: як дійти до людей, як донести до них ті ідеї? Річ у тім, що Кондопозький целюлозно-паперовий комбінат (Російська Федерація) здійснив-таки свою погрозу: перестав постачати папір, давши лише 60 відсотків од держзамовлення, і з 1 жовтня, очевидно, не виходитимуть практично всі (демократичні й "не дуже", ті, що друкуються на "Радянці", й ті, що на "Київській правді") українські періодичні видання. Як оголосила адміністрація друкарні, паперу залишилося -- тільки до кінця вересня, надходжень більше не очікується. Аби випустити 13 номерів "Літературної України", що залишилися до кінця року, треба приблизно 130 тонн паперу. Його нема...

Що робити, до кого звернутися в такій скрутній ситуації? До народних депутатів України, кому газета щедро надавала свої сторінки? Марна справа: зараз вони з'ясовують, хто де був 19 серпня ц.р., а про паперову кризу в Україні не мовлено жодного слова... До Кабінету Міністрів республіки? Тепер там не до нас: село не здає хліба, практично проголосивши війну урядові (українським містам не вистачає 20 мільйонів тонн зерна! -- Ред. "Н.Д."), в Донбасі напередодні суворой зими зупиняються шахти -- нема лісу...

Купити папір на біржі? За умов нашого потворного ринку, на жаль, така операція редакції не по кишені...

Отож, цілком можливо, ви тримаєте в руках передостанній номер нашого тижневика. Якщо звичайно не знайдеться за два тижні спонсора, готового придбати для "Літературної України" 130 тонн паперу. Маємо надію, що не всі ще збайдужіли у наш шалений час. Та й всетаки слід пам'ятати: гласність -- не стільки здобуток, як передумова й гарантія демократичного поступу.

ЛІТУКРАЇНЦІ

Як відгукнуться на цей сполох Народна Рада України, РУХ, ТУМ, СКВУ, ДЦ УНР, "Визвольний Фронт" і уряд нелюбого Л.М. Кравчука -- не знаємо. Ми ж співчуваємо літукраїнцям, але допомогти, на жаль, не в силі.

НОВОДНІВЦІ

Мар'ян ДАЛЬНИЙ

УКРАЇНО, МОЯ УКРАЇНО...

(Початок у попередньому числі)

Понеділок, 19-го серпня. Час минає дуже поволі, а ми просуваємось до митниці ще поволіше. По обличчях і рухах молодих уніформованих митників намагаюсь вгадати їхнє ставлення до державного перевороту в Москві. Поводяться так, ніби нічого особливого не сталося. Деякі навіть допомагають старшим туристам винести їхні тяжкі клунки з застійної черги. Така ввічливість пантеличить, хоч і обнадіює. Митні декларації зібрали від усіх жужмом, навіть не читаючи.

Говорять, що жінки на митницях у всьому світі прискіпливіші й тому краще їх оминати. У моєму житті цей забобон досі не виявлявся, тож і цим разом саму перевірку пройшов швидко. Запитала лиш чи не ввожу безвартісних рублів і дорогої електроніки. Книжками, журналами, листами, касетками навіть не поцікавилась. Невже бойкотують нововведені обмеження, чи просто ще не чули про них?

Ми ще й не вийшли з аеропорту як нас почали вітати й забирати наші тяжкі валізи, не дозволяючи нести навіть нічого легкого. На ходу знайомлюся з нашими новими добродіями-господарями. Втомлене тіло наповнює тепле почуття, що ми фактично давно знайомі й одностуді, дарма, що кожен з нас, мабуть, з віддалених і різних

регіонів України, один аж з Ленінграду. Щойно пізніше довідався, що між нами були й члени компартії ("соромно залишатись, але й соромно виходити саме тепер..." -- скажуть мені такі пізніше), і ті, що з неї вийшли кілька місяців тому, й зрештою ті, що до партії ніколи не належали й послідовно виступали проти її антигуманної й антинаціональної ідеології та практики... Тож, не зважаючи на все пережите, здається, ми таки великий європейський, політично зрілий народ, хоч часто самі собі цього не усвідомлюємо. Наші різниці у виборі тактики не повинні ніколи ставитись на п'єдестал якоїсь принциповості й безкомпромісовості. Важливіше те, як хто в своїй партії поведився і що робив. А втім, спробуйте переконати в цьому "народ", зокрема ж деяких його безкомпромісних вождиків...

По нас приїхали двома автомашинами й скоро повкладали в них наші речі.

На небосхилі клубочаться темні хмари й паде зливний дощ. Наше авто вже котиться рівною, широкою й навіть імпозантною автострадою на Київ. Кажуть, що її збудовано після війни в дуже короткий строк, щоб здивувати котрогось західного державного мужа, який чомусь забажав побачити українську столицю. Та хіба

мало чого говорять? Чув, що й Бориспольський аеропорт хотіла змодернізувати одна французька фірма, але Москва, як звичайно, відмовилась відпустити українські ж кошти...

Пролітаємо повз довгі ряди насаджених дерев. Ми наємо невеличкі гаї, придорожні смуги, розмальовані автобусні зупинки, чепурні хатки в садках, оточені відновленими після голодних і холодних років дерев'яними огорожами. Міліція на заставах нас не зупиняє. Наближаємось до великого міста. Різні написи наперемін українською й російською мовами. Мене дуже кортить завести з водієм розмову про настрої в Києві і взагалі в країні, але говоримо про речі буденні. Зрештою ось і новий довгий міст через брудно-бурий Дніпро, і незабутня панорама Києва в хмарах. Ліворуч височезна залізобетонна жінка з піднесеним мечем у правій і советським щитом у лівій руці. Який імпозантний пам'ятник, -- завважую. У відповідь -- мовчанка. Згодом довідуюсь, що всі кияни ненавидять "цю бабу" - меморіал Леоніду Іллічу, -- що так спартачив вид на Київ, особливо з Дніпра і Задніпров'я, конкуруючи височиною з мирною дзвіницею Печерської лаври та з іншими архітектурними шедеврами...

Війська взагалі не видно, поліційних патруль мало й не в боевому піднесенні. Якось аж не віриться, що в країні щойно проголошено винятковий стан. Радіо подає виключно легку музику, спектаклі... Та ось підїжджаємо під високий, фешенебельний готель. Заходимо в показний, чистий вестибюль. Тут уже чути різні мови. Наші українські друзі полагоджують за нас усі формальності. Видно, їх тут добре знають і рахуються з ними. Скоро дістаємо ключі до своїх кімнат. Нам помагають відвезти речі нагору, співчувають, що попали в такий саме день, підбадьорюють, що все закінчиться гаразд.

Чомусь дивуюся модерним, справним елеваторам (кажуть, спроваджені з Угорщини), в кімнаті є добрі меблі, малий холодильник, великий кольоровий телевізор (працює!), в краханні -- холодна і гаряча вода... З великого вікна 18-го поверху чудовий вид на це чудовищний Київ. Я в Києві ніколи не був, але розпізнаю майже всі важливіші об'єкти, не зважаючи на дощеву погоду. І не віриться, що це наяву.

Мені радять помитися з дороги, не пити з крана воду, трохи відпочити, і зїхати за півтори години вниз, повезуть на обід. Щойно пізніше довідуюсь, що їсти в готелях і в ресторанах на Україні тепер не рекомендують. "Хто зна, що воно й звідкіля дають? Чи не радіоактивне, не дохле, не отруєне різними хімікатами?" Цей пересторожний рефрен доводилось чути від багатьох у різних областях і в різних варіантах протягом всього перебування на батьківщині...

А втім, наш перший обід, у великій робітничій їдальні одного з найбільших київських заводів, був знаменитий. Може тому, що нас уважали закордонними гістьми, а може й не тому. Бо й за короткий час я зміг встановити, що ще (чи вже!) є в Україні такі компетентні і чесні директори, яким справді залежить на благополуччі тисяч своїх беззахисних підопічних. І якщо партійний квиток допомагав їм у цьому в часи абсурдного бюрократизованого суперцентралізму, і

вони не поспішили віддати чи порвати його й нині, в час фактичного безвладдя і безладдя, то класти їм це в провину я не відважуся. Дарма, що на стінах їхніх установ і заводів ще не змінені непахані гасла "на общепонятном языке", ще висить чи стоїть у подвір'ях ідол Леніна, ще не майоріють у вікнах чи в брамах синьо-жовті прапори. На все прийде свій час. Кажучи щиро, я не певний, що прикріше вражало око: чи ці "релікти" страшного минулого, чи незграбно вимазані на мурах тризуби й патріотичні заклики або синьо-жовті футболи з тризубцями для копання на брудних майданах (є вже й такий винахід перечулених патріотів чи спритних ділків!)...

Скільки я міг зорієнтуватися, у перший день кремлівського путчу київські робітники не вийшли на вулиці, не страйкували, хоч і не працювали по-справжньому. Страху не помічалось, ані тим більше еuforia. Складалось враження, що це не тиша перед бурею, а радше якась резигнація, пасивне очікування гіршого. Не клеїлись "бізнесові" розмови й з керівниками. Радувало хіба те, що з вулиць, крамниць, установ і готелів не зникла в той день хоч і ламана українська мова, яку ще рік тому, кажуть, у Києві тяжко було почути. Одушевляло й те, що абсолютно ніхто не хвалив московських заколотників навіть по-радіо чи телебаченні. Диктори щогодини читали радше неперековливим голосом заяви хунти про заборону демократичної преси, страйків і демонстрацій, про введення цензури і надзвичайного стану, про обіцтовані 70 років комуністичні "груші на вербі", але це і все. На добре чи на зле, мовчав чомусь і офіційний Київ у цей глухонімиий день.

А проте кружляли по місті чутки, що довго приготовлюваний путч прискорено тому, щоб не допустити до підписання "занадто ліберального" нового Союзного договору, а ще більше тому, що Леонід Кравчук рішуче відмовився підписати навіть такий розводнений договір від імени України. "Добре поінформовані люди" твердили, що москвичі і лєнінградці не послушали закликів хунти і масово вийшли протестуючи на вулиці, що президент Росії Борис Єльцин очолив спротив і частина військ КГБ, армії, авіації та Балтійської флоти стала по його боці. Проте ніхто не міг підтвердити скільки в цьому правди. Ширились неперевірені чутки й про те, що на Київ з двох боків їдуть колони танків.

Але Київ виглядав на диво спокійний. Я не відмовився навіть оглянути нашвидку деякі цікавіші місця. Щойно по дорозі назад до готелю побачив перший невеличкий гурт демонстрантів, який ішов мабуть на майдан Незалежності під одиноким синьо-жовтим прапором. Не знав -- радіти цьому, чи співчувати українській неорганізованості, чи трактувати це як безвідповідальний, а може навіть провокаційний виклик для введення воєнного стану в столиці. Випадкові прохожі такої німечини демонстрації не схвалюють. В більшості схвалюють позицію голови ВР Л. Кравчука, який нарешті прилюдно виступив, заявивши, що секреті т.зв. Державного комітету про введення надзвичайного стану Україну не зобов'язують, бо Україна зберігає правопорядок і спокій і керується своїми законами. Його виступу я не чув.

У готелі пробую зв'язатись телефоном з деякими

установами і знайомими. Не щастить. Телефон або за-
нятий, або виключений, або ніхто не бере трубки. Про-
бую ще і ще. Довідаюся, що дехто у відпустці, а дехто,
мабуть завбачливо виїхав з Києва або на дзвінки не
відповідає. В декількох редакціях сказали, що редакто-
ри вже вийшли або на нараді, або на пресовій конферен-
ції у Спілці Письменників. Хотілося б бути свідком цих
історичних нарад, але ж мені потрібно дістати дозвіл на
виїзд до Львова поки ще є кому такий дозвіл дати.
Пов'язатись з Львовом не можу. Дуже можливо, що там
також уже діє воєнний стан, тож вибиратись туди без
дозволу було б нерозважно. Крім того, заповідається
перший виступ на телебаченні нового "колективного
керівництва" СССР. Той виступ повинен покласти край
непевності...

І ось вони на екрані, -- головні персонажі перево-
роту: Тізяков, Стародубцев, Пуго, Янаєв і Бакланов. Але
бракує чомусь найголовніших: шефа КГБ Володимира
Крючкова, прем'єр-міністра Валентина Павлова, міні-
стра оборони ген. Язова й голови Верховної Ради СССР
Анатолія Лук'янова. Всі вони довірені ставленики М.С.
Горбачова, всі займали ключеві позиції в партії і в уряді,
тож стає незрозуміло проти кого вони вчинили "дер-
жавний переворот". Проти себе самих?

Найбільше говорить за всіх "діючий президент
СССР" Геннадій Янаєв. У нього чомусь трясуться руки. З
його неадекватної мови можна зробити висновок, що
навести порядок у "Союзі", загнуждати злочинність, зу-
пинити інфляцію, урухомити продукцію й нагодувати
голодні міста їм заважали "ворохобні демократи" й
пробуджені республіки, тож їх треба в першу чергу
"прибрати". Ясно. Коли це буде зроблено, до влади
мабуть повернеться М.С. Горбачов, який до того часу
напевно "виздоровіє"...

Дивлячись і слухаючи цю печальну прес-конферен-
цію, в глядачів складалось може й помилкове враження,
що цьому Комітетові "твердої руки" вже хтось дав по
руках і тому вони в них трясуться, і тому його дні по-
раховані... Після виміни думками, поглядами, здо-
гадами й непевними "інформаціями", я вирішив, що
пора надолужити минулу ніч і пробувати міцно заснути.

Але значна зміна в часі, усвідомлення того, що я
також в Києві, побуджуючі переживання з цього над-
звичайного дня, турбота за те, як переживають ці події
дома, -- все це відганяло сон і в голові тільки шуміло.
Остаточно я заспокоївся, але й цю ніч не здрігнув.

III

Вісторок, 20-го серпня. Став рано, цебто десь о годині
12-й ночі за торонтським часом. Відчуваю, що дві не-
виспані ночі даються взнаки. Снідаємо таки в готелі.
Сніданок стандартний, але добрий. Обслуга також. Не
знаю, скільки платять за сніданок туристи валютою, але
з нас взяли, якщо пам'ятаю, по шість карбованців і якісь
там копійки, цебто - приблизно по 30 центів. Переко-
нуюсь щойно пізніше, що на таких парадоксах нині
стоїть чи не вся радянська економіка. Саме -- стоїть... Не
рухається.

Купую в кіоску найновіші газети. В них повно пос-
танов, заяв, повідомлень самозваного московського

Комітету, їхні укази і розпорядження по надзвичайному
стану, але нема нічогоісінко від Політбюра чи Секрета-
ріату Центрального Комітету досі панівної КПРС, не-
має редакційних коментарів. Немає нічого й від дер-
жавного чи партійного керівництва України або хоча б
Києва. Дивно. В повітрі нависли не тільки хмари, але й
непевність і почуття якогось протиборства. Жалію, що
я не в Торонто. Там напевно більше знають про туже-
шній стан з радіо, телевізії й газет, ніж знаємо ми тут...

По нас приїхала домовлена автомашина. Ідемо че-
рез центр міста полагоджувати деякі "ділові справи". В
місті спокійно, як вчора. Все ж таки, і нині "ділові
справи" нікому не в голові. Жадібно ловимо кожну
вісточку про те, що діється у величезній країні, зокрема
в Москві. Від тих, що мають у Москві зв'язки довіду-
ємось, що президент Російської федерації Борис Єльцин
також справді виступив проти антиконституційної "зло-
чинної хунти", закликав депутатів Верховної Ради Росії
на надзвичайну сесію, а народ -- до масової непокори
заколотникам і загального страйку. Вислід протисто-
яння тим часом непевний.

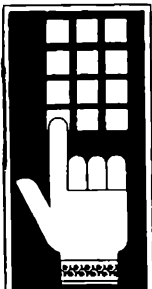
Дехто твердить, що подібні заклики і підтримку
Єльцину схвалила теж Народна Рада України, керівниц-
тво Руху й Львівська обласна Рада, але поскільки в них
немає доступу до столичних засобів масової інформації
-- перевірити правдивість цих чуток майже неможливо.
Не дивно, що й слідів якоїсь організованої масової не-
покори чи страйку не помічається. Порівняно невеликі
гурти стриманих людей, що збираються на площі Жов-
тневої революції й біля Верховної Ради -- це не те, що

UKRAINIAN Credit Union
Українська Кредитова Спілка

"Наше завдання допомагати Вам, Вашій родині й
нашій громаді"

Користайтеся з наших фінансових послуг

UKRAINIAN Credit Union
Українська Кредитова Спілка

0000 0000 0000 0000

1383 01 90-01/91

MEMBER'S NAME

C U CREDIT INC

● офіруємо:

- українську "MASTERCARD"
- телетрансакції за посередництвом "Українського Дотику"
- автокасіри в майже кожному відділі

ВІДДІЛИ УКСПІЛКИ:

295 College St., Toronto	922-1402
2397 Bloor St. W., Toronto	762-6961
225 The East Mall, Etobicoke	233-1254
3635 Cawthra Rd., Mississauga	272-0468
247 Adelaide St. S., London	649-1671
38 Jackson Avenue, Oshawa	571-4777
1093 Ottawa St., Windsor	256-2955

мало б вирішити вислід подій у Києві в цей судьбоносний день...

Мені несподівано вручають мою поправлену візу. Можу їхати хоча б зараз не тільки до Львова, але й до Тернополя. Яка неймовірна ефективність та ще й у такий винятково паралізуючий день! Велике спасибі всім, хто спричинився до цього. Пов'язуюсь телефоном зі Львовом. Врадувані, що все тут "благополучно". У Львові спокійно теж. Вони "вже" виїжджають по мене.

Заходжу нашвидку до редакції "Вістей з України" на Золотоворітській. Мав дещо передати, домовитись про інтерв'ю й співпрацю з такими молодими й надійними публіцистами, як Байда, Валуєв, Рубан, Портников, Грабовський та інші, які за короткий час перетворили цей колишній кагебівський рупор на одну з найкращих українських національних газет. На жаль, майже нікого з них не застаю в будинку. Мабуть усі вони біля Верховної Ради України, Президія якої радить майже безперервно від вчорашнього дня. Меншість членів Президії (Вол. Гриньов, Олександр Ємець, Дмитро Павличко, Лесь Танюк, Ігор Юхновський і Вол. Яворівський) вже видала заяву, в якій рішуче засудила незаконні дії московського Комітету, підтримала демократичні сили Росії та інших республік у їхніх намаганнях повернути законні органи влади, підтвердила верховенство законів і влади України на своїй території, а в разі захоплення влади злочинними антиконституційними групами - закликала народ України до громадянської непокори. На жаль, тексту я досі не бачив. Ніхто не бачив.

В будинку Спілки Письменників відбувається також нарада представників Народної Ради, Руху та інших українських демократичних партій і організацій. Як виявиться пізніше, у висліді цієї наради було прийнято набагато радикальнішу заяву, яка не тільки визнала комітет змовників незаконним і злочинним та закликала армію не коритись йому й арештувати його організаторів, але також закликала народ до всеукраїнського страйку вже на наступний день, 21 серпня. З перспективи часу можна з певністю сказати, що хоч ця заява була дуже патріотична, прямолінійна і принципова, а може саме тому, якщо б вона була передана по-радіо й телевізії ще того дня, українські міста не оминули б кривавої купелі. Бо радянська армія і війська КГБ, при їх тодішньому командному складі, могли підтримати російського патріота й рятівника Советського Союзу Єльцина, але напевно не підтримали б закликів "українських сепаратистів" і "екстремістів". Тож чим керувалися учасники, ухвалюючи таку бойову заяву -- не знаю.

Дуже хотілося бути свідком цих нарад, але освідомивши собі, що ніякого впливу на їх ведення не матиму, а про вислід і так прочитаю в пресі, а може й побачу на телевізії, я вирішив не зв'язувати решти дня, а ще оглянути чарівну столицю, зокрема ж район задніпрових дач, в яких відпочиває у вільний час радянська аристократія, а радше "буржуазія" в тому числі й чимало членів опозиційної Народної Ради... Зливний дощ трохи перешкодив нашим намірам і ми повернулись з-за Дніпра до готелю аж по 9-й годині ввечері. Саме вчасно, щоб послухати на телевізії виступ голови Верховної Ради

Леоніда Макаровича Кравчука про рішення її Президії у зв'язку з державним переворотом у Москві. За два дні опозиція, у передвибірній гар'ячці, назве цей виступ і ці рішення слабкими, половинчатими і перішучими. А головне -- запізненими. Вони й справді прийшли трохи пізно, але, на мою думку, були виважені, розумні, переконливі, а головне -- заспокоїливі. Вони враховували винятково тяжку ситуацію, повну незахищеність України і брали на себе відповідальність за дальшу долю всього народу України. Текст цього виступу і рішення Президії Верховної Ради можна прочитати майже в кожній українській газеті. Тож я його не повторятиму. Але щойно після виступу Л.М. Кравчука я відчув, що можу до Львова їхати цілком спокійно. Та ще з першою в моєму житті "командировкою".

(Закінчення в наступному числі)

Юрій ГАВРИЛЮК

Зорі вимостили собі
Вигідне місце на небі
Коли тьма відступає
Бліднуть
Щоб не побачити землі
Сонце осліплює нас безугавно
На берегах чорноводяних каналів
і гниючих озер
Сидимо залякані в чужій одежі
Чекаємо Месії
А вітер насмішки
Шелестить у щілинах
Розколотої душі

Про що ж співає птах
Коли гніздо спопеліло
Сіра пиль обліпила крила
Погасила очі - обірвався голос
Які ж будуть людські мрії
Коли засихаючи на піску руїн
Липка кров летіть
Замість цілющого вина
В золоті чаші Евхаристії
Чом і чим тавровані душі
Засуджених на безглузду смерть
Кому й навіщо судилася влада
Абсолют володіння
В державі тіней і руїн
Час феніксів і янголів минув
З перепаленої глини
Життя не воскресне

"ЧАС ПРАЦЮЄ НА НАС..."

Ще вчора наші зв'язки з українською діаспорою носили характер вибірковий і випадковий. Сьогодні вони влилися в русло загального політичного процесу, і якщо не стали ще фактом повсякдення, то принаймні зримо набирають форм ділових контактів -- постійних і розмаїтих.

Протягом місяця перебування в Україні разом з родиною письменник з Австралії Дмитро Нитченко, один з тих, хто стояв біля витоків українського духовного життя в цій країні. Він член управи Союзу українських організацій, десять років очолював Українську центральну шкільну раду цієї країни, член об'єднання письменників "Слово" (керує його австралійською філією), дійсний член Наукового товариства ім. Шевченка, автор книжок "Від Зінькова до Мельбурну", "У дзеркалі життя й літератури", "Живий Шевченко", "Люди великого серця", "Це трапилося в Австралії", "З новогвінейських вражень", "Стежками пригод" і багатьох інших.

Редакція "Вечірнього Києва" пропонує діалог Дмитра Нитченка і поета та критика Володимира Базилевського.

В.Б. -- Дмитре Васильовичу, ви повернулися на рідну землю майже через півстоліття. Скажіть, будь ласка, бодай у загальних рисах, що найбільше вас зворушило чи, можливо, й захопило після такої тривалої розлуки, і що викликало спротив чи, скажемо так, рішуче неприйняття? Чи не похитнулася ваша віра після зіткнення з жорстокими реаліями нашого повсякдення?

Д.Н. -- Вражень так багато і такі вони різні, що розповісти про все просто неможливо. Все ще належить осмислити. Географія наших поїздок дуже широка, програма випала містка, насичена. Ми побували у Львові, Івано-Франківську, на Гуцульщині, відвідали Харків, Полтаву, Зінків. Зовнішні зміни різкі. Про Київ не скажу, бо до війни я в ньому був усього один раз, та у Харкові, в якому навчався і з яким стільки пов'язано, багато чого я просто не впізнавав. Та й не тільки у Харкові, а й Зінкові та у моєму селі Лютенські Будища на Полтавщині. Подумати страшно -- з війни в село не повернулися 2000 чоловік! Рідного мого хутора вже немає. Але це зміни зовнішні... Що ж до інших -- тут однозначно не скажеш. Ми зустрічалися з багатьма людьми, на різних рівнях. Що вражає найбільше -- дух зрусифікованості. Двоюрідний брат -- і той не говорить по-українському. У Вінниці, де ми побували на Шевченківському святі, написи, вивіски російською. Рідної мови майже не почуєш ні в готелі, ні в ресторані. Прикро все це усвідомлювати... Може, я помиляюсь, але в мене таке відчуття, що в глибині ще й досі сталінська доба. На Шевченкових урочистостях у тій же Вінниці, та й не тільки там, було багато декоративної казенності. Я прямо сказав про це одному з місцевих керівників. У Могилеві-Подільському ми не побачили національного прапора навіть біля погруддя Шевченка, де має бути пам'ятник. Тільки після того, як моя дочка Леся звернула на це увагу, прапор повісили. Маю підозру, що його зняли відразу ж, як ми поїхали...

В.Б. -- І все-таки, попри прикросці й негаразди, чи

війнуло на Вас вітром крутого поворотного моменту?

Д.Н. -- Війнуло і подуло! Час працює на нас...

В.Б. -- Ви, даруйте за пишнослів'я, патріарх українського духовного життя в Австралії. Ініціатор багатьох починань, спрямованих на утвердження національної культури. Якими вам бачаться нинішній і завтрашній дні української громади на п'ятому континенті? З попередньої розмови з вами я знаю, що загроза асиміляції -- це сумна реальність: зменшується кількість українських шкіл, зменшується число бажаючих у них навчатися. Розумію, що процеси, які відбуваються тут, в Україні, це як додатковий приплив крові для австралійського українця, та чи є надія вижити в англomовному середовищі, і не тільки вижити, а й зажити, по можливості, повнокровно?

Д.Н. -- Щодо обставин в Австралії для українського культурно-національного розвитку та незважаючи на те, що уряд фінансово допомагає нашим школам, виділяє зокрема кошти на їх будівництво, асиміляція продовжується. Причин на те предостатньо. Діти живуть в іномовному оточенні, незрідка одружуються з "чужими". Маємо вже подружжя з греками, італійцями, навіть китайцями, не кажучи вже про австралійців, що, певна річ, не сприяє утвердженню свого, родового... Звичайно ж, те, що відбувається зараз в Україні, уповільнює цей процес, додає нам сил. Слава Богу, налагоджуються контакти. Ті з наших дітей, що побували тут, уже іншими очима дивитимуться на себе, поступово усвідомлюватимуть, хто вони...

В.Б. -- Австралійський уряд ще донедавна виділяв кошти на підтримку культурних починань національних меншостей. Зараз у цих дотаціях на видання книг, газет тощо відмовлено. Чому? І чи можна якось виправити це становище?

Д.Н. -- Відмовили на цей рік дотації на видання книжок не тільки нам, а й усім через певну фінансову кризу й безробіття. Звичайно, наша криза -- не ваша: у нас у крамницях є все, чого душа забажає...

В.Б. -- То скрута тимчасова?

Д.Н. -- Гадаю, що так.

В.Б. -- Що можна сказати про психологічний клімат, у якому живе українець в Австралії? Чи не відчуває він зверхності або й зневаги до себе як до іногородця? Чи не тяжіє над ним комплекс другорядності, як це незрідка трапляється й тут і не може не пригноблювати?

Д.Н. -- На перших порах, коли ми тільки приїхали, австралійці зустріли нас недоброзичливо. Все допитувались, хто давав кошти на наш переїзд. Чуючи нашу мову, невдоволено запитували: чому розмовляєте не по-австралійськи. Я їм іронічно нагадував, що такої мови не існує, а є англійська, та й чому, власне, ми повинні спілкуватися між собою на чужій... Тепер же зневаги до себе не відчуваємо, як і інші. Хочу обмовитися, що австралійське радіомовлення веде свою програму 53-ма мовами. Факт, як бачите красномовний сам по собі. Біда в іншому. Молодь донедавна не усвідомлювала конкретної користі від знання української мови. Вона жива і функціонує тільки завдяки нашим зусиллям. Ми хоча й розсіяні між австралійцями, намагаємося жити компактною громадою. Діють численні громадські ор-

КРЕДИТОВА СПІЛКА «БУДУЧНІСТЬ»

ДЛЯ ВАШОЇ ВИГОДИ ТА ПОСЛУГ

- дарові обслуги за електрику, газ і телефон
- едукативні та пенсійні конта
- термінові депозити
- реєстраційні пенсійні пляни
- моргеджові позики і особисті позики
- позики на авта
- лінія кредиту
- вогнетривалі скриньки
- грошові перекази
- подорожні чеки, чеки з Вашим прізвищем та адресою і багато більше!

(Централа)

2280 BLOOR STREET WEST, TORONTO, 763-6883

140 BATHURST STREET, TORONTO, 363-1326

4196 DIXIE ROAD, MISSISSAUGA, 238-1273

221 MILNER AVE., SCARBOROUGH, 299-7291

Звертайтеся до нас завжди з повним довір'ям.

ARKA LTD

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ

Книжки, журнали, часописи, шкільне та бюрове приладдя, різьба, вишивки, нитки, панамы, образи, вишивані блюзки, кераміка, платівки та касетки, друкарські машинки, обручки й заручинні перстені, різдвяні та великодні прибори, великий вибір дарунків.

575 Queen St. West. Toronto, Ont.
Tel.: (416) 366-7061 Canada M5V 2B6

YAR HALABAR

YAR'S KIDS 'N THINGS

CHILDREN'S CLOTHING AND FURNITURE

Дитячі убрання і меблі

2314 BLOOR ST. WEST
TORONTO, ONT., M6S 1P2

(416) 767-7860

ганізації, студентські, жіночі, інші. Щороку 22 січня відзначаємо у нашому Народному домі День державності, інші дати, усіх заходів тут не перелічити. Без них ми просто б не вижили...

В.Б. -- Чи є якась зацікавленість українством з боку англоавстрійців? Зокрема на рівні культурному?

Д.Н. -- Зацікавленість є, але невелика. Зокрема, один з австралійців переклав на англійську мову прозу В. Сокола. Серед учасників квартету у Канберрі, у танцювальних ансамблях є й австралійці. Між іншим, наша танцювальна група на міжнародному фестивалі у Сідней завжди здобуває перше місце...

В.Б. -- Кого із найпомітніших людей української діаспори в Австралії ви б назвали?

Д.Н. -- Таких чимало, усіх назвати не беруся. Зпоміж них прозаїк М. Лазорський, автор кількох книг історичної прози, зокрема про останнього гетьмана К. Розумовського, про Орлика, про легендарну долю українки, яка відома повсюдно як Роксолана... Ще літератори Я. Масляк, Зоя Когут, П. Вакуленко, Леся Богуславець, літературознавець доктор М. Павлишин, який очолює лекторат в одному з австралійських університетів. До слова сказати, батько його Р. Павлишин широко знана у нас людина. Він тривалий час керував конструкторським бюро в Брізбені, за його проектами збудовано чимало державних будинків, супермаркетів тощо. У нього ціла низка державних нагород. Є в Австралії й українські мільйонери -- бізнесмени, відомі лікарі, артисти, художники. Останніх аж 24. І серед них знаний у світі, увінчаний багатьма відзнаками маляр Михайло Кміт...

В.Б. -- За час перебування в Україні ви, Дмитре Васильовичу, не раз, певна річ, мали нагоду переконатися, як ув'язли ми у нашій економічній трясовині, як знервоване населення підвищенням цін і подальшою непевною ситуацією. Чи є в Австралії українці, які ледве зводять кінці з кінцями?

Д.Н. -- Кожна нація має свій негатив. В Австралії 300.000 п'яниць...

В.Б. -- То вам ще можна позаздрити. Навіть враховуючи кількісну неспівмірність населення наших країн. У нас їх незмірно більше...

Д.Н. -- Я сказав про це до того, що серед таких, напевно, є й українці. Загалом же, хто працює, той себе забезпечує. Австралійський уряд надає допомогу вдовам, сиротам, взагалі дітям. Майже кожен українець має авто. Я -- серед тих не багатьох, хто не має...

В.Б. -- Ну це, мабуть, тому, що ви віддаєте перевагу велисипедові? Знаю про це з ваших листів. До речі, як ви у свої 86 підтримуєте спортивну форму?

Д.Н. -- Головне -- руханка. Побільше рухатися, робити щодня фізичні вправи.

В.Б. -- Ви не визнаєте вихідних днів, ви постійно у трудах невисипущих, листуєтеся з багатьма людьми, особливо з киянами...

Д.Н. -- То так. Бувають дні, коли одержую до трьох десятків листів...

В.Б. -- І все ж складається враження, що українці за кордоном -- зачинена в собі, герметична структура...

Д.Н. -- Ми довго варилися у власному соку. Але по-

волі розсуваемо виднокола...

В.Б. -- Тривалий час наші туманні уявлення про Австралію були пов'язані з нашеств'ям кролів, з вівцями, кенгуру, яких, кажуть, зараз лишилося так мало, що їх можна побачити тільки в зоопарках, -- та ще хіба із бумерангом. Там ось, щодо бумеранга. За примхливим велінням долі ви побували у Новій Гвінеї, пройшли шляхами славного нашого земляка Миклухи-Маклая і розповіли про це в одній із найзахоплюючих своїх книжок "З новогвінейських вражень". А чи доводилося вам спілкуватися з аборигенами Австралії, творцями бумеранга? Відомо, що вони дали світові самобутнього художника А. Наматжіру, своїх письменників...

Д.Н. -- У мой домівці в Ньюпорті висить одна з картин славного Альберта Наматжіри. Маю й фото, подароване мені знайомим, фото з тієї пори, коли цей художник жив у землянці. До речі, брати його теж талановиті маляри... З аборигенами не мав нагоди спілкуватися, у Центральній Австралії не бував, але з проблемами їхніми обізнаний. А щодо кенгуру, то їх ще дуже багато...

В.Б. -- Корінних жителів справді так переслідували й утискували, як про це писали в нас?

Д.Н. -- Так, був час, коли на них полювали, як на звірів. Але то було 150 років тому. Зараз же держава їх усіляко підтримує і надає поміч. Але в них свої нещастя: пиво та горілка багатьом із них дочасно вкорочують віку.

В.Б. -- На засіданні секретаріату СПУ О. Гончар дуже тепло відгукнувся про вас і вашу родину. Вас разом з кількома іншими представниками української діаспори з Америки і Канади було прийнято до незалежної Спілки письменників України...

Д.Н. -- Ви знаєте, я був такий зворушений, що по всьому довго не міг заснути, навіть вдався до таблеток...

В.Б. -- Дмитре Васильовичу, ви автор багатьох книжок, ви стояли біля колиски української шкільної справи на чужині. Все ваше життя наповнене працею. Маєте надійну й родинну зміну: ваша старша донька, пані Леся Ткач -- журналістка й письменниця, молодша -- пані Галина Кошарська -- одна з керівників Центру українознавчих студій при Макворі, університеті в Сіднеї, ваш онук Ю. Ткач перекладає на англійську і поширює українську книгу в світі. Якщо пристати на думку, що щастя, вимірюється реалізованими зусиллями, то, судячи з усього, ви щаслива людина. Незважаючи на весь драматизм вашої долі. А що скажете на це ви?

Д.Н. -- На це запитання я б відповів так. З одного боку, на мою долю випали страшні часи голоду і поневірян, війна і полон, з іншого -- усе ж пощастило їх пережити, здобути вищу освіту. Пощастило знати особисто багатьох творців нашої славної літератури: Б. Антоненка-Давидовича, В. Гжицького, І. Багрянного, Г. Епіка, Г. Хоткевича, У. Самчука, Ю. Вухналя, О. Вишню, Т. Осьмачку та інших. Я листувався з В. Винниченком, С. Васильченком, О. Соколовським...

В.Б. -- Сердечно вдячний вам за цю розмову. І хай Бог подовжить вам життя за ваше подвижництво, вашу відданість своїй матерізні. □

ПОНАД 40 РОКІВ РОСТУ

КРЕДИТОВА СПІЛКА "СОЮЗ"

За останніх 40 років
Кредитова Спілка "СОЮЗ"
пожертвувала на добродійні цілі
українській громаді
понад один мільйон доларів.

Кредитова Спілка "СОЮЗ"
запрошує Вас стати членом
і бути співучасником
збільшеної допомоги громаді.

Ваша Кредитова Спілка
має великий вибір фінансових послуг.
Звертайтеся до нас з усіма
Вашими фінансовими потребами.

So-USE CREDIT UNION

2299 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1P1	(416) 763-5575
2267 Bloor St. W., Toronto, Ont. M6S 1P1	(416) 763-5575
406 Bathurst St., Toronto, Ont. M5T 2S6	(416) 363-3994
31 Bloor St., Oshawa, Ont. L1H 3L9	(416) 432-2161
26 Eglinton Ave. W., Mississauga, Ont. L5R 3E7	(416) 568-9890

Д-Р ОСИП ОЛЕСЬКІВ

"Батько української іміграції до Канади"

О. Олесків

Конгрес Українців Канади проголосив, що в 1991 році українці в Канаді відзначатимуть 100-річчя свого поселення в цій країні. Рівночасно створено окрему Комісію Століття при КУК, яка приготувала плян таких святкувань по цілій Канаді.

З цього приводу появилися в українській пресі різні статті, які пригадують нам, як то 100 років тому, 7 серпня 1891 року, на кораблі "Орегон", прибули до Канади два перші українці, а саме Іван Пилипів і Василь Єлиняк, оба із західноукраїнського села Небилова, Калуського повіту. І ці два наші земляки вважаються першими українськими іммігрантами до Канади. Вони перші подали вістку до свого села про великі можливості для українського поселення в Канаді. І тому, з їхніми іменами та датою їх приїзду до Канади пов'язано святкування нашого поселення в Канаді.

Однак справжнім "батьком української імміграції до Канади" був д-р Осип Олесків, про якого ми чомусь забули. Досі, на жаль, в українській пресі в Канаді не було якоїсь поважнішої згадки про цього заслуженого громадського діяча.

Гадаю, що українська громада в Канаді, відзначаючи 100-річчя свого поселення в цій країні, відмічуючи цю велетенську працю перших українських поселенців у Канаді, які своїми мозолями, потом і кров'ю та своєю вродженою інтелігенцією і зарадністю поклали тверді основи не тільки для українців у Канаді, але і для самої Канади, в її західних провінціях, не може, і не сміє забути про д-ра Осипа Олеськова, що був головним ініціатором і організатором першого українського поселення в цій країні. Що більше, як батькові української імміграції до Канади, йому треба було б поставити гідний пам'ятник у Вінніпегу, або в іншому місті Західної Канади і цим сплатити наш борг вдячності за його велику, жертвенну і безкорисну працю для нашого спільного добра.

Д-р Осип Олесків (1860-1903) визначний громадський діяч у Західній Україні, учитель середніх шкіл, управитель учительської семінарії в Сокалі, член Головного Відділу Т-ва "Просвіта" у Львові та багатьох інших товариств і організацій, народився 28 вересня 1860 року в селі Скварява Нова, повіт Жовква, в родині священика. У Львівському університеті студіював географію і природознавство, а закінчив студії докторатом в Ерфурті, в Німеччині.

Ще за студентських часів він перейнявся нуждою українських селян в Галичині, які почали шукати для себе кращих умов життя в заморських країнах, а головну увагу, чомусь, звертали на Бразилію. Це його дуже занепокоїло, бо студіюючи географію, знав добре, що в тій країні панує також нужда, не менша чим у Галичині. По закінченні студій завдав собі труда, щоб основно перестудіювати суспільно-громадські і політичні перспективи для українців у Бразилії, США і

Канаді. Після цього дуже гостро виступив проти т.зв. "Гарячки бразилійської", проти еміграції до Бразилії, що пропагували різні несовісні агенти корабельних і інших фірм з чисто особистих інтересів.

З метою перестерегти наших селян перед такою необдуманною еміграцією, д-р О. Олесків написав окрему книжечку, на 38 сторінок друку, п.н. "Про вільні землі", яку в липні 1895 року видало Т-во "Просвіта" у Львові та поширило її по цілій Галичині за посередництвом своїх читалень. У цій книжечці він ставить питання: "Чи вже рідна земля не виживить нас?" А далі, з'ясувавши важке економічне положення селян у Галичині у тому часі, дає кілька практичних порад і зупиняється докладніше над проблемою еміграції. І тут перестерігає селян, щоб добре подумали куди їхати, закінчуючи свою пересторогу: "Іхати, "Лише не до Бразилії". А в кінцевому розділі книжечки: "Куди ж ся нам кинути?", -- він радить їхати до Канади.

Щоб однак бути певним, що він у своїх порадах не помиляється -- і це є найважливіше в його діяльності -- він особисто, на власну відповідальність, за порозумінням з Головним Т-вом "Просвіта" у Львові, виїздить до Канади, щоб тут, на місці, порозумітися з канадським урядом де він хоче поселявати наших селян і щоб наочно побачити ті терени, призначені урядом для українських поселенців. Їдучи до Канади, Олесків взяв собі до помочі селянина-господаря, Івана Дорундяка, з Коломийщини, який мав допомогти Олеськову розпізнати якість землі в Канаді.

Про дуже серйозний і обережний підхід Олеськова до справи переселення наших селян до Канади свідчить факт, що Олесків затримався, по дорозі до Канади, в Лондоні, щоб зустріти Високого Комісара Канади при Британському уряді Чарлса Таппера, якому зreferував свої пляни і вимоги до канадського уряду, на основі яких можна буде розпочати масову імміграцію до Канади. Ч. Таппер уважно вислухав аргументацію Олеськова і зараз же написав дуже прихильну рекомендацію про Олеськова до міністра внутрішніх справ у Канаді, Т. Мейн Дейлі. Олесків з Дорундяком, за згодою уряду, оглянули цілу Західну Канаду, мали зустрічі з міністром внутрішніх справ, з начальником Домініальних Земель у Вінніпегу Г.Г. Смитом і іншими високими достойниками канадського уряду, а перекладачем у всіх розмовах був німець Гюго Карстенс.

І хоч Олесків зразу не добився підписання конкретної умови з канадським урядом, але його вимоги поселення українців у Канаді не розсіяно, а громадами, із своїми церквами, школами й організаціями, уряд прийняв до уваги і відтак їх майже повністю акцептував.

Два місяці Олеськів з Дорундяком мандрували по Канаді. Вернувшись до Львова, Олеськів зараз же заініціював окрему конференцію, яка відбулася 14 листопада 1895 року у Львові з провідними діячами Галичини. По звітах Олеськова та довшій дискусії створено у Львові окремий Комітет Допомоги Емігрантам. Головою цього Комітету обрано інж. Василя Нагірного, основоположника відомої "Народної Торговлі" та активного організатора багатьох інших установ у Львові. Членами Комітету обрано д-ра Костя Левицького, Вячеслава Будзиновського, Осипа Маркова, д-ра Л. Рожанківського, о. Степана Качалу і о. О. Стефановича.

У грудні 1895 року Олеськів написав другу книжечку, на 66 сторінок, про Канаду п.н. "О еміграції", а видало її т-во ім. М. Качковського, з призначенням для Лемківщини. Рівночасно він подбав подати цю інформацію про Канаду ще додатково в польській мові, для тих селян, що не вміли читати українською мовою, бо в Західній Галичині її не вчили, п.н. "Рольніцтво за океаном". Цю брошуру на 48 сторінок видав власним коштом.

З кореспонденції Олеськова, яка знаходиться в іміграційних архівах Канади, знаємо, що він листувався з такими провідними діячами Канади, як Чарлс Таппер, Г.Г. Смит, Т. Мейн Дейлі, Сер Гю, Джан Мекдоналд, Лорд Страткона, Клиффорд Сифтон і що уряд Канади респектував його поради та вимоги. Він добився окремої урядової опіки над поселенцями з України. З його ініціативи уряд Канади призначив окремого урядника для українських імігрантів у центрі переселенського руху, яким був Вінніпег. Тим першим урядником був Кирило Генік-Березовський (1867-1925), який прибув до Канади в 1896 році з Березова, Коломийського повіту. Він мав закінчену середню освіту і один рік юридичних студій. Вдачею був дуже привітний, для людей услужний і тому люди його любили та радо слухали його порад. Цю свою працю він виконував в рр. 1897-1911, до часу коли уряд Канади зліквідував цю позицію, бо справа іміграції до Канади була вже налагоджена.

Окремо треба відмітити дуже прихильну настанову до українських поселенців міністра внутрішніх справ, Клиффорда Сифтона. Він навіть хотів д-ра Олеськова спроводити на постійний побут до Канади, щоб віддати йому нагляд над усіма українськими поселенцями в Канаді. Олеськів відмовився від такої "посади", але 4 січня 1898 року поїхав до Лондону, щоб цю справу обговорити з лордом Стратконою. По кількох зустрічах з лордом, він погодився далі співпрацювати з канадським урядом, за окремою підписаною умовою, а саме бути промотором іміграції українців до Канади, головню з Галичини і Буковини, а уряд Канади повертатиме йому його кошти (за 3 роки цієї праці в рр. 1898-1900, Олеськів одержав, як подає В. Кисілевський з архівних матеріалів, 5.745.59 доларів).

Коли українська іміграція до Канади була вже добре налагоджена, Олеськів покидає Львів, де мав змогу багато часу і праці присвятити цій проблемі, і переноситься в 1900 році до Сокаля, щоб перебрати управу Учительської Семінарії та трохи відпочити. Однак в Сокалі доля не була для нього ласкава. Там померла йому дружина, а незадовго по її смерті і він захворів та несподівано

нагло помер 18 жовтня 1903 року на 43 році життя, в самім розквіті своїх сил і знання.

Українська громада в Галичині оцінила його заслуги для свого народу, а зокрема для українських поселенців у Канаді, справила йому величавий похорон, спроводивши його тлінні останки з Сокаля до Львова і поховали на Личаківському цвинтарі, де спочиває багато визначних синів і доньок України.

Згадуючи д-ра Осипа Олеськова, випадає сказати ще кілька слів про саму іміграцію українців до Канади. Зasadничо було три етапи цієї іміграції.

Перший етап в рр. 1891-1914. Він охоплював майже виключно селянську масу з Галичини і Буковини. Цих перших імігрантів скеровували до Вінніпегу. Тут кожному призначували місце поселення і за оплатою 10 доларів (часто і без оплати) поселенець одержував 160 акрів землі (113 моргів), т.зв. "гомстед". Цю землю, переважно лісисту, треба було вичистити і загосподарити. Це була дуже мозольна праця, але українські поселенці всі труднощі перебороли і опанували великі простори Манітоби, Саскачевану та Альберти. Що більше, вони, як тільки трохи загосподарилися, почали будувати церкви, школи і створили перші українські організації. У цьому періоді українська іміграція збільшувалася досить повільно, але досягнула около 100.000 осіб.

Другий етап іміграції до Канади розпочався десь у 1923 році, по закінченні Першої світової війни і тягнувся до 1939 року, до Другої світової війни. Це вже були

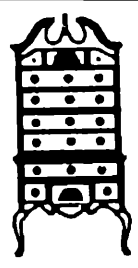

Rockester

FURNITURE

"Galleries Of Fine Furniture"

"If It's Quality
You are
Looking For,
We Have It,
At
The Right
Price"

"Запрошуємо
відвідати
найбільшу в
світі
українську
крамницю
чудових меблів"

624-4411

ROCHESTER FURNITURE CO. LTD.
1995 DUNDAS ST., E. (1 KM. WEST OF HWY 427)
MISSISSAUGA

люди з різною освітою. Багато з них із середньою, або високою освітою, колишні офіцери, підстаршини і стрільці українських армій, а також свідомий елемент з-під польської окупації. Ця імміграція прискорила розвиток українського релігійного, громадського і політичного життя, включно із заснованням Комітету Українців Канади в 1940 році та двох митрополій, української католицької й української православної Церков.

Третій етап -- це імміграція по Другій світовій війні. Люди з усіх закутків української землі, різної освіти, різних фахів, багато фахової інтелігенції. Ця імміграція, майже поголовно, поселилася по різних містах Канади. Вона відразу включилася в організаційне життя, створення попередніми імміграціями, а також створила багато нових організацій, товариств і господарських підприємств, а головне розбудувала українську кредитову кооперацию.

Статистичний довідник з 1961 року показує, що українці в тому часі, на 21 різних національних груп, займали шосте місце (по французях, англійцях, шкотах, ірландцях і німцях) і було їх 473.337 осіб, або 2.6% населення Канади.

У 1981 році число українців у Канаді переступило 750.000 осіб, а тепер, як твердить Комісія Століття при КУК, українців-канадців є около 1.000.000.

(Значна більшість з них не належить до жодних українських організацій і не бере участі в українському громадському житті. -- Ред.)

Ця скромна згадка про д-ра Осипа Олеськова, написана на основі "Історії поселення українців у Канаді" -- Юліяна Стецишина, "Історії українців Канади" -- д-ра Михайла Марунчака, "Українці в Канаді, їх розвиток і досягнення" -- Івана Теслі і Павла Юзика та Енциклопедії Українознавства, хай буде виявом нашої вдячності за його велику і безкорисливу працю для українського поселення в Канаді, про яку загал нашої громади, на жаль, знає дуже мало. Збережимо це славне ім'я для наших дальших поколінь, на віки вічні. □

УКРАЇНСЬКА КНИГАРНЯ WEST ARKA

BOOK & GIFT STORE

ОЛЬГА І АНДРІЙ ЧОРНІЙ
і син АНДРІЙ — власники

- Книжки, журнали, газети, пластинки машини до писання.
- Різьба, бандури, вишивки, полотна і нитки до вишивання.
- Обруси і полотна з українськими vzorami в гуртовій і подрібній продажі.
- Біжутерія, кераміка і кришталі.
- Висилка пачок до всіх країн.

«WEST ARKA»

2282 Bloor St. W. Toronto, Ontario M6S 1N9
Tel. (416) 762-8751

Юрій ТКАЧУК

МИХАЙЛО ДРАЙ-ХМАРА ТА МАКСИМ БОГДАНОВИЧ

100-річчя з дня народження видатного білоруського поета та літературознавця, одного з основоположників нової білоруської літератури, Максима Богдановича (1891-1917), котре припадає 9 грудня (27 листопада) цього року, спонукає до задуми над становищем української та білоруської культур і літератур в європейському контексті.

Взаємні зв'язки обидвох літератур сягають в глибину Київської Русі. Адже ж в тій добі спільними для фольклору обох народів були билини та історичні пісні; взаємозв'язки обох літератур простежуються і у XIV-XVI ст. в літописанні, у різноманітних жанрах церковного й світського письменства, не говорячи вже про значний внесок і в українську, і в білоруську літературу таких видатних діячів кінця XVI- початку XVII ст., як Стефан і Лаврентій Зизанії, Мелетій Смотрицький, Андрій Римша, Логвин Карпович, Симсон Полоцький та багато інших.

Цікавість Михайла Драй-Хмари -- відомого українського дослідника і поета, одного з неокласиків української літератури двадцятих років -- до духової спадщини класика білоруської літератури не була випадковою. Максим Богданович в дореволюційний час був найактивнішим пропагандистом і дослідником української літератури в Білорусі та сам писав по-українському. Дивує кругозір зацікавлень автора славнозвісного "Вінка" (1913) українською історією та літературою. Крім оглядової статті "Образ Галичини в художній літературі", незакінченої статті українською мовою "Забутий шлях", історично-етнографічних нарисів "Українське козацтво", "Галицька Русь", "Угорська Русь", "Червона Русь", Максим Богданович писав про творчість Тараса Шевченка ("Краса і сила", "Пам'яті Т.Г. Шевченка"), В. Самійленка, І. Франка, М. Коцюбинського, М. Шашкевича, Ю. Федьковича, В. Стефаника, Л. Мартовича, О. Кобилянської. На білоруську мову перекладав вірші В. Самійленка, А. Кримського, М. Чернявського, О. Олесь, на російську -- вірші Т. Шевченка, І. Франка та інших, а також уривок з повісті М. Коцюбинського "Тіні забутих предків".

Коли узяти до уваги й те, що сам він почав розробку т.зв. віршів білоруського складу ("Лявониха" та інші) під безпосереднім впливом Шевченкової поезії, як і взагалі його творчу індивідуальність, талант, високу художню культуру, обізнаність з європейським мистецтвом, -- все це не могло не викликати справжнього інтересу до його особи з боку українського неокласика.

Правда, Михайло Драй-Хмара не був першим літератором чи дослідником білоруської літератури. Перед ним білоруські пам'ятки досліджували І. Франко, В. Гнатюк, М. Драгоманов, О. Потебня, В. Щурат, М. Возняк, І. Крип'якевич, Ф. Колесса, І. Свенціцький ("Відродження білоруського письменства", Львів, 1908). Проте Михайло Драй-Хмара був одним з перших на

Україні, хто з таким братерським почуттям писав про творчість Максима Богдановича, перекладаючи його поетичну спадщину.

З нагоди 25-річчя літературної діяльності автор збірки "Проростень" (1926) писав і про творчість одного з чільних білоруських поетів-відродженців Янки Купали, все ж центральне місце в його літературознавчих та перекладацьких працях серед білоруських творців культури займає Максим Богданович. Збагнути творчість цього класика білоруської літератури стимулювала і неабияка нагода -- видання його прославленого "Вінка" українською мовою в 1929 р. Якраз праця Драй-Хмара "Життя й творчість Максима Богдановича" і стала передмовою до цього видання.

Автор "Вінка" поставав у праці як "(...) один з найбільших білоруських поетів доби відродження, а творчість його -- одна з найяскравіших явищ у білоруській літературі передреволюційних часів. Незважаючи на ранню смерть, Богданович устиг, виявити себе не тільки як високої марки поет, а як і талановитий прозаїк, хороший критик та публіцист".

Зосередившись на літературних оцінках творчості М. Богдановича, у яких не було одності з самого початку ("верхня палата" "Нашай нівы" ставилася до неї як до "декадентської", "беззмстовної", "не для народу" і лише після смерті поета в критиці 1917-1922 рр. була визнана вона як національна класична), Михайло Драй-Хмара переходить до творчої біографії автора "Погоні" та всіх тих джерел, котрі відіграли вирішальну роль у формуванні його індивідуальності як класика білоруської літератури.

Народжений в Мінську, Максим Богданович раннє дитинство перебув у Городні. З білоруською мовою уперше обізнався на підставі народних казок, котрі збирав його батько Адам, який, учителювавши, працював одночасно і в галузі етнографії. Нахил до творчого уявлення передала поетові мати (померла, коли йому було п'ять років). В 1896 р. батько майбутнього поета переїжджає до Нижнього Новгороду й там живуть вони до 1908 р. Гімназію Максим закінчує в Ярославлі, куди переїжджають вони в 1908 р., а згодом Ярославський Юридичний ліцей (1911-1916). Вже замолоду Максим читав російських та західноєвропейських класиків, різноманітні зразки народного епосу, в тому числі і білоруські казки із збірників Шейна, Романова та свого батька. Інтерес до зразків античної та західноєвропейської літератури зміцнювався в нього під впливом В. Білоусова, з котрим поет близько зійшовся на літературному ґрунті.

З грецьких поетів Богданович найбільше любив Анакреона та Теокріта (читав в перекладах і в оригіналі), з німецьких - Шіллера, з французьких - Бодлера, Верлена, Мюссе, Хозе де Ередія та А. де Вінї. Ґрунтовно знав він польську літературу, "але ще краще" -- українську. Вільно володів українською мовою -- міг писати навіть вірші. Любив слов'янських поетів і був обізнаний майже з усіма видатними представниками слов'янських літератур. Найбільше цікавив його російський та французький символізм.

Свої вірші та оповідання Максим Богданович дру-

NON STOP

LOT
пропонує єдине
безпосереднє сполучення
Монреал — Варшава. Відліт
з Мірабел у понеділки і четверги.
Пропонуємо також сполучення
до Риму, Банкоку. Делі і до
більшості європейських
столиць. Середньо
запрошуємо.

За ближчими інформаціями телефонувати
в Монреалі: (514) 844-2674 в Торонто (416) 236-4242
Fax: (514) 844-7339 Fax: (416) 236-0433

POLISH AIRLINES

2000 Peel St.
Suite 680
Montreal, Que. H3A 2W5

кував, починаючи з 1907 р., в віленській "Нашай ніве", де постійно працював до 1914 р. Розвідки, присвячені переважно українській літературі, критик друкував в українському журналі "Украинская жизнь", який виходив у Москві російською мовою. В цьому ж журналі видруковано і великий його нарис "Белорусское возрождение".

Поетичну спадщину М. Богдановича Михайло Драй-Хмара поділив на дві частини: 1) твори національно-соціального характеру та 2) твори психологічно-філософські. Перші, -- як зауважив він, -- постали під враженням батьківщини, другі -- під враженням тих інтелігентських кіл, серед яких обертався поет. Рідна земля була єдиною втіхою для хворого поета, котрий тужив над її горем, жив її надіями. Центральною ідеєю більшості віршів першого циклу було національне й соціальне відродження країни, пророком якого був сам поет. До найкращих образів, в котрих утілює він цю ідею Михайло Драй-Хмара зачислив сонет "Поміж пяску Егіпцейкай зямлі", створену в передсмертній гарячці "Пагоню", "нестримні, рвачки анапеси" якої "цілком відповідають і шаленому бігові стародавньої "Литовської Погоні", і тому болєві, що ним поет реагував на зраду білоруської інтелігенції, яка, відцуравшись занедбаній вітчизни, віддавала її, наче бранку, в полон (...)", написаний у народно-некрасовському стилі песимістичного нафарбу вірш "Краю мой родны! Як ви́кляты́ Бога́м" та інші, в яких мотиви відродження сполучені з весняними ("Кінь вечны́ плач свой аб старонцы!") чи закликом селян та робітників до протесту й боротьби проти пригноблення ("Мяжы", "Народ, беларускі на-

род", "З песьняў беларускага мужыка").

Влучно та з великим знанням писав український поет та літературознавець про описову лірику Максима Богдановича. Літературну манеру схоплювання загальних, типових рис малюнків білоруської природи Богданович, на його думку, взяв від символістів. "Як і останні, він не любить яскравих, крикливих фарб, а натомість кохається в блідих, пожовклих. Осінь, ніч, зів'ялі квіти, морозні взори на вікнах, замерзле джерело, під яким струмє вода, дрібні зірки, що їх видно тільки тоді, як смеркне, -- ось ті образи, які до вподоби припали нашому поетові".

Малюнки з натури Максим Богданович насичував ідейним або психологічним змістом. Природа в них завжди анімізована, одушевлена, вона -- інтимний друг поета. Поет, немов Єсенін, цілковито зливається з нею.

"Часто-густо зв'язує Богданович природу з образами, взятими з білоруської мітології -- з лісунами, водяниками, зміїними царями, русалками тощо. Це теж -- манера, властива школі символістів, манера, що її подибуємо і в Бальмонта, і в Блока, і в Сологуба, і в Ремізова. Сюди належать такі вірші, як "Хресьбіны лясуна", "Падвей", "Зьмяіны цар", "Лясун", "Сребныя зьмеі" та цикл "У зачарованому царстві". Цикл віршів з центральним образом лісуна -- найбільший".

У цьому образі український літературознавець добачав змальований Богдановичем "білоруський народ, мрійний і бездіяльний, як той мітичний дід, що про нього оповідають білоруські казки".

Крім малюнків з натури, в котрих існують генетичні зв'язки з поезією П. Верлена ("Ціха па мяккай траве сінявокая ноч прахадзіла"), класик білоруської літератури типізував й психологічно оформлював малюнки побутові (більше їх припадало на місто, менше на село). "З великою майстерністю й любов'ю відтворює він стародавній побут, побут монастирських літописців, переписувачів, случьких ткаць тощо", -- писав М. Драй-Хмара. Всі ці вірші склали разом окремий цикл "Старая Беларусь".

У творах психологічно-філософських Богданович ставив та старався розв'язувати загальнолюдські проблеми. В них був він суб'єктивніший та більш песимістичний.

Пильну увагу Максим Богданович звертав і на форму в мистецтві ("вірші треба кувати з криці"). Якраз "З боку форми, -- як зауважує Михайло Драй-Хмара, -- його твори найцікавіше явище в білоруській літературі. Богданович уніс у цю літературу досягнення європейського імпресіонізму й символізму. Сонети, терцини, рондо, тріолети -- це незнані до нього в білоруській літературі форми". Український літературознавець відзначував стислий, лаконічний стиль його віршів та надзвичайну вибагливість і суворість до себе, а також -- у стилі і в тематиці -- явища реально-пластичного і абстрактно-психологічного порядку. Вказував на велику майстерність автора "Вінка" в галузі художнього фольклоризму, його зв'язки з білоруською народнопоетичною творчістю, слов'янськими та західноєвропейськими літературами.

Найбільше перекладав білоруський поет з укра-

їнської та з французької літератур, що не могло не впливати і на його оригінальну творчість (Верлен, Бодлер). Крім того з латинської, німецької та з інших мов.

Закінчуючи працю про Максима Богдановича, український поет писав: "Велика заслуга його як художника слова полягає в тому, що він теми й мотиви західноєвропейської літератури ввів у літературу білоруську, збагативши, крім того, ще й мовні засоби останньої. Цей факт та ще гарячі симпатії М. Богдановича до білоруського відродження й спричинилися до того, що він зайняв видатне місце в історії білоруської літератури як поет доби відродження".

Крім праці "Життя й творчість Максима Богдановича" український дослідник написав ще рецензію на його твори, видані в Мінську в 1927-28 рр. Інбелкультом ("Твори М. Багдановіча", т.І, Менск, 1927; т.ІІ, Менск, 1928). Відзначаючи талановитість білоруського художника-синтетика, в поезії більш лірика з ухилом у бік типізації, М. Драй-Хмара влучно схарактеризував його як критика. На його думку основоположник білоруської критики умів знайти основне ядро у кожного письменника.

М. Драй-Хмара відзвучив і те, що майже половина Богдановичевих писань у II томі присвячена українським питанням. Підкреслив, що "він писав свої українські артикули саме тоді, коли слово українське було заборонене, коли полохливі люди тікали з українського поля"... "І скрізь він заступається за українство, піклується ним, боронить його. Пишучи рецензію на "Славянський мир" О. Погодіна, він лає його за те, що той знайшов у Галичині дві нації -- українців і москвофілів!!! Перебуваючи в Феодосії, він згадає стародавню Кафу, українських ясирників і думу українську, в якій вони тужать за "тихими водами" та "ясними зорями".

Найцікавішими однак на погляд Драй-Хмари були статті Богдановича з української літератури. Білоруський критик дійшов тут до оригінального і правильного висновку. Українська поезія початку XIX ст. не мала суто українських форм, відставши в своєму розвитку від таких галузей, як українська народна мелодика, орнаментика, будівництво тощо.

Користуючись формально-естетичною методою, Богданович уперше спробував переглянути Шевченкові поезії. Він доказав, що Шевченкові вірші ритмічні, хоч і не метричні, перший відкрив у нього національний український *vers libre*. "Він же пеший побачив у Шевченка асонанси, а не невдалі рими, внутрішню риму, алітерацію (услід за Чуковським) та цезуру". Наукові висновки формальної аналізи Богдановича привели його до дуже цікавого та оригінального погляду: "(...) коли Костомаров називав Шевченка народним генієм, а Корш -- всенациональним, то Богданович називає його вселюдським!"

Автор "Вінка" перший схарактеризував також творчість Володимира Самійленка, відзначаючи в ній дві стихії -- гумор і споглядання та роздум. На його думку, Самійленко -- це український Теккерей, який в своїх творах використав великі культурні європейські скарби (вплив Беранже та інших західноєвропейських письменників). В поетичній творчості Г. Чупринки білору-

ський критик на першому місці поставив звук і ритм, на другому -- сенс і живопис. Взагалі мрією Богдановича було, щоб література ближче стояла до народної поезії, не пориваючи водночас зв'язків з Європою.

Захоплення Михайла Драй-Хмари -- видатного українського поета-неокласика творчістю Максима Богдановича та його художніми європейськими горизонтами не обмежувалось лише її дослідженнями. Автор збірки "Проростень" був також її досконалим перекладцем.

Автор перекладів з російської, польської, чеської, німецької, французької та фінської мов, він перетлумачив також більш як сорок творів білоруського класика. Серед них є такі відомі вірші Богдановича, як: "В єгипетській далекій стороні...", "Погоня", "Краю мій рідний, проклятий від Бога...", "Пугач", "Озеро", "Лист до Ластовського", "Поетові", "Переписувач", "Слуцькі ткалі", "Чуєш гук? Це сумний і похмурий лісун...", "На сонце подивився я...", "Народе мій, скільки вже літ..." та багато інших, які й досі становлять правдиві перлини білоруського красивого письменства і які білоруську художню культуру поставили як рівну серед рівних на фоні витончених зразків європейського поетичного майстерства.

Максим БОГДАНОВИЧ

Чимало вже, брати, чужинцям ми служили,
Чимало вже пошани їм придбали;
Не свою -- чужую долю боронили,
Під чужими стягами вмирили.

Переклав Юрій Ткачук

BABY POINT LOUNGE

343 Jane St., Toronto

tel. 767-2623 або 231-6739

ПРИЄМНЕ І ВИГІДНЕ ПРИМІЩЕННЯ НА
ВСЯКІ ОКАЗІЇ

- Повна кухонна обслуга.
- Українські й інші страви,
в наших або інших залях.

БУДЬТЕ ГОСТЕМ НА ВЛАСНОМУ СВЯТІ!
ПРО ВСЕ МИ ЗА ВАС ПОДБАЄМО!

Купуйте продукти в наших вигідних крамницях

SWANSEA IGA SUPERMARKET

П. Божик і С. Станько — власники

● 2295 Bloor St. W. ● Roncesvalles Ave.
1094 St. Clair Ave. W. ● 1304 King St. W.
TORONTO, ONT.

ВОЛОДИМИР РАДЗИКЕВИЧ -- ЛЮДИНА, ЯКУ З ШАНОЮ ТРЕБА ЗГАДАТИ

Нема Учителя! Заснув навіки,
Мов Камінь канув в вічності глибіню,
І жаль розлився, мов осінні ріки...

/Р. Завадович/

Треба конче пригадати про цього визначного українського патріота, великого педагога, письменника і літературознавця, який до останніх днів свого життя належав до тієї когорти української гвардії, яка ставила собі завдання всі сили і вміння скеровувати на службу Україні. В. Радзикович від наймолодших років горів любов'ю до України, з повною посвятою працював для неї на рідних землях як визначний культурно-освітній діяч і коли прибув на американський континент всі свої сили віддавав для того, щоб допомогти зцілитися національно в чужому оточенні, заховати в собі внутрішній огонь і ясність думок, які повинні давати силу необхідну для виконання місійного обов'язку супроти своєї батьківщини.

В цьому році 14 вересня минуло 25 років від дня смерті і 105 років від дня народження Володимира Радзиковича. Народився він 17 жовтня 1886 році в с. Вишенка Мала близько Івано-Франкового (Янів), повіт Городок на Львівщині, де батько о. Петро був парохом. Він був знаний як голова повітової Руської Ради, а в 1870-их роках як посол до Галицького Союму. Дідо, о. Олександр Радзикович, був парохом у Шоломії, повіт Бібрка на Львівщині. Дідо по мамі Еміліян Пясецький був також священиком в селі Вишенка Велика, що положена в сусідстві біля бувшого Янова. А прадідом по мамі був декан о. Михайло Криницький, парох у Туличі за Мушиною на Західній Лемківщині. Саме йому належить авторство книги "Историческое состояние наместничества Мушинского деканата", що сягав до 1849 року від Криниці поза Карпати, аж майже до Пряшева. У своїй вступній статті о. М. Криницький зазначив, що його праця має особливу мету доказати полякам, що лемки є корінним населенням своєї землі. Крім того виконав він надзвичайно позитивну роль в усвідомленню самих лемків, які з огляду на низьку свідомість готові були міняти свою орієнтацію.

Отож, Володимир Радзикович походив із свідомої священичої родини, в якій плекалося патріотичні, музично-співочі і наукові традиції. Його батько не лише був знаменитим співаком, але також грав на скрипці, а мама на арфі. Його старший брат, який став священиком і парохом у Вишенці Великій на місце свого діда о. Е. Пясецького належав до визначних тодішніх співаків і грав на фортепіані.

Володимир Радзикович здобувши філологічну освіту у Львівському університеті присвятив свій талант в першій мірі педагогіці, як учитель української мови і літератури. Від 1908 року майже до вибуху II-ої світової війни Радзикович працював як викладач Академічної гімназії у Львові, коротко викладаючи й у Львівському університеті. В часи німецької окупації Радзикович був

директором другої гімназії у Львові. Перед наступом большевицької окупації він виїхав зі Львова до Німеччини і тут віддано працював в таборових гімназіях від 1945 до 1950 року.

Радзикович був докладно познайомлений з літературознавчими працями С. Єфремова, А. Шамрая, Б. Лепкого, О. Дорошкевича, О. Білецького, з дослідницькими працями Михайла Грушевського, Івана Франка, з цілим так званим розстріляним відродженням і на основі цього розвинув свою наукову і письменницьку діяльність. Надзвичайно переживав большевицьку окупацію, яка доводила до спустошення не лише духовного життя нашого народу, але також до знищення вчених і провідних людей України.

Як один з кращих знавців української літератури він опрацював підручник "Нарис Історії української літератури", який був видаваний в 1922, 1937, 1947, 1956 і перевидаваний в пізніших роках, а також "Українська література ХХ ст.", що вийшла в 1952 році. Його монографія "Павлин Свенціцький" видана ще в 1911 році. Написав також ряд рецензій, таких як "Шашкевича "Олена"", "Перша повість Івана Франка" та інші.

Проф. В. Радзикович, як визначний педагог, організував також доповіді, серед яких варто особливо згадати постичну промову з нагоди 100-літнього ювілею "Русалки Дністрової", 18 квітня 1937 року в залі Великого Театру у Львові.

Володимир Радзикович завжди представляв українську літературу як самостійне явище від Київської доби аж до його часу. У своїх численних працях він застосовував соціологічний метод, що відповідав духові часу. Його праці стають у великій пригоді для вчителів, а також для всіх, хто цікавиться історією української літератури. Його ясний і стислий стиль викладання на нележному рівні дає в першу чергу молодому учителю української літератури повну уяву про предмет. Починаючи від сивої давнини, через Київську добу як невід'ємну частину українського культурного процесу автор проводить шовковою ниточкою думку в найновіші часи.

Крім наукових праць Вол. Радзикович проявив себе також як письменник. Серед багатьох його творів --

"Шляхом туті", що вийшла в 1923 році, "У подувах буревію", "Ніч проминула", "Пригоди Юрчика Кучерявого". Писав для дітей і молоді, вживаючи псевдонім Вуйко Влодко.

Працюючи в різних організаціях, починаючи від "Просвіти", "Пласту", через всякого роду педагогічні з'єднання й українські в першу чергу педагогічні видавництва, В. Радзикович завжди був чесною, точною і відповідальною людиною. На мою думку, це один з найбільших педагогів української національності на цьому континенті, справжній будівничий Рідних Шкіл, палкий побратим української молоді в діаспорі. Він ніколи не цурався свого народу, своєї батьківщини -- України.

Помер 14 вересня 1966 року у Клівленді, Огайо, Америка, залишивши для нас свою творчу спадщину, з якої ми повинні учитися любити по справжньому.

Ярослав Стех

УКРАЇНСЬКІ КОМП'ЮТЕРНІ ШРИФТИ

від фірми:

Compu Stream

Наша Українська Фірма з дволітнім досвідом, займається виготовленням різних комп'ютерних програм. Головна спеціальність це українськомовні редакторські програми. Тільки в нас за ціну машинки до писання зможете придбати систему, на якій будете здатні **видавати книжки, журнали, писати статті, листи, тощо.** Український інструктаж включений. Даємо три роки гарантії.

Адреса: P.O. BOX 309, Stn U, Toronto, Ont. M8Z 5P7
Тел.: (416) 726-0455 або (416) 252-8846 Адам Стець.

FOR COURTEOUS FRIENDLY SERVICE

ВВІЧЛИВА І СПРИЯТЛИВА ОБСЛУГА

COMMUNITY TRUST

2271 BLOOR STREET WEST, TORONTO, ONTARIO, M6S 1P1

PHONE: 763-7333

ЗВЕРТАЙТЕСЯ З ДОВІР'ЯМ
ДО КОММЮНІТИ ТРАСТ
У ВСІХ ФІНАНСОВИХ
І БАНКОВИХ ПОТРЕБАХ

РІДНА МАТИ МОЯ

(Уривок із спогадів)

Я неодноразово намагався зрозуміти -- чи моє Поділля, моє рідне село Палашівка, Чортківського району, що на Тернопільщині над річкою Джуринкою, де я народився, чи воно мені справді таке любе з самого факту народження там, а чи моя вужча Батьківщина об'єктивно така грана, така мила? Читаючи твори українських та інших письменників, я дійшов до висновку, що земля мого народження таки справді чудова, що саме вона впливає на розвиток естетичних поглядів, смаків навіть без участі свідомих процесів на цей розвиток жителів Поділля.

Один із визначних уродженців Тернопільщини, д-р Євген Олесницький, у своїх спогадах п.з. "Сторінки з мого життя", з захопленням та любов'ю згадує "широкі подільські лани", "золоте Поділля". Ось один уривок з тих спогадів:

"Перед очима моєї душі мріються широкополі лани, вкриті золотом пшеницею, що хвилюють під подувом вітру, немов море. Це найкращий вид, який я у своєму житті бачив. Це невичерпні, багаті скарби української

землі, що в'яжуть мене споминами літ дитинства і, частинно, молодечих. Не було в мене більшої розкоші, як літньою порою, коли збіжжя цвіте, або коли досягає перед самими жнивими, в теплу місячну ніч іти або їхати ланами, вкритими збіжжям. Який тихий маєстат б'є від тих ланів, яке почування переймає людину, повну свідомости, що це скарбниця цілої людськості. А який дивний, проймаючий запах іде від тих ланів! Такого запаху не стрічав я ніде більше, лише на нашому Поділлі! Воно зовсім не романтичне, а промовляє до мене чаром поезії. А нині, коли пишу (1916 рік -- Й.Г.), те Поділля в руках неприятеля, під московською займанщиною. Там і моє рідне село, і могили моїх батьків. Я вже їх не побачу ніколи. Страшна туга переймає мою душу, а Золоте Поділля мріятиметься перед моїми очима до самої смерті".

Гадаю, що у всіх, роджених на Поділлі, такі ж почуття, як і в д-ра Є. Олесницького.

Треба сказати й таке про наше Поділля, про Тернопільщину: Села, їх мешканці були свідомі неприродности свого існування під австрійською, згодом польською владою, селяни здебільша були освічені настільки, що читали не тільки газети, а й книжки, в яких було описане минуле України. Селяни знали якого вони роду, кружляли легенди не тільки про Довбуша, а й про козаків, про вольницю запорізьку, про українських кня-

ПОДАРУЙТЕ ЇМ АВТО

За посередництвом фірми ЛАДА КАНАДА Інк. тепер можете купити або подарувати своїм рідним і приятелям на Україні новий автомобіль прямо з Запорізького або Луцького автозаводу!

Великий Запорізький автозавод ЗАЗ виробляє понад 100,000 легкових автомобілів річно та всі запасні частини для них. Від часу появи перших мініавтомобілів марки «Запорожець» в 1960 році, до нинішньої модерної комфортабельної ТАВРІЇ ЗАЗ-1102 (з передньою передачею) пролягла довга дорога постійних технічних удосконалень.

ЦІНА \$6996.00

1790 ALBION ROAD, REXDALE, ONTARIO M9V 4J8
Tel.: (416) 748-2100 Fax: (416) 748-2107 Telex: 06-989241

В НАС ВИ ТАКОЖ МОЖЕТЕ ЗАМОВИТИ ТАКІ АВТА ЯК «ЛАДА», «НІВА», «САМАРА»,
ЩО БУДУТЬ ВИДАНІ В ЛЕНІНГРАДІ.

ЦІНА \$5994.00

Крім нових авт типу ТАВРІЯ, наша фірма доставляє також спеціально сильні автомобілі (джіпи) Луцького заводу ЛуАЗ-969А, з передачею на всі чотири колеса, що достосовані до перевезення пасажирів і тягарів по нерівних полях і дорогах.

Ці автомобілі вповні перевірені, забезпечені від ржі, гарантовані, економічні і недорогі!

Обіцяємо доставу на протязі двох місяців прямо з заводу!

За повнішими інформаціями телефонуйте, пишіть, або зго-лошуйтеся на таку адресу:

ЛАДАКАНАДА INC

зів, гетьманів, ватажків.

Ось у такому краю народилися мої діди, батьки, там народився я, там почав формуватись як людина і як співак. Моему розвитку у великій мірі сприяли мій дід по батькові, Микола, а також мій батько Григорій. Оба вони були письменні, обох доля у свій час кидала за океан, в Північну Америку, звідки, заробивши грошей, набравшись досвіду, верталися додому, щоб краще господарювати. Саме завдяки цим заокеанським мандрівкам наша родина не бідувала, хоч і не зараховувалася до багатих. Дід Микола, як це часто бувало по наших селах, водив мене, найстаршого свого внука, коли я підріс, до церкви. Саме там, після несвідомого зачарування співом моєї матері, Тетяни Дмитрівни, я захопився церковним, поважним співом. Суворая атмосфера святині, у поєднанні зі спостереженням знайомих мені облич, які у церкві ставали якимись іншими, ніж звичайно, у повсякденному житті, поєднання баченого з мелодійним співом хористів, зачарувало мене. Я був безмірно вдячний дідові за те, що він становив мене біля себе і в хорі, а то й у дяківському крилосі. І я, малий, почав підспівувати своїм дискантом дідові, підспівував під час Служби Божої тропарі та кондаки. Ходження на Утренню, Службу Божу й на Вечірню стало одним з моїх найулюбленіших занять.

А ще й мати моя рідна, дорога, була не без впливу на розвиток моїх співочих здібностей. Це вона, незважаючи на те, що на її плечах було і виховування дітей, приготування сніданків, обідів, вечер, ходження коло худоби, обробка городу, участь у жнивях тощо, тощо, вона знаходила час і потребу співати -- то журливих, то радісних пісень. Правда, переважали журливі, бож життя не було з легких. Материн спів йшов зі мною від самого мого народження, коли я ще не був свідомий співу, коли я ще нічого і ніяк не розумів. А голос у неї, як і в діда Миколи, в батька, та й взагалі серед наших селян, був чистий, милий, невимушений, сердечний. Материн спів, побіч кулешу й молока, був нашим щоденням, він плінув з її вуст разом з любов'ю до нас, до десяткох дітей, бо крім мене, найстаршого, мати моя народила ще: Корнилу, Мирона, Богдана, Ізидора, Ореста, Марію, Ірину, Володимира й Антона. Ось яка була сім'я Гошуляків! І всі ми були співучі, у всіх нас був добрий слух, всі ми співали без нуд, які в той час знав хіба що диригент церковного хору.

А мати моя, рідна, дорога -- була велика страдниця. Прожила вона 86 страждених років (16 вересня 1904 -- 16 серпня 1991), померла в Торонто, похована біля свого чоловіка Григорія на цвинтарі Парк-Лавн.

В пісні співається: "Рідна мати моя, ти ночей не доспала". І справді, скільки ж то ночей треба було недоспати, народивши й виховавши десятеро дітей. Улюблена мати. Недарма ж і землицю нашу матір'ю називають. Хто збагне весь той зміст ніби й простого слова: "Мати". А воно, у всіх знаних мені мовах, звучить майже однаково. Бо скрізь, на цілому світі -- мати дає життя. Наша мати пройшла крізь довгі роки страждань, поневірянь двох світових воєн. А в останню війну її серце кожної миті тремтіло не так за себе, як за її десятеро нащадків хоч і дорослих уже, але ж дітей. І ця

ж війна погнала її, подільську горлицю, в чужі краї. Не дала доля спочити їй вічним сном у рідній землі. Я знав її, свою добру матір, як, здається мені, ніхто інший. Та й кожен з нас, її дітей, вправі так само думати.

Я став співаком. В моєму репертуарі були пісні й про матерів, одна з них мала назву "Мамині руки":

На своїм віку я бачив рук немало,
Добре знаю теж -- у недруга яка.
Та коли я падав, завжди піднімала
Трепетна і ніжна мамина рука.

Щастя у житті, коли кохана любить,
Серце зогріва її любов палка.
Та ніхто ніколи так не приголубить,
Як ласкава й вірна мамина рука.

Цю пісню я часто співав своїй матері. Співав я цю пісню з вдячністю за її материнські спрацьовані й зболілі руки, які так часто простягалися мені назустріч, просили поспівати її улюблених пісень. А тепер вже мами немає. І я відчуваю, що при її житті не оспівав її рук належно. То ж скажу за поетом: Я знаю свою матір, як добру господарку. Все в її руках спорилось: шилось і варилося, вишивалось і прибиралось, терлось і пеклось. Материні руки малювали, скородили й копали, мішки носили, копали криниці, садили дерева, будували хату. Все ті руки чинили: одержину, взуваночку й на голову прибираночку, нагодують, приберуть, обіймуть, приголублять. Недужим та старим вона, моя мати, жалібною ставала. І чим більше рукам своїм завдавала праці, тим красивішою ставала мати, випромінювала щедрість і доброту. Хіба ж назвеш такі руки інакше, як святими?

Довгі, ох як же довгі роки все було в руках нашої, незабутньої Мами. А оце й ми вже далеко не молоді. Вмирала наша мама хоч і на чужині, проте зі свідомістю, що виконала свій життєвий обов'язок перед Богом, перед Батьківщиною, перед людьми: ніхто з її дітей не станув на шлях злочинства, зради, всі живуть власним трудом, чесно. Все це у великій мірі завдяки тому, що в нас була правдива Мати. Коли б на світі всі матері були такими, не було б, я цього певен, ні воєн, ні ненависті, люди жили б в мирі, на славу Божу. Особисто я матері своїй вдячний за те добро, яке поселилося в моєму серці. Дяка їй за це превелика! □

arka shoes

- Великий вибір вигідного і модного взуття.
- Регулярні і ширші фасони.
- Помагаємо клієнтам з відтисками та з іншими проблемами.

— ROMIKA — SALAMANDER — LA VALLE
— GALLUS — ORTHOPEDIC SHOES

ПЕНСІОНЕРАМ 10% ЗНИЖКА

2196 BLOOR ST.W. (at Runnymede) TONY HRUBI
TORONTO, ONT. M6S 1N4 (416) 763-1851

"КОМПАРТІЯ ФАКТИЧНО ІСНУЄ"

Дисидент, правозахисник, "шістдесятник", один із засновників УГС, Руху, голова Львівської облради, народний депутат України. Ці, вже широко відомі "параметри" політичної постаті одного з яскравих діячів українського відродження -- Вячеслава Чорновола лишається доповнити бодай згадкою про те, що він є й літератором, публіцистом -- зокрема, автором книжок "Правосуддя чи рецидиви терору" та "Лихо від розуму", за які був відзначений міжнародною журналістичною премією і своїм першим табірним терміном...

Нині колишній політв'язень є одним з реальних претендентів на найвищу державну посаду в незалежній Україні. Це інтерв'ю він дав редакції "Літературної України" 19 вересня.

-- Вячеславе Максимовичу, з чого ви почали б як Президент?

-- Пришвидшив би процеси переходу до справжньої нашої незалежності. Якщо ми за два з половиною місяці, які лишилися до 1 грудня, не запустимо ринкового механізму, я його запускав би негайно.

Чим ми його гальмуємо? Законами. Не проводимо приватизацію і роздержавлення. Глушимо ініціативу нерозумними податками. Тож слід насамперед відпустити усі ці гальма.

Треба максимально прискорити налагодження власної фінансової системи. Негайно забезпечити кордон (ні, не колючим дротом, а митною службою -- себто захистити свій споживчий ринок). І невідкладно створювати українську армію.

За нинішньої ситуації перший час моєї президентської праці був би більш конструктивний, аніж деструктивний. Бо коли б не було нещодавно проголошено незалежність України, -- довелось б розпочинати ще з деякої деструкції, ліквідовувати перешкоди на шляху до проголошення... А тепер лишається тільки наповнювати реальним змістом те, що декларовано.

-- І все ж, якщо не помиляюся, у вашій програмі дещо "деструктивне" лишається. Скажімо, щодо заміни влади Рад іншими формами управління. Знову стає "антирадянським"?

-- Стаю (усміхається)... Тому, що вважаю: навіть гасло "Ради без комуністів" нікуди не годиться (звісно, Ради з комуністами -- ще гірші).

Ради -- абсолютно невдала форма державного керівництва. Її винайдено як фіговий листок для прикриття однопартійної системи. Й ось, коли зникає "авангард", Ради показують своє безсилля. А тим часом є потреба в міцній владі. І представницькі органи -- потрібні. До речі, я не згодний з думкою Л. Лук'яненка про те, що представництво повинно закінчуватися на рівні Верховної Ради, а нижче мають бути лише виконавчі органи.

-- Про цю свою незгоду ви говорили на Галицькій Асамблеї, зазначаючи, що від такої системи один

крок до нової диктатури...

-- Так. Представництво необхідне. Проте не у формі багаточисельних непрофесійних (а часом і некваліфікованих) Рад.

-- Уявімо, що 1 грудня народ не благословляє на референдумі незалежного статусу України... Що тоді?

-- Я вважаю, що визначальним є все-таки не результат референдуму, а рішення вищого законодавчого органу України.

Якщо ж референдум скаже "ні" проголошенню незалежності, це означатиме, що Верховна Рада має розійтися (бо не зуміла в нинішньому складі переконати народ у потребі незалежності). Далі -- обирається нова Верховна Рада, яка знову ставить питання про незалежність! Адже незалежність -- це, по-перше, неминуче, це закон історії. А, по-друге, від кого має бути ота залежність, коли Союзу немає?...

Отже, якщо перший референдум дасть негативний результат, це означатиме, що народ не повірив цим депутатам Верховної Ради, не повірив, що вони побудують незалежну державу, й тому так проголосував...

Та найголовніше -- проголошення самостійності України 24 серпня не може бути скасоване референдумом.

-- Якщо буде введено інститут віце-президента, кого ви воліли б мати таким своїм заступником?

-- Знаєте, я поки що скажу, кого мені рекомендували... Асоціація демократичних Рад рекомендувала мені В. Гриньова. З ним була попередня розмова, в якій він дав поки що ухильну відповідь.

Крім того, рекомендовано мені також інших -- Следнева, Таланчука... Усі ці кандидатури можливі. Бачте, мене чомусь вважають представником Західної України, тож названі люди посилляли б соборність усіх президентських ініціатив... Проте хочу наголосити: я народився на Східній Україні і значні кавалки життя в мене пов'язані саме з нею, й не чую я себе "західняком", так само, як і "східняком" -- я відчуваю себе просто українцем.

-- До речі, про національну свідомість, про захід і схід... Скажіть, чи є ще в Галичині пальне для автобусних агітаційних поїздок у зрусіфіковані області?

-- Для цього не було якихось "централізованих за пасів". Їх ми створювали для жнив, а не для агітаційних кампаній. Згадані вами поїздки не плануються обласною Радою, а часом і Рухом -- підприємства задовольняють ініціативу своїх трудових колективів.

Розповім про один курйозний випадок. Цими днями я був у Кривому Розі, зустрічався з людьми. Приходжу на одну зустріч, і раптом -- хор із Турки Львівського

району; гарно співають дівчата ("Ще не вмерла Україна", "Червона калина"), "підключаються" до мене. Можна було вирішити, що Чорновіл привіз "підтримку". А я уявлення не мав, що вони з'являться в Кривому Розі. Зрештою, і хор не знав, що я там буду.

Знаєте, чим мені дуже подобаються галичани? Ось, здавалося б, кому, як не їм, хотіти бути певною мірою "відрубними" (і ЗУНР існувала; і організаційний рівень, і рівень національної свідомості вищий, ніж у цілому по Україні), однак саме вони дуже насторожено сприйняли мою ідею про майбутній федеративний устрій України. Галичани з надзвичайним уболіванням ставляться до питання про єдність України. Вважають своїм призначенням допомагати всій Україні пробуджуватися (нехай навіть часом перебирають із цим -- якісь трапляються невдалі форми пропаганди). Вони мають почуття своєї зобов'язаності перед цілою Україною, яке я вважаю вельми позитивним.

-- І що, ваша ідея майбутнього федеративного устрою України не розбилась об сьогоденний кримський базальт?!

-- А "кримський базальт" до неї не стосується...

-- ?

-- Почну з того, що я -- абсолютний противник територіальних автономій. Кримська автономна республіка нині утворена саме як територіальна автономія. Я вважаю, це, може, однією з найбільших провин Леоніда Кравчука перед Україною. Він стимулював і підштовхував... Вагалася навіть парламентська більшість,

коли концепцію Конституції голосували, й він буквально "витискав" Кримську республіку...

Право на автономію в Криму мають тільки кримські татари. В них батьківщина -- лише Крим.

Ну, а на решті території України є лише невеличкі компактні вкраплення національних меншин. І якщо молдаване, греки або угорці захочуть мати національні сільради чи національні райони, як то було в 20-ті роки, це не працюватиме на розвал України. Це зовсім не те, що партократія намагалася зробити, мусуючи ідею автономізації Закарпаття чи створення так званих Новоросії, Криворізько-Донецької республіки. Це абсурд. Нам ніхто не давав права розвалювати Україну на якісь державки!.. Моя ж ідея федеративного устрою нічого спільного з цим не має. Вона полягає лише в ширшому місцевому самоврядуванні з підпорядкуванням центрові, центральному уряду.

-- Ідеться про "легалізацію" історичних країв -- Слобожанщини, Таврії?

-- ...Галичини, Волині і т.д. Вони в жодному разі не мають бути державами в державі.

А крім того, перехід до такого устрою зараз не на часі. Спершу слід збудувати міцну Українську державу.

-- Мабуть, не лише міцну, а й демократичну. Щоб ніякі авантюристи не спробували проголосити, скажімо, Подільської Радянської Соціалістичної республіки.

...Ми торкнулися питань політики, економіки, державотворення. Скажіть, будь ласка, а як почуватимуться за доби вашого можливого президентства наші культура, література?

-- Вважаю, що Президент не повинен втручатися в питання літератури, культури. Він має дбати про загальнодемократичну обстановку, яка б виключала будь-яке, навіть приховане цензурування, прихований тиск держави чи якоїсь політичної сили. Митці, письменники повинні мати повну волю. Єдине, що можна Президентові дозволити собі, -- це якісь стимулювання. Оскільки наша духовність вельми зруйнована, треба шукати бюджетних можливостей матеріальної підтримки культури -- але рівномірної, справедливої, без тенденційності.

-- У вже згадуваній вашій доповіді на Галицькій Асамблеї я знайшов ось такі слова: "В плані інтелектуальному, соціопсихологічному, духовному нам потрібно відродити весь комплекс суспільних взаємин, характерних для українського соціуму, що склався в історичному просторі". Що для цього треба зробити?

-- Насамперед -- пильно озирнутись у свою історію. Не для того, щоб механічно перенести певні здобутки, звичаї Запорозької Січі або Гетьманщини. Але все-таки з тих глибин можна дуже й дуже багато почерпнути. Наприклад, які цікаві ми мали свої власні традиції судочинства, самоврядування в межах сільської громади!... А Конституція П. Орлика!... Все це нам потрібно, щоб не копіювати сліпо форм життя й устрою інших держав (бо ті форми -- з джерел інших, тож можуть на нашому терені виявитися не органічними).

-- Справді, треба пильно озирнутись -- не повторити помилок наших прадідів... Демократичні ор-

ПОСИЛКИ НА УКРАЇНУ!

Фірма „Українська Книга“ в Торонто, Канада, писали договір про вислані посилки — подарунків (без шкідливих канадців та організацій) — одягу, взуття і деяких продуктів харчування. Українська книга має філіали у Вінніпегу, Торонто, Ванкувері, Монреалі.

Українська книга,
962 Блур стріт, захід,
Торонто, Онтаріо. М6Н 1Л6.
Телефон — (416) 534-7551.

Ukrainska Knyha,
962 Bloor Street West,
Toronto, Ontario. M6H 1L6.

ЛАСКАВО ПРОСИМО!

ганізації України вже висунули чимало кандидатів на посаду Президента. І продовжують висувати нових і нових. Тим реальнішим стає необрання жодного демократа...

-- Маємо справу з ейфорією: ось, мовляв, КПУ вже немає, стала можливою багатопартійна боротьба, як у демократичному світі... А насправді в Україні є лише ембріони майбутніх демократичних партій. Що таке для п'ятдесяти мільйонів партія, котра налічує лише від 3 до 7 тисяч членів? Хіба це організаційна структура, яка спроможна "потягнути" виборчу кампанію!...

Тим часом компартія фактично існує. Існують її структури. Існує понад 500 її газет, які стали нібито "незалежними", а насправді там нічого не помінялося. Існують економічні потуги цієї партії, яка перелила свої кошти в різні підприємства... Казали, бігав уже вчора Гуренко чи хтось там -- збирати підписи про створення "соціалістичної партії". Це буде та сама компартія -- й буде чисельнішою за будь-яку іншу.

І ось за такої ситуації серед демократів проявилися найгірші риси нашого українського характеру -- ота малоросійщина: де два українці, там три гетьмани.

Мені на цю тему, може, не випадає говорити, бо я -- один з кандидатів. Але, можливо, я маю право, бо вимагав буквально з моменту прийняття закону про президентство -- вимагав, просив створити демократичний виборчий блок. Однак... почалися рясні висунення кандидатів, і ніякого блоку створено не було. А якби постала "Демократична Україна", я погодився б з будь-яким її вибором. Хай би висунули не мене, але ж одного кандидата (а не десять!)... Хоч, може б, я й доводив спочатку, що краще проведу кампанію; є в мене переваги в певній практиці -- півтора року керівництва областю не проходять безслідно, та й маю більші можливості щодо самого ведення кампанії...

Що лишається тепер?... Дуже сподіваюся, вистачить нам розуму дійти єдності й згоди після періоду рестрації...

Ви ж подивіться, почалися вже, на жаль, підсиджування одним одного. Я веду виборчу кампанію на таких постулатах: треба ліквідувати комуністичні структури, які лишилися, і треба наповнювати проголошену державність реальним змістом. Головний мій супротивник -- це представник тої сили. Таким представником я вважаю Л. Кравчука. Тому що як би він зараз не перебирав наші ідеї і не міняв на ходу гасла, -- ми прекрасно знаємо, хто за ним стоїть. І тому вважаю своїм головним об'єктом протистояння ті вчорашні сили, які зробили ставку на нього.

А наші демократи, чи радше групи підтримки вже одне одного поборюють. І мене -- теж. Ідуть взаємні звинувачення... Велика малоросійська комедія може статися з тих виборів. Я мав навіть настрій -- гордо грюкнути дверима, але Рух мені, не дозволив цього. Адже ж Рух -- наймасовіша демократична організація.

Я не раз критично висловлювався на адресу НРУ, проте ніколи не говорив, що він не потрібний. Переконали, що Рух -- це прообраз партії американського типу, партії "від платформи", партії відкритої. І зараз я агітую не лише за себе, а й за Рух.

-- Що на закінчення, Вячеславе Максимовичу, ви хотіли б сказати читачам нашого тижневика?

-- Серед українських газет усі довгі роки газетою, яку я завжди вважав своєю була "Літературна Україна". Я намагався в будь-який спосіб дістати її навіть у концтаборі... Це газета відродження української духовності.

Читачі "Літературної України" -- інтелектуальна еліта нації. Відроджувати нашу духовність, а відтак сприяти нашому національному воскресінню -- це і їхнє завдання.

Насамкінець -- про початок інтерв'ю.

Чекаючи, поки господар депутатського номера на шістнадцятому поверсі готелю "Київ" закінчить телефонну розмову, я вийшов на балкон. В обличчя вдарив вересневий сонячний вітер: балкон летів над Дніпровими парканами, сірими лабіринтами Печерська, неозорою блакиттю Київської Русі, порослої масивами мегаполіса.

-- У вас далеко видно з балкона, Вячеславе Максимовичу, -- кажу, повернувшись до кімнати, -- і Лівобережжя, й Правобережжя. Але... високо так, глянеш униз -- трохи паморочиться. Не боїтеся висоти?

-- Ні. Я працював свого часу на будівництві. До висоти звичний.

Після цього ми й заговорили про будівництво держави.

*Розмову вів
Юрій Пригорницький*

Tel:

(416) 763-1093

MEAT PRODUCTS LIMITED

Specialists for over thirty years

- Найкращої якості м'ясні продукти власного виробу;
- Вареники, флячки, квашена капуста та інші європейські ласощі;
- Замовлення на весілля та на інші прийняття;
- Говоримо по-українськи;
- Власник Е. Рембач до Ваших послуг.

2238 BLOOR STREET WEST
TORONTO, ONTARIO, M6S 1N6

ІВАН БАГРЯНИЙ -- ІДЕЙНИЙ СПІВУЧАСНИК СУЧАСНОГО САМОВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ

(До відзначення 85-річчя Багряного на батьківщині)

Відзначення 85-річчя Багряного в Україні на початку жовтня ц.р. припадає якраз на час загального піднесення після проголошення 24-го серпня української незалежності та перед призначеними на 1-го грудня референдумом і виборами президента. І це досить відповідна саме цьому історичному моментові нагода для вшанування духово-творчого повернення на Батьківщину цього "реабілітованого" борця зброєю мистецького слова проти влади, яка приречла його на фізичну й творчу розлуку зі своїм народом на рідній землі.

Справді бо, в сузір'ї тих, ще живих чи вже померлих (Багрянний помер 1963 р.) видатних особистостей західної української діаспори, чиї імена й творчість стали повертатися на батьківщину, він є саме тим, чие повернення якраз тепер особливо вчасне і навіть політично актуальне. Адже він не тільки талановитий поет-трибун і популярний письменник-романіст "підсоветської теми", а й також основник та творчий лідер політичної партії таких же, як і він, вихідців із "підсоветської України", -- партії, що створилася в рр. 1945-1946 у Західній Європі під назвою "Українська Демократично-Республіканська Партія" (УДРП), потім -- від 1947 р. аж до кінця 80-х рр. діяла як Українська Революційно-Демократична Партія (УРДП), а 1990 р. повернулася знову до своєї первiсної назви.

Як незмінний до кінця життя лідер, ідеолог і речник-публіцист цієї партії, він, разом із своєю партією був увесь час у діаспорі фактично ідейним співучасником того самовизвольного процесу в Україні, що після розгрому збройної боротьби УПА почався ще в після-сталінські 50-ті роки та зокрема яскраво виявився назовні у формі очолюваної Л. Лук'яненком Української Робітничо-Селянської Спільки (УРСС) з її ідеєю й програмою боротьби за усамостійнення України мирно-легалістичним шляхом реалізації її конституційного права на вихід із ССРСР; а завершився цей процес перемогою цієї ж таки ідеї й програми у формі проголошення Верховною Радою Української РСР (з участю в цьому, вже як народного депутата Ради, також Лук'яненка) незалежності України як самостійної держави.

Власне, саме ідейно-політична суть того процесу, що в своєму розвитку довів до такого його завершення в 1990-91 рр. -- це якраз і є те, що повністю збігається з думками-поглядами Багряного щодо цього і що він уклав у накреслені ним основи програмової концепції УРДП-УДРП. В цій багрянiвській концепції, названій революційно-демократичною, в центрі поставлено, як мету, самостійну українську державність у формі демократичної республіки, а як шлях її досягнення в умовах перебування України в стані Української РСР у складі тоталітарної імперії -- ССРСР, неминучу там демокра-

тичну революцію. Революція ж ця, за багрянiвською концепцією, це передусім тривалий процес самовизвольного змагання внутрішніх революційно-демократичних сил народу в різних формах та різними засобами, відповідними реальним обставинам у даній конкретній дійсності.

Маючи своїм завданням, за цією концепцією, ідейне сприяння іззовні розвиткові в Україні внутрішніх сил процесу самовизволення, багрянiвська партія мала своїм дороговказом зокрема ті тези програмової концепції свого творчого лідера, що стосувалися питань -- що є метою та як діяти в прямуванні до неї. Отож -- погляньмо тепер на відповідні цим питанням тези Багряного в світлі зіставлення їх із фактами подій реального процесу самовизвольного змагання в Українській РСР останніх років -- у формі монтажу відповідних витягів з дослівних багрянiвських тез та поданих поряд з ними відповідних їм фактів. Ось ці тези й факти:

1. Теза: "Стаavimo ставку на революцію в ССРСР. Підкреслюємо -- в ССРСР, а не в якійсь його частині (республіці). Сама по собі революція в ССРСР для нас не є самоцілью чи головною метою. Вона є лише найголовнішою передумовою, без якої українська справа, на наш погляд, не може бути розв'язана".

Факт: Щойно започата Горбачовим "революція згори" у формі "революційної перебудови" ССРСР, логіка якої довела до такої революційної для ССРСР переміни, як позбавлення КПСС монополії на владу та введення різнопартійних виборів (отже -- участі народу у владі), уможливила революційний процес самовизволення в національних республіках і цим шляхом досягнення суверенності Української РСР. А початок справжньої демократичної революції в ССРСР після поразки реакційного путчу уможливив усунення КПСС від влади і революційно-демократичний акт усамостійнення України.

2. Теза: "Ідеться вже не про боротьбу за державу, а про перетворення існуючої держави на більш досконалу форму держави, про відчахнення її від РСФСР і цілковите її унезалежнення. Ми змагаємо до радикального відчахнення УРСР від ССРСР, повного її унезалежнення і соціально-політичної її перебудови в передову, прогресивну форму сучасної національної держави".

Факт: Так справді й сталося: не творення з бездержавного стану, як 1917-18 рр., а перетворення наявної форми державності -- УРСР на справді більш досконалу, суверенну. А потім, актом проголошення її незалежності, "відчахнення" її від ССРСР і перебудова її, вже як самостійної держави, на "модерну, прогресивну" і національну -- за формою і змістом.

3. Теза: "Говорячи про революційні політичні сили

України, ми говоримо про речі реальні. Це сили, що виростили з конкретної підсоветської дійсності, як прогресивне явище -- потенційний антагоніст і могильник тієї системи, якою він зумовлений, породжений і вишколений. Ці політичні сили, вірніше -- політичні кадри українського народу в підсоветській Україні -- колосальні, високої політичної школи і високого фахового та державницького вишколу. Але ці кадри знаходяться в КП(б)У і в комсомолі, тобто -- під КП(б)У і комсомолом, що ними розпоряджаються. Інша справа, наскільки ці кадри душею і серцем належать тій КП(б)У і тому комсомолові. Досвід доводить тут щось зовсім протилежне. Проблема успішності боротьби за українську справу -- це проблема включення цих кадрів у політичний актив нації, у велику революційну, визвольну акцію. Це проблема скоплення з ними ідейно-політичного контакту. Очевидно -- не з переконаними комуністами, а з тими, хто розійшовся з комунізмом, так як розійшовся Хвильовий, Позичанюк чи Влизько".

Факт: Саме ті з цих кадрів КПУ й комсомолу, що розійшлися з комунізмом (чи й були там членами, не були комуністами), самі включилися в революційно-демократичний своєю суттю самовизвольний процес в Україні ще в "дисидентський" його період, видавши з-поміж себе навіть таких його зачинателів і провідників, як В. Симоненко, Л. Лук'яненко, І. Дзюба, В. Чорновіл, В. Стус, М. Руденко та інші. А в "перебудовний" період головну, ініціативну роль у дальшому розвитку цього процесу шляхом створення Народного Руху України та розгортання його діяльності в напрямі мирно-легалістичної боротьби за перетворення Української РСР на повністю суверенну і незалежну, самостійну державу відіграли знову ж таки представники цих кадрів -- І. Драч, Д. Павличко, В. Яворівський, І. Юхновський, О. Гончар -- разом з тими зі згаданих перед цим провідних дисидентів, що лишилися живими й активними на цей час.

4. Теза: "Чи не найголовніше й найскладніше завдання це -- об'єднати всю різномовну й різнорідну масу населення України в єдину українську цілість. Советська і взагалі російська політика спрямована на роз'єднання -- робітництва й селянства України, на відчахнення міста від національного українського комплексу (а проблема міста -- це проблема панування в Україні), на радикальне зросійщення українського міста. Ми мусимо протиставити російській політиці, як також і політиці рідних українських недорік, політиці роз'єднання -- політику зв'язування, об'єднання. Бо єдність усіх елементів українського суспільства -- це найважливіша передумова в боротьбі з могутнім ворогом. Щоб об'єднати всі соціальні й національні елементи народу України, мусимо написати на своєму щиті великий девіз українського нерасового, а територіального патріотизму".

Факт: Саме так поставлено справу й провідними чинниками революційно-демократичних сил самовизвольного процесу в Україні від самого початку його розвитку та організаційного оформлення його центру -- Народного Руху України. Як і сам цей центр, що став живим втіленням об'єднання не лише українських, а й іншонаціональних демократичних елементів населен-

ня України, цілий очолений ним процес набув характеру саме об'єднавчого для всього населення республіки руху за українські республікансько-державницькі і тим самим, для української національної більшості, національні цілі. Спільною базою для цього стали територіально-патріотичні інтереси, протилежно до імперіально-централістських інтересів СРСР і також російських великодержавницьких інтересів. Але при цьому, як і належить, домінуючим у цьому русі та для всіх його складових елементів став таки його український національно-самостійницький напрям. Це ж саме стосується й демократичних українських партій, що зродилися в лоні Народного Руху України й об'єднані у Народній Раді в межах Верховної Ради України, а врешті це стосується і самої Верховної Ради.

5. Теза: "В цьому (західному) світі великих потуг проблема України не стоїть. Політика цих великопотуг -- політика т.зв. "рівноваги сил" зводиться до ідеї збереження сильної Росії, отже -- лише до зміни режиму в СРСР, інакше кажучи -- до перетворення комуністичного СРСР на демократичну російську імперію. Світ великих потуг зовсім не бере української справи в рахунок. А якщо бере, то як частину справи "внутрішньої, російської" і схильний тільки використати українські сили в боротьбі проти комунізму. Може завтра контури цієї політики зміняться, але поки що того не видно, поки що справа України лишається справою самої України". Тому вся українська визвольно-революційна акція мусить йти під кличем насамперед створення єдиного національного фронту, який би включав у себе всі політичні сили нації -- від найбільш правих до най-

МИСТЕЦЬКІ ВИРОБИ TRIPILLIA ARTS

Великий вибір рамок для картин
і дипломів

QUALITY ONE HOUR PHOTO LABS

і доброякісні фото для паспортів
та інших документів.

2285 Bloor Street W., Tel. 766-0113
Toronto, Ontario M6S 1P1

PALADIN INSURANCE LTD.

Tel: 239-7392

Павло Колодій

Insurance Broker

Забезпечуємо: дома, апартаменти, котеджі,
автомобілі, торгові підприємства, каліцтво,
життя! Також групова асекурація!

97 Six Point Rd.
Etobicoke, Ontario
M8Z 2X3

Полагоджуємо
медично-шпитальне
забезпечення для осіб,
що приїжджають до
Канади на відвідини!

РОМАНТИЗМ

(Стаття 26-та з серії про мистецтво)

Під словом "романтизм", "романтичність" в англійській мові розуміють уяву, мрійливість, фантастичність, або непрактичність. У мистецтві, -- нахил до величності або мальовничості, а також пасія або незвичайна краса.

Як ми бачимо вибір є великий. У Сполучених Штатах романтизм частіше пов'язують з непрактичністю ніж у будь-якій іншій країні світу. У цьому випадку мова йде про людей, які не мають великого знання з історії мистецтва. Але вони являються більшістю населення і тому відіграють велику роль.

Уявм собі, що вони праві, ці що творять більшість, в інтерпретації слова "романтизм", а також школи романтизму. Вони мають вплив на людство, а також на творчих мистців. Тоді ніхто не схоче належати до будь-якого руху, який вважається непрактичним.

Американцям є природне бути практичними. Практичними з грішми, практичними у житті, практичними у творчості. Результат той, щоб творити що-будь і у який-будь спосіб аби тільки практично перетворювати ідею у гроші. Мені часто говорили, що я мушу малювати так, щоб люди були більше зацікавлені купувати мої малюнки. Мені казали, що мушу малювати тільки на декілька тем, два краєвиди дець у вестибюлі готелю, де люди могли б мене бачити; знаючи добре сюжет, я міг би малювати той самий краєвид сотками. Продаючи по \$12.00 кожний малюнок, міг би добре заробити. У цьому є багато правди. Це і є реальність практичності у житті. Практичність, яка може допомогти мистцеві добре заробляти на житті, але в той самий час перетворити мистця у проститутку і знищити його "мистецтво".

Може таки ми в Америці мусіли б подивитися на більш романтичний підхід ніж думати тільки, як розбагатіти якнайшвидше, подивитися на цю другу сторону непрактичності життя, що допомагає нам здобути уяву повну фантазії.

Концепт Сполучених Штатів як вільної і незалежної країни, яка уявлялася її основоположникам був теж нереальним і неможливим. Але уява кількох перетворила сон у реальність, висновком чого являються Сполучені Штати Америки. Уява тих часів торкалася країни, але нині, я думаю, романтичний та уявний підхід міг би бути прийнятий американським мистецтвом. Ми можемо започаткувати уявою, перетворити уяву у мистецький твір і працювати для слави ідеї незалежно від того, як непрактично або дефіцитно може все це виглядати. Важливий є тільки остаточний результат, велич малюнка та творчість, яка буде мати вплив на людство у будучому.

Проблеми, які тут повстали в цій країні у 60-ті і 70-ті роки у загальному основані на розчаруванні нашої молодшої генерації, що в дійсності має багато глибше

коріння ніж ми уявляємо собі. Це розчарування власне полягає у неромантичному підході до життя в американців. Американська революція започаткувала еру свободи і слави. Зараз залишилося тільки бажання зберегти ці ідеали. Але для того, щоб їх зберегти треба поступу. Якщо ми пробуватимемо охороняти їх тим, що відмовимося від зміни, то в дійсності ми залишаємося позаду.

Всі ми в Америці мусимо об'єднатися і подбати про будову будучини через уяву і розвиток психологічної платформи, позитивно наставленої. Ці думки можуть скидатися на непрактичний романтизм, але вже настав найвищий час, щоб ми себе змінили з практичних нудгарів на непрактичних ідеалістів. Мистецтво переважно веде перед. Мистець має розвинути новий концепт для американців, щоб розуміти життя й будучину. Вже була у минулому, головню у Франції, добре розвинена школа романтичного малярства. Ця течія тільки наблизилася людську уяву до кращого, не до гіршого, і американський мистець може зробити те саме. □

CONSULTEC LTD.
consulting engineers

4180 Dundas St. W., Toronto, Ont. Canada M8X 1X8
Tel. (416) 236-2426 Telex: 06-984797

Інж. ЮРІЙ А. ОХРИМ

Президент

- Консультативна інженерська фірма міжнародного засягу.
- Виконує всі фази планування, будови і перевірки більших індустріальних проєктів у Канаді, США та в інших частинах світу.

**ВЕЛИКИЙ ВИБІР
НАЙНОВІШИХ ЖІНОЧИХ
МОДНИХ ОДЯГІВ**

DANYA

FASHION SHOPPE

2378 BLOOR STREET W.
TORONTO, ONT., M6S 1P4
Телефон: 766-4511

ГОВОРИМО ПО-УКРАЇНСЬКИ

**ЗРОБІТЬ ПРИЄМНІСТЬ І КОРИСНУ ПОСЛУГУ
СВОЇМ РІДНИМ ТА ПРИЯТЕЛЯМ,
ПЕРЕДПЛАТІТЬ ДЛЯ НИХ ЯК ПОДАРУНОК
ЖУРНАЛ "НОВІ ДНІ"!**

Ганна ЧЕРІНЬ

ЙОГО ЄВШАН

(Микола Щербак, "Чебрець". Вибрані поезії. 1991. 268 ст.)

Чебрець -- пахуче зілля України. Його ще чебриком називають і росте він в степах України, любить посуху й не боїться її. Часом його й у Америці можна зустріти, наприклад, у Гантері, але пахне він тут трохи інакше, не так п'яно. Незмінно сильно, ніжно і п'яно пахне він у збірці Миколи Щербака. Всі ми знаємо про євшан-зілля, але хто його справді нюхав? У "Малій Енциклопедії" Е. Онацького, так само як і в словникові Української Академії Наук, євшан названо родовидом полину. В кожному разі, для Миколи Щербака чебрець є євшаном, що пахне Україною, що надихає серце тугою:

За тим, чого не повернути,
Що віє вітром у лице...
О, дні мої, повиті з рути,
Пропали милим чебрецем!

Біль за втраченою Батьківщиною сплітається з власною всім нам тугою за втраченою молодістю -- хоч це останнє така закономірна річ, що може й тужити за нею не варт. Але Микола Щербак належить до поетів роздуму і туги, і багато знайдеться читачів, що відчують так само.

"Чебрець" -- книга підсумкова; це -- вибрані найкращі вірші з п'яťох раніше друкованих і з однієї неопублікованої досі збірки "Цвітіння", що покриває роки 1938-1939. У цій обжинковій книжці зібрані поезії від 1947 по 1982 роки. А далі? Невже не писав у дальші роки? Якщо так, то шкода, бо напевно талант не висох. Щось йому не давало писати, можливо надмір "офіційної" праці.

Найщедріше представлені в "Чебреці" збірки "П'яний чебрець", "Пахощі суцвіття" і ... дитяча книжка "Волошки". Ніжна душа поета, його дбайливі турботи про сина й дочку, зробили дитячі вірші особливо теплими, любимими для всіх батьків і дітей -- я певна, що ці вірші мають велике майбутнє в кращі для наших письменників часи, коли настане велика потреба саме для таких поезій.

Домінуючі теми -- спогади про рідну землю, а саме, про село, ідеалізоване щирим серцем. Згадки про те, як

"...Ми вставали на вернись корови,
Щоб не пішли в чужу озимину..."

Яка пам'ять серця! Корів треба було "навертати", а також не просто з чужого поля, а щоб не пішли в чужу озимину... Згадує поет і "смаковиті картоплини -- пасуший підвечірок", і розповіді діда Яким про гайдамаків, і сузір'я Волосожар... Пахнуть із рядків наструрції, що сестра несла до церкви на Маковія (самі з'єдналися в сполуки назва квітів -- наструрції -- і наймення сестри -- Настя). Півдитяча мрійна душа поета в той час -- і тепер не менше -- закохана в природу українську:

Я млів від щастя, як у темнім просі
Озветься перепілка серед піль...

Ця перепілка асонансами й алітераціями (перепілка -- піль) озивається й у вірші на ст. 140. Поет змальовує -- для сина, -- чудові краєвиди України, сподіваючись, що ці малюнки оживуть і перетворяться в дійсність для наших молодих поколінь. З любови Микола Щербак вдається й до перебільшень: для нього Ненаситець "несамовитіший стократ від Ніягари". Пригадуючи мудрість народу, на ст. 164, він наводить і приклади забобонів: ну хто б тепер вірив, що "Кішка дряпа ніжки столу -- сніг засипле місто й поле..." А це ж із збірки "Волошки", написаної для дітей.

Після болісної розлуки з Вітчизною, прийшла війна й боротьба українських повстанців на два фронти. Поет на те обзивається з болем і надією на відродження України. Дві поеми його -- "Шлях у вічність" і "Месницькі мечі" віддають шану борцям за Україну. Перша присвячена Йосипові Позичанюкові, який героїчно загинув у рядах повстанців. В 1939 році він поїхав, як кореспондент, у Львів, залишився там, пішов у лави УПА й загинув у віці 34 років. Ідеї Позичанюка звучать у таких полум'яних рядках:

З тобою, наш краю, з тобою
На ворога ринемо боєм,
Щоб нам Україна цвіла!

Проте, в бою першими падають найкращі. "Поліг. Погас. Розтанув у імлі письменник. Лицар. І співець. І друг." -- підсумовує Щербак цю втрату повними сили трагічними акордами -- не даремно ж після кожної фрази падає крапка важким мечем. Слідом за цією поемою йде друга, "Месницькі мечі", що, на мою думку, хронологічно мусіла б піти першою. Це розповідь про отамана Зеленого, організатора Українського Вільного Січового Козацтва на Київщині (1917-1918 рр.). Поліг і цей герой, але лишився його клич -- "Оживе ще січ!" І ожива вона тепер, у наші дні!

Автор у багатьох віршах віддає шану нашим героям, видатним письменникам і діячам, починаючи від князя Володимира й княгині Ольги, Шевченка і Франка, Павла Тичини, Максима Рильського і до Степана Бандери, ген. Чупринки, Степана Бена, не так давно втраченого Василя Гайдарівського... Микола Щербак віршами проходить свій трудний скарбачний шлях, весь час наголошуючи, що він ніколи не забув батьківської хати, матері, запаху чебрецю... Він гнівно таврує свавілля в Україні, що властиво і вигнало її синів з рідного гнізда на еміграцію:

Тепер самітний ти, притулку мій,
Стоїш у тузі спогадів і мрій,
Як недомучена надія... ("Хата")

З цього циклу характерна "Баллада про жак" (ст. 258). Перш за все, прочитавши означення "баллада", читач сподівається твору бодай на дві сторінки. Натомість -- дві строфи, але в них стиснута справді ціла баллада. Не треба зайвих слів. Смуток... Хмари кров'ю підпливли...

Запалить, матері, спалахи-свічі,
Вічні свічі над кожним поляглим воїном...

В тому ж сенсі створена "Баллада про буслів" -- це вже довший твір на три сторінки; спершу намальовано прекрасну ідилічну картину життя "гойного господаря

лівіших включно. Справа створення такого єдиного фронту настільки важлива, що мусить бути будь-що здійснена”.

Факт: Саме з усвідомлення того, що “справа України є справою самої України”, внутрішні українські демократичні сили, покладаючись у своєму змаганні за українську державну самостійність лише на ці свої власні сили, вибрали саме шлях форсування мирно-легалістичного процесу самовизволення. І мовби за Багрянним, обрали не боротьбу за створення держави, а змагання за перетворення цим шляхом наявної державної форми Української РСР на справжню за формою й змістом українську самостійну державу. Також, маючи на увазі неминуче протистояння в цьому змаганні могутнім ворожим силам російсько-імперського централізму -- советського, антисоветського, “союзного”, проросійського в територіальних межах України та навіть і в зовнішньому світі, провідні сили самовизвольного процесу, зокрема в організаційній формі Народного Руху України, здійснюють на ділі, вирішально важливу для української справи й тепер, ідею єдиного національного фронту всіх українських політичних сил.

Цих п'ять багряннівських тез, вибраних тут із числа тих, що увійшли в основний зміст нашої багряннівської ідейно-політичної концепції, подано тут лише для ілюстрації їх актуальності в живій реальності нашої батьківщини останніх, доленосних для неї, років. Та коли актуальність перших трьох поданих вище тез стосується стратегії й тактики українського самовизвольного змагання того періоду, що завершився проголошенням незалежності України 24-го серпня 1991 р., то останні дві лишаються й далі та навіть стають особливо актуальними й сьогодні, в період закріплення, розбудови й збереження здобутої української самостійної державності.

Ідеться ж бо тепер у цих тезах передусім про консолідаційну єдність навколо національно-українського державницького начала різних національно-меншовствених складників народу України, а передусім -- про ідейно-політичну єдність самої національно-української більшості цього народу, як саме об'єднавчого начала в державі. Така подвійна єдність сьогодні, на тлі досить непевного зовнішньо-політичного становища України між потенційно могутньою, все ще великодержавною Росією з її претензіями на півколонізовані її імперською владою території України -- з одного боку та зорієнтованими на мілітарно-політичне партнерство з нею великодержавами Заходу -- з другого боку, -- це конче, вирішально важлива вимога часу для України, щоб забезпечити її державне життя.

І саме про це пригадує сьогодні цими тезами Багрянний, живий і нині як ідейний співучасник сучасного самовизволення України. □

ЗАГУБЛЕНИЙ СВІТ

В Єгипті відкрили новий заповідник -- гірський масив в одному з пустельних районів півдня. У долинах і на плато живуть унікальні для цих місць тварини -- південноафриканські страуси, дикі кози, гієни, морські птахи. Цей “загублений світ” зоологи відкрили випадково. Досі ніхто й гадки не мав, що у північній частині Африканського континенту є така фавна. □

Антоніна ЛИСТОПАД

ЗРОБИМО ВИСНОВКИ

У половині вересня ц.р. проходив у Києві в Будинку Кіно Всеукраїнський форум інтелігенції, під девізом: “Україна -- державна незалежність і культура”. Ініціатором Форуму були такі високі організації, як Спілка Письменників України, Інститут літератури Академії Наук України, Товариство Української мови ім. Шевченка “Просвіта” і Народний Рух України. На Форумі читалось дуже багато доповідей на різні теми, але ми друкуємо (за браком місця) лиш виступ Антоніни Листопад, який найкраще підсумовує ситуацію в Україні і те, чого ми не робимо або робимо не так як мусили б, щоб скоріше утвердити українську державність і національну культуру. -- Ред.

Я з прикордонного Краснодона, що на самісінькій межі з Ростовською областю Росії. Сьогодні я -- тут, на цій високій трибуні, аби завтра не опинитися там, за кордоном. По Луганщині, мов гадюки, розповзаються чутки, що Луганська область має відійти до Росії (мовляв, так зрусифікована, що легше її віддати Росії, ніж у ній проводити українське відродження). Офіційне керівництво області не спростовує чутки, доритмуючись нейтральної позиції. Хоча... В Луганську закрилися всі (а їх було дві) українські газети, точніше, вони стали... російськомовними. В кіосках зникла українська преса. Ось така ситуація.

Щиро кажучи, на Луганщині ще мало свідомої української інтелігенції. Але вона є, вона пробуджується. Саме від її імені я звертаюся до вас усіх: не допустімо, аби Луганщина стала черговою українською жертвою. Досить уже з нас жертв!

Що слід зробити конкретно, щоб розбудити українські національні сили? У мене дві пропозиції. Перша: допомогти нам відкрити в кожному містечку і місті українські культурні центри. Хай це буде кілька українських сімей, хай це буде кілька десятків українців, але мусять бути ті вогники, які горять, а не тліють.

Неправда, що наші росіяни Луганщини зараз не цікавляться українською мовою і взагалі Україною. Маленький епізод-замальовка: перед від'їздом до Києва їду по своїй лікарні, вітаюся, як завжди, “добрий день”. Зупиняє мене наша старенька санітарка Наталя Юхимівна, так тепло дивиться в мої очі і запитує: “Антоніна Іванівна, а як я правильно повинна відповідати на ваш “Добрий день” -- “Доброго здоров'я”? Знаєте, це мене зворушило.

Я впевнена, і це вже правда, що несвідомий зрусифікований українець Луганщини за нинішніх цін за 12-15 карбованців лише потримає в руках книжки Грушевського, Винниченка, Яворницького, але не купить. Інша річ, коли він почує про них в українському центрі і візьме прочитати. Такі культурні центри мають велику спрагу на українську літературу, на періодичну українську передову пресу, яку фактично не допускають в наш регіон.

Незабаром ми у Краснодоні відкриваємо такий Український культурний центр “Калина”. Якщо хто зможе допомогти нам літературою і пресою, то зазначу

нашу адресу: Краснодар на Луганщині, Центральний палац культури, Український культурний центр. А там, де немає таких центрів, можна газети і літературу висилати на центральні бібліотеки, наприклад: Лисичанськ, Центральна міська бібліотека, Комунарськ, Красний Луч тощо.

Це -- дія Словом, звернення безпосередньо до нашої свідомості. Але є ще почуття, емоції. Їм потрібне мистецтво. Потрібна пісня, музика. Я цього року була на другому фестивалі "Червона рута" у Запоріжжі. Яку ж талановиту маємо українську молодь! А які вона створила пісні, яку рок- і сучасну поп-музику, авторські пісні! Але чому ж тоді "Червона рута" у Запоріжжі стала, а б сказала, "фестивалем для самого себе"?! Квитки на концерти переможців коштували 12-18 карбованців. Це вже занадто. Коли б вони коштували 3-5 карбованців, Запоріжжя прийшло б на фестиваль. А так... Як же можна було ідею українського національного відродження проминяти на дзенькіт монет, нехай і срібних?!

А куди пойдуть переможці цього фестивалю, де вони виступатимуть? Та, мабуть, туди ж, де й переможці, лауреати і дипломанти першої "Червоної руті". Тобто по "вашінгтонах-америках, канадах, бразиліях, австраліях". Все це, звичайно, добре, світ повинен знати, яку Україна має молодь і яку музику. Але спочатку треба було б показати її самій Україні! Чому не їдуть лауреати фестивалю на Луганщину? Оце і є суть моєї другої пропозиції. Не знаю від кого це залежить, але зараз треба буквально наводнити Донбас, Луганщину особливо сучасною українською піснею.

Культура -- це дух нації, дух її інтелігенції. Інтелігенція -- дзеркало нації. Розіб'єш дзеркало -- не побачиш самого себе. Щоб здолати націю, треба спочатку винищити її інтелігенцію. Це гіркі історичні істини. Якщо ми зараз із того не зробимо висновків, то наша заморожена ще Луганщина першого грудня на референдумі може не підтримати незалежності України. А це буде вельми гірко і несправедливо. □

НА ТЕМИ МИСТЕЦТВА

ВСЕ НАВИВОРІТ?

"Лекція" Ю. Мошинського про примітивізм ("Примітивізм", "Нові Дні", вересень 1990) викликала відгук Юліана Мовчана "Чи світ іде до примітивізму" ("Н.Д.", березень 1991).

Хоч Ю. Мовчан оспорує твердження Мошинського про кінець науки і технології -- обидва автори гармонізують песимізмом коли мова про стан сучасної духовної культури: Мошинський твердить, що зацікавлення сучасної людини ранньо-християнськими творами -- на його думку "творами примітивними" -- є доказом духовного примітивізму; Мовчан вторує йому скаргою, що після Лесі Українки і М. Коцюбинського -- наша література "під псом", а сучасна музика на його смак -- нуль.

Виразувати письменників, які після Лесі Українки і М. Коцюбинського співтворили компетентну укра-

їнську літературу (авторитет у літературознавстві, проф. Райс /Париж/ у шістдесятих роках завважив, що українська сучасна поезія серед світової поезії -- вершинна!) було б процедурою задрюкування сторінок цього журналу прізвищами! Так само виглядає справа з сучасною класично-модерною (інтелектуально-новаторською) музикою; мені здається, що хто чує Й.С. Баха, В. Моцарта, Бетговена -- дослухає сенсації, принади, зворушливий зміст в сучасній новаторській музиці; щоб досягнути, скажімо популярно, насолоду (душевне задоволення) -- до новаторських творчих виявів треба приступати без готових упереджень і сподівань після першого знайомства докопатись "до золота" цієї музики, зважаючи, що мистецтво не препарується раз-два-три, а за кожним твором є піт і кров -- довгі дні, роки творчої драми: творчі спалахи -- піднесення, сумніву, тріумфу, багато зусиль і всесторонньої праці. Її вимоги супроти споживачів не надто менші.

Маємо сотні величавих музеїв модерного мистецтва, розсіяних по різних країнах; модерну музику (з модерним балетом включно) виконують нині найвідоміші ансамблі, напр., в програмі першого концерту нового диригента нью-йоркської філгармонії Курта Мазура (Kurt Mazur) була сьома симфонія Брукнера (Anton Bruckner), твори Копланда (Aaron Copland) і Джона Адамса (John Adams), останній автор "експериментальної" опери "Nixon in China" і такої ж опери "The Death of Klinghoffer" (1985 р. напів спаралізованого Клінггоффера на італійському кораблі вбили і кинули в море палестинські терористи, що однаке не стало моттом опери; композитор оформив цю подію в дусі ораторії-медитації про динамічні сили життя та смерті); цю оперу вперше поставлено у вересні 1991 р. у Brooklyn Academy of Music, Нью-Йорк, де постійно відбуваються "крайньо-експериментальні" продукції. Модерна література й театр мають теж свої великі моменти.

Ю. Мошинський, одягнувши "тогу лектора", не задумуючись, не перевіряючи, не аргументуючи логічно фактами і не посилаючи читача до джерел, він (у статті "Реалізм", Нові Дні, березень 1991) темпераментно пише: "Курбе (Gustave Courbet, 1819-1877, -- Ю.С.) не був дуже зацікавлений справами людства...", що є запереченням історичних фактів: саме Курбе по шию був замотаний у справах людства; він був учасником маніфестацій і протестів у Франції, ув'язнюваний, штрафований високими грошовими карами, включно з конфіскацією його творів, врешті опинився в Швейцарії як політичний біженець!

Ю. Мошинський дуже поверхово розуміє мистецтво Руссо (Henri Rousseau, 1844-1910), одного з велетнів у мистецтві, якщо неfortunно порівнює його до бабусі Мозес (Moses 1860-1961). Раджу читачам прочитати одну з книжок про цього гіпнотизуючого мистця або податись до музею модерного мистецтва, де його твори промінюють дивно-одушевленим, загадково-казковим кліматом.

(Закінчення на стор. 32)

та клопітливої господині" і "бувалого бусла та кукібно-ливого буслихи", що доповнювали один одному родинне щастя. Вже й діти вивелись у буслів "пухнасті"... Але коли весною бусли повернулись із вирію, вони "нічого й нікого не впізнали":

Неначе погоріло сиротливе село...
Сіріла днина, мокра і глевкувата,
Горбилася латами безверха хата...

Тільки на полі була якась дивна будова --

Там місилось, трусилось
Роздерте відлюдне відлуння...

Бусли з жахом відлетіли -- і баллада закінчується риторичним питанням, на яке сьогодні так дало відповідь:

...Коли ж ви повернетесь
і принесете гоїному господареві
Щедре щастя, крилаті лелеки?!...

Ця баллада, на мою думку -- шедевр, найкраща поезія в цій книзі і в цілій творчості Миколи Щербака. Така тут ідейність і образність, що поет навіть і не думав шукати "багатих" чи будь-яких рим або обковувати балладу клясичним ритмом. Це не верлібр і не ритмічна проза, це просто музика й солодкий біль.

Микола Щербак -- майстер мініатюр. Це помітили слухачі й критики вже з перших його віршів. Здається -- чим коротший його вірш, тим кращий. Поет сам признався, що тяжко працює над шліфуванням своїх поезій, тому то вони такі короткі: він викреслює зайві слова й неточні образи.

Вірші відмінні від прози спеціальною магією, що начебто ту саму думку й ті самі слова за допомогою ритму й рими перетворює в тривимірну чарівну панораму. Але як ті слова дібрати й скомпонувати -- це секрет доброго поета, його своєрідний copyright.

Чим щасливіший поет у своїх пошуках форми-змісту, тим кращі у нього мініатюри. Микола Щербак -- це якраз такий щасливець. Він славиться мініатюрами, що приємно читаються, глибоко відчуються й легко запам'ятовуються. Бо що варті такі вірші, що звучать непогано, а прочитаєш і подумаєш: що саме я тількищо прочитав? І не знаєш, що. Приклад Щербакових перлинок:

Ряд кипарисів у долині,
Немов тополі в Україні,
Поривно рвуться в височинь,
Але внизу лишайють тінь.

Чи не пускає сірий камінь,
А чи пориви замалі?...
Так ми здіймаємось думками
І зостаємось на землі... ("Кипариси")

Яка краса! Тут і екзотика, і асоціація з незабутньою Україною, і глибока філософія про обмеження наших поривів.

А ось іще один вірш-мініатюра, повний експресії, відчаю й надії:

Вірю -- значить живу.
Живу -- значить вірю.
Води живлять траву,
Надія -- зневіру.

Ось він іде, відчай,
Чого ти, лиходіє?
Не покидай мене,
Не покидай,
Синьоока надіє! ("Надія")

Тут і власний варіант декартівського *Cogito ergo sum*, і симбіоза віри й зневіри, і одчайдушний, двічі повторений крик розпачу "Не покидай мене, не покидай!", і навіть уособлення надії як синьоокої Надії.

Колись давно, кілька десятків літ тому, я вперше почула мініатюру Щербака "Шипшини цвіт". Тепер зустріла її в "Чебреці" трохи змінену. Ось ця прекрасна мініатюра:

Шипшини цвіт, принесений із гаю,
Ти приколола до моїх грудей.
Відтоді, мила, спокою не знаю,
Відтоді не зімкну своїх очей.

Усе шумлять мені гаї довкола,
І ти в уяві, і в цвітінні дім.
Ти, мабуть, серце глибоко вколола
Шипшиною колючою тоді...

Мініатюри Миколи Щербака сильні своїми пуантами. Колюча пуанта і в цій мініатюрі, але я пригадую, давно, друга стрічка другої строфи була інакша. Якщо не помиляюсь, було "І солодко, і трепетно в груді". Мабуть хтось йому сказав, а може й сам усвідомив, що "грудь" вживається, та й то рідко, на ознаку жіночих грудей, а в українській мові має бути тільки множина: груди. Змив, але рима "дім-тоді" слабенька, в порівнянні з оригінальною "груді-тоді", і пуанта притупилась. Над цим віршем була також присвята, яку автор чомусь зняв.

Поезії Щербака пронизані сумом, бо розлука з Україною лишила в серці невилгоїну рану. У віршах до сина поет питає:

Що я тобі придбаю, моя дитино, мій сину,
Коли в самого ні пня, ні хати,
Коли в самого десь плаче мати,
А я... Що маю? Долю чужинну...

Що ж тобі залишу, моя дитино, мій сину,
Хібащо серце, зотліле з муки?
Хібащо світ цей, повен розпуки,
Та думи, думи про Україну...

Знов і знов поет каже "не знаю я спокою, я не знахожу місця на землі", і мед тут не такий, і небо не те... "Чом же далеко радість, і близько живе печаль..." А найбільшим щастям поет вважав би вороття до рідної оселі (в Україні). Микола Щербак, як правило, не датує окремих віршів -- а шкода. Колись дослідники дізнаються, в які часи він найбільше сумував, а коли йому краще стало на серці. Поворот додому тепер став можливий, але коріння вже вросло в новий ґрунт нашими дітьми і внуками, і судилось нам лишитись тут. Проте, воскресіння Батьківщини, проголошення Незалежності України -- це і є наш духовний поворот в Україну, і сум поета мусить перетворитись у радість - можливо, в нових його віршах.

Поговоримо про поетичний арсенал поета. Цей

поет, можна сказати, озброєний до зубів гострими метафорами, меткими ракетами епітетів, солодкими кулями рим, полоном чудового ритму. Ось образи, що їх важко виділити з величезного багатства:

Я стелив проміння в узголів'я
І лягав на ниві горілиць.

Образи підсилені вишуканими римами: "узголів'я -- ішов я", "День цей -- суденце"... А такий образ: "Летється полем дужа повинь літа" -- так її і бачиш! Епітети нові, тільки його власні: "співуча гроза", "Ятро-оке горе", "терпкі терпіння", "гromовісна вість", "окрилена рука"... Майже в кожному вірші влучні алітерації й консонанти: "провісною весною", "Віялом війне свавільний вітер і крутне вихристо крутоверть"; "чайки чатують чорну глибочи́нь", "анате́ма-а́том" (ця алітерація створила разуючий образ); "Не струмінь струн"... Але в своїм захопленні Микола Щербак зачасто вживає епітет "рвійний": "рвійний рвуться" (ст. 159) до речі, це тавтологія; "рвійно кликали надії" (ст. 203); "рвійно височить" (ст. 204); "І рвійним зеленим шумом загомоніли ліси" (ст. 208); "І спрагло, і рвійно" (ст. 259); "І чайки рвійно-миготлива тінь" (ст. 148). Ритми Миколи Щербака гарні й витримані клясично, крім тих випадків, коли автор "вибирає волю". У вірші "Герої" автор починає чотири-стопним ямбром, а кінчає дактилем із затактом. Гублю ритм у вірші "Прерія" (ст. 252). Спеціально в другім рядку другої строфи, мені здається, треба було б усунути зайве "і". Не можу прочитати другий рядок передостанньої строфи так, щоб тримати такт.

Декілька дрібних помилок, або й чортиків, завважено у книжці. "Залізом бункера залив" (ст. 126) -- треба "бункери". "Ромашка" (ст. 136) по-українському -- "ромен". "Малюнолю" треба писати через "г" (ст. 141). На ст. 253 складач у заголовку зробив досадну помилку: "Джоконда-Моно-Ліза", -- і таке інше, що не варте дальшого наведення, бо це -- дрібниці в порівнянні з загальною вартістю й красою цієї збірки. Можна лише побажати авторові воскреснути серцем разом із нашою Батьківщиною і, переживаючи всі труднощі й болі, писати нові твори на шляху нашого духового повернення в Україну. □

Олекса ВЕРЕТЕНЧЕНКО

"ТОБІ, МАРІЄ, МІЙ УКЛІН..."

(З виступу на ювілейному вечорі Марії Гарасевич)

Серед визначних діячів української культури в діаспорі особливе місце належить Марії Гарасевич як літературознавцеві і літературному критикові.

Ще на Україні, де Марія Гарасевич (Білоус) закінчила мовно-літературний факультет Київського університету ім. Тараса Шевченка, вона почала настирно працювати у своїй діяльності. 1943 року написала дві чималі праці "Володимир Винниченко -- драматург" та "Соняшна машина" В. Винниченка, але, на жаль, обидві пропали через бомбардування під час воєнних дій.

Згодом, у Німеччині, здійснила мовну редакцію деяких творів сучасних українських письменників, зокрема "В обіймах Мельпомени" Дарії Ярославської тощо. Але систематично друкуватися почала 1957 року в Америці.

Написано понад сотню праць (здається, 104), які були опубліковані протягом останнього тридцятиліття. Лише скорочений перелік цього добробку міг би забрати чимало часу, але все ж таки треба назвати найважливіше. Сюди входять літературно-критичні й літературні статті, рецензії, есеї, літературні розвідки, огляди, літературні портрети окремих письменників або статті про мистців образотворчого й музичного світу:

"Сучасна українська поезія", 80 сторінок. Праця розглядає поезію в Україні 1941-1962 років.

"Гумор і сатира в сучасній українській літературі", 90 стор. Праця охоплює повоєнний період до 1963 року.

"Джан Стайнбек" -- літературний портрет, написано 1963 р.

"Безсмертя" -- есей, 1964 р. (У 50-ті роковини від дня смерті Лесі Українки). Есей отримав другу нагороду на літературному конкурсі СФУЖО.

"До п'ятдесятиліття від дня смерті Михайла Коцюбинського". Стаття.

"Смішні сльозини" Миколи Понеділка". Літератур-

ШВИДКО І ДЕШЕВО, "КОВЗА" ПЕРЕШЛЕ РЕЧІ НА УКРАЇНУ:
ВІДЕОКАМЕРИ, ВІДЕОМАГНІТОФОНИ, КОПІЯРКИ, ФАКСМАШИНИ,
ТЕЛЕВІЗОРИ, КОМП'ЮТЕРИ, АВТОМОБІЛІ, МЕДИКАМЕНТИ, ХАРЧІ,
НОВІ І ВЖИВАНІ РЕЧІ І Т.Д.

ЗАВІТАЙТЕ ДО "КОВЗИ"! ЧЕКАЄМО НА ВАС!

3253 LAKESHORE BLVD. WEST, TORONTO, ONTARIO M8V 1M3

TEL: (416) 251-9110

FAX: (416) 253-9515

Travel & Tours

626019 ONTARIO LTD.

СПЕЦІАЛІЗУЄМОСЯ У ПОДОРОЖАХ НА УКРАЇНУ.
ВІЗИ НА ПРОТЯЗІ 3-ох ДНІВ!

ЗАДЗВОНІТЬ ДО ІРКИ ПОЛІЩУК.

TEL: (416) 503-0530

3253 LAKESHORE BLVD. W., TORONTO, ONT.

но-критична розвідка.

"Тарас Шевченко". Есей.

"Улас Самчук і його спогади "На білому коні". Літературно-критична стаття.

"Софія Парфанович -- "Карусь і ми". Стаття.

"Іван Нечуй-Левицький". Стаття.

"Р 33" Нестора Ріпецького". Рецензія.

"Зорепад" Миколи Понеділка". Літературно-критична розвідка.

"Переспіви з японської мови -- Нестора Ріпецького". Стаття.

"Міжобрійна поезія" -- поетична творчість Ганни Черинь.

"Борис Олександрів". Стаття.

"Софія Парфанович". Літературний портрет.

"Борис Олександрів -- "Колокруг". Рецензія.

"Любов вічна" ("Блакитні троянди" Теодора Курпіти). Стаття.

"На золотій ниві Поділля" Василя Гарби". Стаття.

"Богдан Лепкий". Есей.

"На широкі води: Олекса Веретенченко". Літературний портрет.

"Володимир Несторович". Портрет письменника й громадського діяча.

"Драми Миколи Ковшуна". Рецензія.

"Стилеві шукання Михайла Коцюбинського". Євген Федоренко". Рецензія.

"Широкий письменницький діпазон Уласа Самчука". Літературний портрет.

"Історична абетка": Ярослав Паладій -- Леонід Полтава". Рецензія.

"Поет і критика". Рецензія на книжку "Творчість Яра Славутича".

"Творчість Андрія Чайковського". Літературний портрет.

"Поетична творчість на етапах життя" (Яр Славутич). Літературний портрет.

"Володимир Винниченко та його доба" -- Григорій Костюк". Рецензія.

"Слідами піонерів" Уласа Самчука". Стаття.

"Визначне надбання ("Пісня про мого Сіда", переклад Богдана Лончини)". Рецензія.

"Пам'яті Миколи Понеділка". Есей.

"Марко Вовчок". Літературний портрет.

"Іван Франко". Есей.

"Українські письменники в літературних конкурсах УЛФ ім. Івана Франка". Огляд.

"Микола Ковшун, письменник життєвої правди". Літературний портрет.

"Світлана Кузьменко". Стаття.

Звісно, це основа, хоч далеко не вся. Але страшно подумати навіть, скільки вдумливої праці було вкладено у згадані речі. Тож не дивно, що на літературну діяльність Марії Гарасевич відгукнулося у пресі багато наших письменників і журналістів. У своїх листах дали їй високу оцінку такі письменники як Микола Понеділок, Борис Олександрів, Теодор Курпіта, Яр Славутич, Григорій Костюк, Микола Ковшун, Улас Самчук, Павло Степ -- поет і редактор "Молодої України", Микола Денисюк -- видавець і редактор "Овиду" тощо.

Не слід забувати, що Марія Гарасевич є автором цілого ряду статей і рецензій про такі мистецькі одиниці як Українська капеля бандуристів ім. Тараса Шевченка, хор "Трембіта", балет Мойсеева тощо.

Особливо цікаві й ґрунтовно опрацьовані статті про унікального кобзаря, мистецького керівника й диригента УКБ ім. Т. Шевченка -- композитора Григорія Китастого та визначних оперних співаків і солістів УКБ Ігоря Зайферта, Михайла Мінського, Йосипа Гошуляка, а крім того окрема праця про есмаліста Шонка-Русича.

Марія Гарасевич написала також ряд оповідань і поезій, які були надруковані в журналах та газетах.

Як відомого літературознавця й критика, Український літературний фонд ім. Івана Франка в Чикаго п'ять разів запрошував Марію Гарасевич бути членом журі своїх конкурсів та два рази запрошував бути доповідачем на врочистих вечорах, де роздавали нагороди письменникам.

Крім того, Марія Гарасевич багато разів виступала з доповідями в Детройті і Воррені, у Віндзорі і Торонто, у Флінті і Чикаго. Приймаючи запрошення організацій та ювілейних комітетів, була доповідачем на велелюдних академіях, зокрема відзначення 100-ліття від дня народження Богдана Лепкого або в шану Тараса Шевченка і Лесі Українки. З цього приводу в українській пресі подали свої відгуки письменники й журналісти Василь Софронів-Левицький, Володимир Несторович, Антін Кущинський, Павло Степ, Анатолій Юриняк, Володимир Баран, Оксана Кузан, Христина Юзич, Ірина Тарнавська, Лука Луців, Ярослава Зубаль, Валентина Мушинська та інші. І всі вони в тих відгуках про доповіді Марії Гарасевич постійно підкреслюють солідну опрацьованість, змістовність, високий рівень, мовну артистичність, академічність і мистецький виклад. А крім того, чіткість і ясність думки і вміння тримати аудиторію від початку до кінця доповіді.

Мистецтво -- це є стиль, а стиль -- це почуття міри. Саме те почуття міри притаманне творчості Марії Гарасевич...

Існують в літературі такі жанрові означення як драма, поезія, проза, поезія у прозі, але Марія Гарасевич виробила ще один тільки їй властивий стиль поетичної критики. Дійсно, красі її вислову немає меж.

Отак, усеньке життя Марії Гарасевич (Білоус), від юних літ почавши, проходило під знаком літератури. Її труди і дні, а особливо ночі, до самого ранку були виповнені якоюсь одержимою самопосвятою. Хіба ж це не героїзм для такої тендітної жінки?

Були це і писання, і готування літературних вечорів, і праця над молоддю, і доповіді, і виїзди з ними, і оцінки творів для Українського літературного конкурсу ім. Івана Франка, а їх бувало часом понад сотню.

Марія Гарасевич працювала дуже сумлінно як над самими темами, рецензіями чи іншими речами, так і над формою. Саме ця сумлінність, вміння оцінити, вміння написати -- й рообить на письменників і їхніх читачів сильне враження. Недаремно Григорій Костюк над своєю статтею "Світ Винниченкових образів та ідей", що була вміщена в дев'ятому збірнику "Слово", написав такий автограф:

"Марії Гарасевич -- за вдумливість, працьовитість і чесність у тяжкій, але почесній праці еміграційного літератора -- від колеги і шанувальника. 11.6.1982. Щиро Гр. Костюк".

А ось що писав поет Яр Славутич з приводу статті Марії Гарасевич "Поетична творчість на етапах життя":

"Тільки вчора отримав "Дзвони" з Вашою прецінною статтею і прочитав, як то кажуть, одним духом. Щиро Вам дякую! Якщо б вона з'явилася до виходу у світ симпозиюму "Творчість Яра Славутича" за редакцією В. Жили, то була б окрасою цього видання. Ви справді охопили в статті найосновніше і добре його подали читачеві -- ясно, просто, мудро".

Поет Борис Олександрів, прочитавши рецензію Марії Гарасевич, що була вміщена в журналі "Овид", написав таке:

"Рецензія прекрасна, не тому, що вона позитивна (на "Колокруг" було вже декілька дуже позитивних, але нічого не вартих рецензій), а передовсім тому, що вона написана цікаво, проникливо, на основі уважно прочитаного матеріялу, -- і гарно з погляду літературного. Ось так треба писати рецензії. Бо ж і рецензії -- літературні твори, і писати їх треба, вміючи... Головне у Вашій рецензії для мене не сума плюсів, а те, що ті плюси поставлені там де треба. Це просто дивовижно, як тонко розбираєтесь Ви в моїй творчості -- дивовижно і для мене зворушливо приємно. Значить мої слова не всюди падають на глухий камінь несприятливості, значить є люди, що почувають так, як я, що в їх серцях відлунюється звук моїх рядків -- хіба це не найкраща нагорода поетові?" (Уривок із листа від 8 травня 1973 року).

Всі ці приклади наведено із приватного листування. Автори аж ніяк не могли змовлятися між собою, але скрізь вони висловлюють одну думку, що краще від Марії Гарасевич ніхто не міг висвітлити їхньої творчості.

А втім, стосунки між авторами і критиками ніколи не були найкращі. Жив колись в античному світі грецький учитель риторики і критик Зоїл (IV ст. до Хр.), який занадто осуджував Платона й поеми Гомера "Іліаду" та "Одіссею". З того часу так і повелося, що протягом віків кожного критика іронічно прозивали Зоїлом.

Так само і в сучасному побутуванні майже скрізь ми спостерігаємо перевагу зла супроти добра, а кривда пригнічує правду. Але тривалий досвід показує нам, що з часом усе негативне зникає і залишається тільки позитивне. Бо хто знає, якими хитродумними твердженнями керувався той Зоїл, а твори світової слави непроминальні.

Та й відомі й такі часи, коли викривально-погромницькі статті писали не лише окремі одиниці, вони були масовим явищем і ставали фатальними для їхніх жертв. Тоді кількість арештів була прямо пропорційна до числа доносів. А тому, що офіційна критика не встигала виконати норму, партійні органи уряджали загальну чистку письменницьких кадрів. Там уже письменники самі виступали з узяною самокритикою, самі на себе робили наклепи і щиро калялись та обіцяли докорінно виправити свої помилки. А де вони виправлялися, то про це щойно

тепер -- уже посмертно -- почали писати в багатьох журналах і часописах України.

А до того -- півстоліття скромно мовчали, зате дуже гласно галасували проти українських буржуазних націоналістів за кордоном. "Лицемірили" без міри і знані поети.

На закінчення слід підкреслити, що Марія Гарасевич не полемізує з авторами, творчість яких розглядає, але має свій оригінальний спосіб вишукувати внутрішню боротьбу ідей та полеміку між самими авторами, і з того робить свої заключні висновки.

У цьому світі занепаду і тотального знецінення загальнолюдських вартостей, творчість Марії Гарасевич яскраво відзначається своєю позитивною настановою. Ця творчість будує, а не руйнує, -- вона не вбиває, а воскрешає.

Марії Гарасевич присвячую рядки:

Покрова. Небо голубе.

Усе нагадує тебе.

В твоїм житті -- це свято свят,

Бо ти сьогодні Ювілят.

У дніпрокиївських краях

Почався твій невтомний шлях,

І вірю я, що знов туди

Твої повернуться труди.

За працю, справді не легку,

Яку ти мала на віку,

Тобі поезія нова, --

Прийми з подякою слова.

Тобі, Маріє, мій уклін.

Але не тільки я один,

Усі ми, браття по перу,

Тебе вітаєм -- як сестру!

-- : --

НА ПУЛЬСІ МОВИ

(Спостереження)

Відома це істина, що кожна мова повсякчасно росте, міняється, розвивається. Політичні події останніх років у нашої батьківщини мають великий вплив і на стан та статус української мови. Зауважимо, наприклад, взаємовплив мови материка та мови еміграції як у пресі, так і в мовленні. Україна відкрила мовні надбання і авторитети 1920-их років; у дискусіях правопису автори покликаються навіть на словник Г. Голоскевича. Преса України показує повільну вправді але добре помітну зміну в напрямі очищення офіційного варіанта літературної мови від майже 60-літнього намулу "наближування мов", а насправді пляномірної русифікації. Зате в діаспору попадають деякі русифікаційні явища з батьківщини і поширюються в ім'я мовної соборності.

У цій рубриці плянуємо віднотувати нові і цікаві явища мововжитку України і діаспори, наскільки вони відбиті у пресі однієї і другої. Почнемо від заголовку цієї рубрики. Хтось може запитатися: Чому не -- "На живчику мови?"

● ЖИВЧИК і пульс -- приклад численних у нашої

мові пар, в яких одне слово "народне", а друге "міжнародне". Пригадаймо інші: МІЖНАРОДНИЙ та ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНИЙ; ДЕСЯТКОВИЙ і ДЕЦИМАЛЬНИЙ, ВІРА і РЕЛІГІЯ, МОВОЗНАВСТВО і ЛІНГВІСТИКА та сотні інших. В таких парах обидва слова добрі й літературні так, що автор має до вибору котре слово з пари вживати. Вибір залежить від стилю написаного, від того, для кого автор пише, врешті від мовних уподобань автора. У нашому випадку "міжнародне" ПУЛЬС і "народне" ЖИВЧИК слова у прямому біологічному сенсі приблизно тотожні, але в переносному сенсі слово ПУЛЬС більше поширене, тобто воно й більше до заголовка підходить.

● Солідний історично-мовний розгляд питання, як треба писати РОВНО чи РІВНЕ у назві цього волинського міста дав мешканець цього міста Юрій Шевчук (Свобода за 7 IX 90). Його висновки: Досі офіційно вживані назви РОВНО і РОВЕНСЬКИЙ є штучні та незгідні з духом української мови. Поправні і рекомендовані назви є РІВНЕ і РІВНЕНСЬКИЙ (чи РІВНЯНСЬКИЙ). Назва землі, де лежить це місто є РІВНЕНЩИНА (РІВНЯНИЩИНА), а мешканців міста РІВНЯНИ (а не: "ровенчани"). Рекомендовані назви -- єдині тепер уживані у нережимній пресі України. (Словник Голоскевича рекомендує "ровенський" або "рівенський", а звідси й "Рівенщина"? -- Ред.)

● У публічних виступах і дискусіях діаспори доводиться часто чути деякі неправильні наголоси слів. Тому, що їх уживають навіть деякі науковці, такі наголоси поширюються зі шкодою для нормалізації мови. Маємо на увазі, наприклад, наголошування слОвник, замість словнИк, та пропОнувати, замість літературного пропонуВати. Наскільки знаємо, такі наголоси незакріплені в жадному словнику, і мабуть самі мовці не зможуть пояснити чому так наголошують. Може це тільки перехорова "мода". Підписаний пригадує як колись серед частини галицької інтелігенції була мода на наголос рухАвичка та на форму прикметника червЕний замість червОний.

● Преса України, а зокрема Літературна Україна вже кілька років тому ввела правильне написання слова ШІСТДЕСЯТНИКИ, замість вживаного давніше, під російським впливом "шестидесятники". Хоч навіть київського видання правописні словники казали писати тільки ШІСТДЕСЯТ, ШІСТДЕСЯТИЙ, вони нелогічно і непослідовно рекомендують "шестидесятник", "п'ятидесятник". Так писала і ціла діаспора (хоч в словнику Г. Голоскевича, якого вона теоретично тримається, є слово П'ЯТДЕСЯТНИК). Час би нам, українцям в розсіянні, увести правильне написання ШІСТДЕСЯТНИКИ, замість з російського впливу "шестидесятники" у пресу, книжки та шкільні підручники.

● Слово "кінематограф", наприклад "український кінематограф" вживається тепер широко в пресі України. На наш погляд, значення цього слова неясне, баламутне, зокрема без належного контексту. Грецького походження формант -ГРАФ, вживається головню в назвах професій (фотограф, біограф, бібліограф, географ), інструментів (освілограф, термограф, ксерограф, поліграф), понять пов'язаних з писанням (параграф, автограф). Тому то послідовно слово КІНЕМАТОГРАФ сприймається як синонім слова КІНЕМАТОГРАФІСТ -- людина що займається зніманням фільмів, а не як визначення кінового мистецтва чи техніки. З огляду на цю неясність значення слова "кінематограф" пропонуємо його не вживати, а заступати, як до потреби, недвозначними словами КІНЕМАТОГРАФІЯ, КІНОМИСТЕЦТВО, КІНОТЕХНІКА, КІНОПРОДУКЦІЯ.

● Одним з небажаних імпортованих русизмів (чи росіяніз-

мів) з сучасної України до діаспори є словосполучення "дивитися передачу" (фільм тощо). В українській мові дивимось лише НА ЩО, а не ЩО. Мовний покруч "дивитися фільм" це калька російського "смотреть фильм". Що така форма неприродна для нашої мови, можна переконатися вивчаючи статтю ДИВИТИСЯ у Словнику української мови (Київ, 1970-1980). Наукове обґрунтування помилковості такої конструкції вже багато років тому дав лінгвіст проф. В. Ясун ("Мова про мову", ч. 16, Свобода за 15 XII 1983, у статті "Про одну з мовних дивовиж у советських підручниках української мови").

А. Вовк
91-1-17

(Закінчення зі стор. 25)

І зацікавлення ранньо-християнським мистецтвом не означає те, що Мошинський підглянув, цебто -- примітивізм. Культурна людина сягає навіть глибше в історію культури, вповзує в печери і розкопує найраніші спалахи творчості, але це не робить її більш примітивною, ніж зразки "доказів" Ю. Мошинського про примітивізацію сучасної людини.

Сучасна хвиля великого попиту на твори мистецтва взагалі викликала увагу та ентузіазм на мистецькому ринку в колекціонерів, урядів, туристів і ...злочинців (донедавна така увага концентрувалась лише на одному образі: на "Мона Лізі" Леонардо да Вінчі). Навіть твори ще активних мистців осягають небувало високі (мільйонові!) ціни, -- тим більше експонати ранньо-християнського періоду, що надзвичайно рідко попадають на ринок легальною дорогою, бо всі культурні країни з такими скарбами запровадили строгі закони для збереження творів мистецтва в межах своїх кордонів, -- закони, які забороняють і контролюють експорт рідкісних творів історично-музейної ваги. Особливо Італія, зі своєю мафією і мільйонною туристикою щорічно, знайшлась у вельми скомплікованій дійсності. Бо хоч наслідки туристики у великих порціях є шкідливі для всіх видів мистецтва, але туристика -- поважний фактор кожної економіки (надіймось, що теж Україна цю справу швидко налагодить!); а "війна" з мафією така безвиглядна, як безвиглядно є встановити межі всесвіту.

З огляду на нашу азбуку, конче треба засвоїти практику подачі читачеві популярної преси чужоземних прізвищ теж в оригінальному виді там, де це можливе. Людина, яка, приміром, вперше прочитала прізвище Курбе в українській транскрипції -- іде до неукраїнської бібліотеки чи енциклопедії, щоб більше про цього мистця довідатися і перевірити інформації та коментарі наших фахівців, але як цей читач віднайде його (Курбе), не маючи "зеленого поняття" про малярство автора славетних "Каменярів", ані про транскрипцію його прізвища латинкою?

Юрій Соловій

"СУЧАСНІСТЬ" 1991, 1 -- Україна 1990

Бібліотека Прологу і Сучасності ч. 191.2.
Ньюарк (Нью-Джерсі): В-во "Пролог", 1991, 216 стор.
Видання в твердій, ілюстрованій обкладинці.
Ціна: 15.00 ам. доларів.

Наша січнева (1991) книга журналу Сучасність у збільшеному числі сторінок, дає читачеві широкий огляд подій в Україні впродовж 1990-ого року. Своїми думками діляться з нами про це І. Драч, В. Чорновіл, В. Яворівський, Л. Лук'яненко, Є. Сверстюк і інші. В книзі представлені справи з ділянок релігії, політики, економіки, екології, вміщені виступи депутатів Верховної Ради, звернення, заяви тощо. "Підсумовуючи, можна ствердити, що 1990 рік був для України історичним. Він приніс нам багато надій і деяких важливих досягнень. Саме з тих міркувань присвячуємо йому січнєве число Сучасності" (Т. Гунчак, стор. 7).

ДРУГІ ВСЕУКРАЇНСЬКІ ЗБОРИ НАРОДНОГО РУХУ УКРАЇНИ. 25-28 жовтня 1990

Документи
Київ: Секретаріят Народного Руху України, 1991

Бібліотека Прологу і Сучасності ч. 191.3
Ньюарк: В-во "Пролог", 1991, 74 стор.
Друк зі зготовленого в Україні набору, з готових до друку сторінок-оригіналів; без змін у правописі; безкислотний папір.
ІСБН 0-9628724-0-7 Ціна: 8.00 ам. доларів.

Наша найновіша публікація дає читачеві актуальну збірку -- офіційні документи Руху, прийняті в жовтні м.р. Вміщений матеріал приготували до друку члени його Секретаріату, розмістивши документацію під такими заголовками: "Програма Народного Руху України", "Статут Народного Руху України", "Ухвали", "Звернення", "Заяви".

Ціна публікацій разом: 19.95 ам. доларів.
ЗНИЖКА В ЦІНАХ СТОСУЄТЬСЯ
ДО БЕЗПОСЕРЕДНІХ ЗАМОВЛЕНЬ
ЧЕРЕЗ ВИДАВНИЦТВО

Книжки можна набути в книгарнях,
у Видавництві "Пролог" чи в його представництві:

Sucasnist / Mr. Y. Smyk
744 Broad St., Suite 1116
Newark, NJ 07102-3892
Tel.: (201) 622-0545
Fax: (201) 622-1933

Замовлення безкоштовним телефоном із США і Канади:

1-800-458-0288

ВИСЛІД ХІ-ГО БІБЛІОГРАФІЧНОГО КОНКУРСУ УНІГУ

Комісія Бібліографічного Конкурсу Українського Наукового Інституту Гарвардського Університету подає до відома, що на цьогорічний (1990/1991) конкурс надіслано праці п'ятох авторів -- укладачів, з чого п'ять українською мовою і одна -- англійською. Комісія розглянула всі надіслані праці і рішила признати нагороди ім. Ми- коли і Володимира Ценків двом авторам за три праці, а саме:

1-шу нагороду в сумі 750 доларів Мирославі Морозові зі Львова за працю: "Михайло Петрович Драгоманів: бібліографічний покажчик творів та критичної літератури". Машинопис включає 662 записи праць на 150 стор. у хронологічному порядку до 1894 року, як також передмову.

2-гу нагороду в сумі 650 ам. дол. тому самому авторові - укладачеві за працю: "Філарет Михайлович Колесса: бібліографічний покажчик праць і критичної літератури". Машинопис 99 стор. включає 387 записів праць, допоміжні покажчики.

3-тю нагороду в сумі 600 ам. дол. - Андрієві Кравчукові з Монреалю, Канада, за працю англійською мовою: "Metropolitan Andrej Sheptytsky: A Bibliography of Primary and Secondary Sources". Це біо-бібліографічна праця обсягом 140 стор. машинопису, особливо важливою частиною якої є перелік писань Митрополита Шептицького у хронологічному порядку: 1899-1944.

Комісія Бібліографічного Конкурсу УНІГ-у:
Мирослав Лабунька, Університет Ля Саль і УНІГ-у -- голова, Осип Данко, Нью Гейвен, Кон., Дмитро Штогрин, Іллінойський університет (Урбана -- Шампейн).

М.Ц.

Complete
Home
Comfort!

- ☐ Автоматична, контрольована комп'ютером доставка оливи
- ☐ 24 години, 7 днів тижнево радіодиспетчерська обслуга
- ☐ Продаж і обслуга домашнього ogrivального устаткування
- ☐ Обслуговуємо Торонто, Ошаву і околиці
- ☐ Все фінансуємо на догідні сплати.

SIPCO OIL LIMITED

83 Six Point Road, Toronto M8Z 2X3,

Tel.: 232-2262

ВИ МОЖЕТЕ ПЛАТИТИ БЕЗКОШТОВНО У COMMUNITY TRUST CO. 2299 BLOOR ST. W.

ВДИВЛЯЮЧИСЬ У ТАЄМНИЧУ БЕЗОДНЮ...

Ще зовсім недавно з раннього ранку і до пізнього вечора, від дитячого садка і до вузу в свідомість кожного з нас втовкмачували, вдовбували трафарет, нібито наука і релігія несумісні, нібито "наука перебуває у стані безперервної боротьби з релігією". Від нас приховували те, що більшість провідних учених світу були і є сьогодні людьми глибоко віруючими і що це не заважало (і не заважає) їм робити щоразу нові наукові відкриття.

Та, нарешті, туман цей розвіявся. І ми з подивом виявляємо, що у нашому ХХ ст. існує взаємний позитивний зв'язок науки з релігією. Ми бачимо, що ніякої боротьби чи суперечки тут немає і не може бути. Бо наука вивчає будову навколишнього світу, розповідає нам про конкретні його речі та їх зміни у часі. Релігія ж дає відповідь на запитання "яке наше місце і завдання у цьому світі?"

До того ж ми дізнаємося, що релігія, якщо й "опій", то лише як справді чудодійний засіб для лікування хвороб людської душі. Вже доведено: релігія є психологічним підґрунтям життя. Сама вона дає кожній людині конкретні моральні орієнтири, певні правила й норми життя.

Спробуємо ж з'ясувати, де правда, а де -- злісні наклепи отого войовничого безбожництва, розвій якого спустошив душі багатьох і наслідки якого ще довго відчуватимуться на нашій землі...

ЧИ СУПЕРЕЧИТЬ НАУЦІ РЕЛІГІЯ?

Кожна історична епоха має своєрідний горизонт, який відділяє "те, що ми знаємо", від того, "чого ми не знаємо". За часів Коперника, скажімо, ніхто не знав, яка відстань до Сонця (і, до речі, применшували її майже у 20 разів). На початку нашого століття гадали, нібито Сонце перебуває у центрі Галактики. І ніхто тоді не здогадувався (або не мав доказів), що поза межами нашої зоряної системи існує безліч таких же галактик. Сьогодні ж астрономи проникають у Всесвіт до таких віддалей, з яких світло йде до нас десять мільярдів років. Думаємо, що саме там і видніє той горизонт науки. Інакше кажучи, про все, що там далі, ми можемо здогадуватись...

На основі сукупності даних науки виокреслюється так звана наукова картина світу -- система уявлення про найзагальніші закони будови й розвитку Всесвіту та його окремих частин. Ця картина світу, у тій чи тій мірі, стає елементом світогляду кожної людини. Бо кожен із нас прагне скласти певне уявлення про те, звідки взявся світ і як з'явилося життя на Землі в усіх його дивовижних формах?

І саме тут починаються труднощі. Так, астрономи вивчають довколишній зоряний (і галактичний) світ упродовж лише трьох тисяч років, а заглибилися у нього "усього на якихось" 10 млрд. світлових років. А прагнуть

вони (чи зобов'язані навіть!) намалювати нам картину будови і еволюції УСЬОГО Всесвіту за 10-20 млрд. років! Біологи досліджують світ живого лише 300 років. А вдаються до спроби пояснити нам, як розвивалося життя на Землі протягом двох мільярдів років! І ті, і ті, як бачимо, витрачають справді героїчні зусилля, щоб зазирнути у дуже далеке минуле. Несважко здогадатися, що при цьому вони можуть припуститися серйозних помилок, стати винуватцями спотворення всієї наукової картини світу, яку хтось інший одразу побудує на їхніх хибках!

Сьогодні багато вчених дійшли до думки, що саме дарвінізм, теорія еволюції життя на Землі і є такою хобою, яка, однак, переписується з одної книжки в іншу ось уже понад сто років. Що так знане еволюційне дерево існує лише в уяві, на жаль, ще багатьох біологів, у природі ж воно ніколи не реалізовувалося...

Вже повелось називати релігією особливу форму свідомості, стрижнем якої є віра в Бога-Творця усього навколишнього світу. Не будемо конкретизувати, що втілюють у собі світові чи національні релігії (до перших належать буддизм, християнство та іслам, до других -- індуїзм, іудаїзм, конфуціанство тощо). Звернімо увагу на два принципово відмінні погляди на відношення Бога до його творіння. Йдеться про деїзм і теїзм.

Деїзм (від латинського слова "деус" -- Бог) визнає Бога як першопричину світу, але заперечує його подальше втручання у явища природи та в хід суспільних подій. Деїстом, зокрема, був французький філософ Вольтер (1694-1778), який вороже ставився до католицької церкви, але вірив у Творця світу і навіть заявив: "Якби Бог не існував, Його необхідно було б вигадати".

Теїзму (від грецького "теос" -- Бог) притаманне розуміння Бога як особи, яка не тільки створила світ і все суще, а й повсякчасно опікується цим світом і навіть кожною людиною у ньому. Важливим тут є визнання одкровення -- передачі людям найвищих істин, повчань і передбачень майбутніх подій людської історії, що їх від імені Бога оголосили пророки (для християн це становить зміст Біблії), а також визнання певних догм (тверджень, істинності яких піддавати сумнівам не можна) і певного культу (звичаїв, обрядів і свят). Для теїзму притаманною також є віра в чудо.

Існує ще один своєрідний релігійний погляд на світ -- пантеїзм (від грецького "пан" -- все і "теос" -- Бог). Згідно з ним Бог є безособовим началом, нібито то-тотим природі.

Здавен у ногу з релігією йде атеїзм -- "система поглядів і принципи пояснення дійсності, що заперечують існування надприродного". Атеїзм поставив своїм завданням спростувати релігійний світогляд і подолати релігійні пересуди. Про нього згадує Псаломспівець ще 1000 років до Хр.: "Рече безумний в серці своїм: "немає Бога"... (Пс. 14, 1) і остерігає: "Щасливий чоловік, що не

ходить на раду безбожних" (Пс. 1, 1).

Мабуть, з властивої людині жаги якомога більше пізнати світ з'явилася філософія (дослівно з грецької мови -- "любов до мудрості"). За висловом німецького філософа Іммануїла Канта (1724-1804), людина не перестає філософствувати так само як не перестає дихати, навіть перебуваючи у забрудненому повітрі... Завданням філософії стало вироблення найзагальнішого погляду на світ, на місце людини у ньому, інакше кажучи, -- певного світогляду. І, звичайно, одразу ж перед людьми постало оте запитання -- звідки взявся світ? Чи створений він Богом (богами), чи виник він сам по собі (або вічно існує)?

Згодом філософи сформулювали це запитання так: що є першим (первинним) -- матерія чи свідомість (Бог)? Тих, хто твердив: першим є Бог, який створив світ, -- назвали ідеалістами. Хто твердив: первинною є матерія, свідомість же (людська) виникла перегадом, як наслідок поступової самоорганізації матерії, -- дістав назву матеріалістів. Суперечка (боротьба) цих поглядів -- матеріалізму та ідеалізму -- триває тисячоліття. І та, і та течія філософії брала (і бере) собі у спільники науку. Тому маємо сьогодні, з одного боку, оте поняття атеїзму, і, з другого -- фідейзм, іншу систему поглядів на світ, в якій навіть головну роль відводили не знанням, а вірі в Бога -- релігії.

Здавна наука була доступною небагатьом, тоді як віра -- усім. Частково і з тої причини склалося уявлення: наука ґрунтується на розумі, а віра -- на почутті; що наука є потребою розуму, тоді як віра -- потребою серця. Тому, мовляв, наука ніколи не зможе заперечити релігію, бо між ними немає точки дотику. Але цей погляд на релігію робить її беззахисною. Релігія, српийнята як щось незбагненне ірраціональне, чуттєве, нині була б приречена на животіння, якщо не на загибель.

Сьогодні неважко знайти людей, щиро переконаних у тому, що релігія -- це первісне, найне пояснення світу, яке сучасна наука цілком відкинула. А тому, мовляв, релігія має поступитися місцем науці. Завдяки розгулу войовничого безбожництва десь там у підсвідомості багатьох людей уже відклалося своєрідне зверхне, навіть зневажливе ставлення до релігії і до віруючих. Іноді причиною цього, ймовірно, були приклади примітивного, обмеженого фанатизму, зустрічі з деградованими особами, які прикривалися релігійними гаслами.

Але все ж такі питання про світ і наше в ньому буття не може не турбувати кожного з нас, і над ним мусимо замислитись. Тож послухаймо, що говорять з цього приводу визнані світом "любителі мудрості". І переконаймося у тому, що не лише точка дотику, а й широке поле співіснування релігії і науки є -- саме тим, де вирішуються оті найголовніші питання буття.

Певну аналогію, яка з'ясовує співвідношення між наукою і релігією, знаходимо у праці "Релігія і наука" (1905 р.) російського філософа С.Л. Франка (1877-1950). Франк розглядає простий приклад: пасажир зайняв своє місце у вагоні, і поїзд рушив. Для сусіда по вагону цей пасажир нерухомий, а з точки зору чергового по станції він рухається. Далі читаємо: "Наука вивчає стосунки і явища, які мають місце всередині вагона, залишаючи

поза увагою відношення цього вагона і його пасажирів до всього, що є поза ним. Релігія ж навчає якраз того, в якому відношенні перебувають пасажир вагона до тої ширшої сфери, яка оточує вагон і з якої можна пояснити його рух як цілого. Обидва ці знання не суперечать одне одному, а цілком узгоджуються між собою й обидва нам однаково потрібні. А, зрештою, може й неоднаково! За різних обставин для різних людей то одне, то інше з цих знань виявляється потрібнішим за протилежне".

І далі: "Розкриваючи аналогію з вагоном, ми насамперед стверджуємо таке: наука розглядає світ як замкнуту в собі систему явищ і вивчає співвідношення між цими явищами поза співвідношеннями світу як цілого, а отже, кожної його частини до його вищої основи, до першопричи, абсолютного начала, з якого він народився і на якому він ґрунтується. Релігія ж якраз "з'ясовує відношення світу і людини до цієї абсолютної першооснови буття -- до Бога. І з цього пізнання черпає пояснення загального сенсу буття, який залишається поза полем зору науки. Наука ніби вивчає середину, прошарок, або відтинок буття у його внутрішній структурі. Релігія пізнає ту ж середину в її відношенні до початку і кінця, до цілого буття, до його першооснови".

Хоч наука і сягнула неабияких висот, і сьогодні віра у Всемогутнього Творця не суперечить людському розумові. Скорше навпаки. Як побачимо далі, той же розум дає певні аргументи на доказ того, що Творець світу таки існує. Щоправда, останніми роками ми багато чули про діалектичний матеріалізм і про всі ті висновки, що з нього випливають. Але маємо чітко усвідомити: матеріалізм -- не наука, бо проголошує всього-на-всього гіпотезу, науково нічим не обґрунтований погляд на буття, на його першооснови. І ми вже знаємо, що мав рацію давньогрецький філософ Сократ: "Наймогутніші і найбагатші народи були водночас найрелігійнішими". Або той же С.Л. Франк, який сказав: "Епохи віри завжди є епохами творчості, припливу нових сил, а епохи невіри -- епохами занепаду, зубожіння і застою"...

У РАКУРСІ ІСТОРІЇ

Для підтвердження тези, буцімто наука несумісна з релігією, атеїсти наводять, зокрема, такі історичні факти, як спалення італійського вченого Джордано Бруно (1548-1600) та ув'язнення після принизливого каяття його ж земляка Галілео Галілея. Існують згоди, буцім і Коперник, який, до речі, був каноніком -- особою духовною, за життя не схотів опублікувати свою працю, позаяк побоювався переслідувань церкви.

Щодо Коперника, то, виявляється, все було якраз навпаки. Усі високі церковні достойники буквально примушували його якомога швидше опублікувати свою книгу. Серед них -- єпископ Тідеман Гізе і найближчий дорадник папи кардинал Микола Шонберг. Останній писав до Коперника: "Я дізнався, що ти... склав нову теорію будови світу, в якій вчиш, що Земля рухається, а Сонце посідає найглибше внутрішнє місце... Я ще і ще наполегливо прошу тебе повідомити про твій винахід ученим людям і в першу чергу надіслати мені твої роздуми про світову сферу разом з таблицями... Якщо

ти виконаєш у цьому моє прохання, то побачиш, що мав справу з людиною, яка турбується про твоє ім'я і бажає бути корисним такому генієві". Є свідчення, що й сам папа Климент VII з великим зацікавленням і прихильністю поставився до теорії Коперника.

Причина ж того, що Коперник зволікав з публікацією своєї книги, -- в іншому. У своїх роздумах про світобудову він послуговувався помилковими уявленнями давніх астрономів і стверджував, що рух планет є рівномірним, а спостережувана його нерівномірність на небі виникає внаслідок складання кількох рівномірних рухів. Тобто у найпростішому випадку планета рухається коловою орбітою навколо фіктивної точки, котра, у свою чергу, -- навколо Сонця, знову ж таки, рівномірно і коловою орбітою. Ці похибки Коперника згодом усунув Й. Кеплер (1571-1630), встановивши, що, насправді, планети рухаються навколо Сонця по еліптичних орбітах. Коперник ще цього не знав. Але, як справжній учений, він інтуїтивно відчував, що в його моделі є вади. Тому і зволікав з публікацією своєї книги.

Останнім часом історики астрономії дуже уважно проаналізували твори й усю діяльність Джордано Бруно, який замолоду був ченцем, але втік з монастиря, об'їхав багато країн Західної Європи і, врешті, просидівши десять років у в'язниці, зійшов на вогнище. Атеїсти запевняють, що його спалено за пропаганду ідей Коперника, за вчення про нескінченність світу і ймовірність життя біля інших зірок.

Але ж за сто років до Бруно видатний учений кардинал Микола Кузанський (1401-1464) у своїй праці "Про вчене незнання" (1440 р.) написав, що Земля не може перебувати у центрі світу, бо Всесвіт є нескінченним, що Земля -- таке ж небесне тіло, як Місяць, планети і Сонце та інші світила, що жодна з цих зоряних ділянок не позбавлена "мешканців", що "Земля насправді рухається, хоча ми цього не помічаємо..." Праці Кузанського були надруковані у 1488 р. і перевидані в 1514 і 1565 рр. Повторимо -- усі ці міркування висловив високий церковний достойник, який багато років перебував у Римі. І ніхто його за це не засуджував і не переслідував!

На думку багатьох біографів Джордано Бруно, він, можливо, і не загинув би на вогнищі, якби не його різкі виступи проти монастирських прибутків і маєтків та вимоги їх конфіскації. Як впливає з протоколів слідства, саме на цьому питанні інквізитори й зосередили свою увагу. Про теорію Коперника на судовому процесі не було сказано жодного слова. Головне, виявляється, у тому, що Бруно закликав до об'єднання ліберальних протестантів Англії з ліберальними католиками Франції і вдався при цьому до такої аналогії в астрономії. Мовляв, у системі Коперника Земля рухається, як і інші планети, вони стали подібні одна до одної. Такими ж подібними, мовляв, повинні стати погляди згаданих протестантів і католиків на евхаристію (найголовніший момент літургії, служби Божої). Церква розцінила це твердження, як еретичне, і засудила Бруно. Як бачимо, усе це аж надто далеко від боротьби релігії з наукою...

Щось подібне сталося і з Галілеєм. Звичайно, покарання було ганебним, тим паче, сам Галілей був глибоко віруючою людиною.

Формально Галілея засудили за пропаганду ідей Коперника, його "Діалоги" було включено до "Індексу заборонених книг" і вилучено звітти у 1835 р. У листопаді 1979 р. Папа Іоанн-Павло II визнав, що цей великий учений постраждав від церкви несправедливо. У Ватикані утворили комісію, яка переглянула "справу Галілея" і в 1984 р. виправдала вченого.

З протиставлення науки і релігії начебто напрошується висновок: представники останньої були люди малоосвічені. Факти ж свідчать про протилежне (хоч винятки бувають скрізь і завжди). Згадаємо принаймні, що видатним ученим був архієпископ Василій Великий (бл.330-379 рр.), який правильно тлумачив зміну фаз Місяця, вказував розміри Сонця, впливом нашого природного супутника пояснював припливи і відпливи і навіть механізм утворення веселки (заломлення сонячних променів у краплинах води). Коли впала Західна Римська імперія, саме монастирі перетворилися на осередки культури, тут переписували і зберігали твори стародавніх учених. А коли на початку другого тисячоліття у містах Європи почали засновувати школи, то професорами в них тривалий час були виключно люди духовного сану. Серед них -- Папа Сильвестр II (помер у 1003 р.), німецький філософ Альберт Великий (бл. 1200-після 1280), італійський філософ Фома Аквінський (1225-1274) та багато інших. Варто пригадати серед учених минулого століття Анжело Секкі (1818-1878), автора понад 300 наукових праць з астрономії та астрофізики, члена усіх визначних європейських Академій наук. І сьогодні Папська Академія наук чи не найавторитетніша у світі.

Обговорюючи питання взаємозв'язку науки і релігії, неминуче згадуємо про інквізицію. Та чи вона одна чинила суд і розправу? У Франції, скажімо, так званих чаклунів судив сам парламент. "Процеси відьом" в Англії та Німеччині розгорілися вже після їх переходу в протестантство. Сторінки ці трагічні. Бо трагічним зачасти було саме життя -- війни, страхітливі пошесті та інші лиха траплялися не так уже й рідко, а причину їх не завжди розуміли. І судді на рівні знань та уявлень своєї епохи часто виходили не з наукових чи релігійних, а виключно із суто земних міркувань.

(Закінчення в наступному числі)

GEO. H. CREBER (від 1897 року)

208 Kingston Rd. at Woodbine

**УКРАЇНСЬКА ФІРМА ПАМ'ЯТНИКІВ
У ТОРОНТІ**

- першорядні майстри, скульптори і креслярі;
- імпортований і місцевий граніт, бронза;
- фотографії на порцеляні, надгробні написи;
- хоч замовлення виконують висококваліфіковані майстри — наші ціни найпоміркованіші!

Тел. вдень — 691-5712 і увечорі — 762-3502

РОМАН ДЕМКІВ

ЯК ЖИВЕ ПРЕЗИДЕНТ

Ця стаття написана ще перед тим як М. Горбачова було ув'язнено три дні в його другій люксовій "дачі" в Криму. Але чи не актуальна вона і нині, коли мова про життя радянських вельмож? На знімку -- кримська дача Горбачова.

З 1985 року сім'я Горбачових, наслідуючи традиції советського керівництва, практично постійно мешкає на замській дачі. На таких же дачах, що знаходяться на відстані 30-50 кілометрів на захід від Москви, проживає й більша частина членів уряду. Проводить до них Рубльовське шосе. Воно не широке, в доброму стані. Деревя, що вишикувались обабіч, надають йому певної романтичності. Важко повірити, що всього лиш за кілька десятків кілометрів знаходиться задушлива, брудна, неспокійна Москва. Рух на шосе невеликий, тільки вря-

ди-годи по ньому проносяться автомобілі.

У кожному напрямку -- одна пасмагу руху. Вантажівки взагалі тут не їздять. Лиш чорні "волги", "чайки", рідше ЗІЛи... В броньованому лімузині може виявитись і сам Горбачов або хто-небудь з його сім'ї.

Правда, Михайло Сергійович їздить звичайно в супроводі цілої автоколонни: попереду "мерседес" служби безпеки, одна чи дві чорні "волги": два ЗІЛи і ЗІЛ-комбі -- машина швидкої допомоги; завершує колону ще одна чорна "волга". Президента і його сім'ю (дружину, дочку, зятя, двох внучок) постійно супроводять офіцери служби безпеки (від семи до дванадцяти чоловік); старший групи знаходиться в машині президента, інші охоронці -- в чорних "волгах". Ні Михайлу, ні Раїсі Горбачовим не дозволяється самим вести машину. Це занадто великий ризик.

Всі огорожі урядових дач однакові: дуже високі, зверху -- дріт під напругою. За масивною брамою -- будинок охоронної варті. Генерального секретаря і його сім'ю охороняють офіцери Комітету державної безпеки і військові. Цих охоронців можна розділити на дві групи. Перша, так звана зовнішня група, складається приблизно з 12 чоловік і супроводить Горбачова та його дружину у всіх поїздках по містах, республіках, державах. Друга група охороняє дачу й міську квартиру.

Кількість охоронців на дачі залежить від того, чи знаходиться вдома "хазяїн". Якщо немає, то в такому разі, крім прибраної охорони, навкруг будинку розташовуються ще три-чотири охоронні варті. Якщо Горбачов на дачі, охорона знаходиться й біля огорожі. По всій території дачі, від будинку до огорожі, проведена електрична звукова сигналізація. Якщо хтось наблизиться до будинку і доторкнеться до неї, вона спрацює, і тут же на це місце мчить оперативна група з сторожовими собаками...

Дачею управляє комендант, який відповідає як за охорону, так і за стан будинку і території. Звичайно цю посаду займають професійні військові з 1-го відділу КГБ. І весь інший персонал, включаючи кухарів, прибиральниць і садівників, має військове знання.

Територія дачі дуже велика, майже всю її займає мішаний ліс. Перед будинком і за ним -- вздовж доріжки, яка спускається до річки, розбиті квітники. В саду Горбачова багато гладіолусів, айстр, тюльпанів. Є і рожі. Навкруг будинку -- бузок.

Є тут велика оранжерія, де цілий рік панує вологе літо.

Поряд з огірками, помідорами, динями та іншою городиною тут прижилися квіти: екзотичні орхідеї, рожі, гвоздики, нарциси, шафран. Недалеко від дачної загороди розкинувся фруктовий сад, по якому поважно походжають пави, фазани і цесарки.

Будинок з'єднується з іншими будівлями. Там знаходяться плавальний басейн і сауна. Влітку стіни, що оточують басейн, автоматично розсуваються, і він опиняється під відкритим небом.

Біля басейну -- плетені фінські меблі, крісла-гойдалки, шезлонги з яскравими подушками. За бажанням колір води в басейні, викладеному голубими кахлями, можна змінити: від темно-синього, як море в сонячний день, до кольору прибережної штормової хвилі. Щоб з басейну потрапити в сауну, треба спуститись по мармурових сходах: ви опинитесь в досить просторому приміщенні, стіни якого обшиті свіжим деревом: потім відкриєте важкі масивні двері -- і ви в сауні.

Інша галерія веде в господарський блок. Там розміщені кухня, склад, кімнати для відпочинку персоналу.

Сама дача являє собою великий двоповерховий будинок, збудований в стилі, що нагадує конструктивізм і модернізм тридцятих і сорокових років. Будівництво дачі Горбачова обійшлося в шість мільярдів карбованців, не враховуючи затрат на внутрішнє упорядкування і санітарно-технічне обладнання. В цю суму входить також і вартість спорудження вертикальної площадки, приміщення вузла зв'язку, будинку для гостей.

У головному приміщенні -- приблизно двадцять кімнат. В інтер'єрі використовуються, як і раніше, дерев'яні панелі, масивні шкіряні меблі, важкі заповні. Щоб утримувати все це чимале господарство в порядку, потрібно багато працювати. Окрім садівників і доглядачів парку, тут працює декілька кухарів і офіціантів, технічний персонал. Домашнім персоналом розпоряджається господиня. Вона все контролює і підпорядковується безпосередньо коменданту. Кожен кандидат на вступання на роботу пильно перевіряється, а будучи прийнятим, дає підписку, що він зобов'язується мовчати про місце і характер своєї праці, в тому числі й по закінченні трудового договору.

Родину Горбачова забезпечують продуктами за державний рахунок. З того моменту, як Горбачов став генсеком, сім'я більше не користується послугами спецмагазину, призначеного для керованих працівників. Усі продукти замовляються і потім доставляються додому. Раїса Горбачова сама складає меню для сім'ї. З тим списком вона один раз на тиждень ходить до дієтолога. Тільки він має право змінити меню...

І на дачі, і в міській квартирі їжу готують під наглядом КГБ. Є особлива людина, яка пробує всі страви. Його поросійськи називають "грибним человеком", тобто він стане першою жертвою, якщо в страві виявиться отрута...

Їжу, звичайно, перевіряють не тільки вдома, але й в час поїздки. Навіть в рідному селищі Привольному його мати не має права готувати для президента. Продукти перевіряються безперервно. Ті самі охоронці, які приносять їжу, відносять назад і брудний посуд. Інші, в свою чергу, спостерігають за тим, яка їжа подається.

Елмарс Ріекстиньш
(За матеріалами зарубіжних газет)

НАБЛИЖАЄТЬСЯ КІНЕЦЬ РОКУ.
НЕ ЗАБУДЬТЕ ВІДНОВИТИ
ПЕРЕДПЛАТУ СВОЄЧАСНО!

СОН (НЕ ЗА ШЕВЧЕНКОМ)

Лечу. Точніше начебто падаю. Не вниз, а вгору. Бо ж сниться. Лечу попід хмарами. Пролетів агітпункт. Проскочив мимо пекла. На щастя, двигун заглох. У раю опинився.

Краса -- як у нас на Україні до Чорнобиля. Одне слово, щось середнє між широко розвиненим соціалізмом і слабо розвиненим комунізмом. Усе нібито за Марксом і Енгельсом. Коли це дивлюсь, хтось із райських кущів на божественну алею виходить. Мабуть. Петро, гадаю. Маючи на оці святого апостола. Бо ж із посохом. Пробачте, з дубчаком. Замашненьким. Як за демократії. Враз дух перехопило. Від переляку. А що, як раптом з підземелля підполковник Григор'єв вийде, щоб одразу стати полковником? А мене через агітпункт -- і в ізолятор? Коли ж бо ні. Людина без дубчака. З усмішкою. І по-нашому говорять:

-- Вітаю, земляче! І ти вже до нас прилетів?

-- Прилетів, -- кажу, -- хоча ще вчора не збирався.

А сам дивлюсь і очам своїм не вірю. Переді мною живий-живісінкий Тарас Григорович Шевченко з "Кобзарем" у руках.

-- То кажеш, живіший від усіх живих? Ну, трясця вашій ковінці! Що ж ви мене, голуб'ята сизі, колишнього кріпака, теперішнім комуністом зробили? Люди з партії виходять, а я начебто вступив і квиток номер один одержав. Що ти на це скажеш? Ви б ще й "Мертві душі" Миколи Васильовича записали...

-- Не розумію, Тарасе Григоровичу, -- зніяковіло відповідаю я.

-- Не розумієш... А на сесії народних депутатів по телевізору дивився?

-- Переглядаю, -- кажу.

-- Останнє рішення напередодні першого квітня пам'ятаєш?

-- Про підвищення цін? -- перепитую. Чи яке? Бо останніх рішень стільки було, що й Хмарі не снилось...

-- Пов'язано зі мною і комуністичним суботником... Сьогодні в Україні людям нічого ні їсти, ні пити, люди, як хорти, кидаються з однієї черги до іншої, а ви їх на комсуботник посилаєте на мою честь. Де це бачено? Чи ви хочете, щоб від тієї дискримінації мого імені я тут тричі перевернувся й упав на грішну землю? У мене ж там ні рідні, ні прямих спадкоємців. А якщо тільки горить у когось фінансовий план - чи то у видавництва "Урожай", чи у видавництва "Будівельник", чи у видавництва "Здоров'я", я вже мовчу про літературні видавництва, - так ви одразу за "Кобзаря" хапаєтесь... Для фінприбутків треба видати... Дірки залатати... Мене видаєте і мною покриваєте усі збитки... А куди ж ті кошти, цікаво, там у вас ідуть? Отож я й запитую, то невже сьогоднішня нібито демократична Верховна Рада на чолі з симпатичним мені Леонідом Макаровичем Кравчуком і не менш симпатичними Іваном Степановичем Плющем та Володимиром Борисовичем Гриньовим не можуть поставити питання в іншому порядку? Скажімо, так: гонорари Тараса Шевченка віднині і навіки, допоки

житиме моя мила Україна, надсилати дітям-сиротам України, яко стипендію. А п'ять-десять відсотків перерахувати на музеї та заповідники культурних діячів України. А то тут якось дивлюся з неба на свою могилу у Каневі, аж підходить гість із Канади до мого правнука з "Інтуриста" й каже: "Ви хоча б туалет музейний поремонтували, а то крізь трухляві дошки провалитися можна..." А правнук з "Інтуриста" йому у відповідь: "Завваження ваше правильне. Візьмемо до уваги, як тільки дасть дозвіл Москва, пробачте, тепер вона Центром називається"...

Отут і я прокинувся. Від сорому. Розплющив одне око. Дивлюсь, а вже світає. Край неба палає. А в руках у мене тоненька-тонесенька книжечка. Глянув розплющеним оком -- Декларація про суверенітет України... І треба ж, щоб таке приснилось. Добре, що хоч своєчасно прокинувся. А то ще б не таких раків пік. Якби до мене раптом підійшли Іван Франко, Леся Українка, Михайло Коцюбинський, Іван Котляревський, Григорій Квітка-Основ'яненко, Михайло Старицький -- усіх не перелічиш -- та в один голос:

-- Що ж ви там кошта шукаєте? А наші книги, а наші п'єси?... Деякі по тисячу разів ідуть. А ви кажете, де б грошей узяти для підтримки музеїв... Невже вам там досі не прояснилось? Там, де Тарас Григорович підказує. Це ж наші чесно зароблені гонорари. Отож їх і заповідаємо усім живим і ще ненародженим в Україні і поза Україною сущим.

Олег Черногуз

Для всіх українців і їхніх родин
у скорботний час місце Вічного покою.

ST. VOLODYMYR
UKRAINIAN CEMETERY

УКРАЇНСЬКИЙ ЦВИНТАР
СВ. ВОЛОДИМИРА

в Оквилл, Онт.

- Щороку спільна молитва й окремі поминки за душі тут спочилих.
- Дбайливий догляд Адміністрації та запевнена майбутність відносним міністерством Провінції Онтаріо через т. зв. „Вічний Фонд Укр. Цвинтаря Св. Володимира“!
- Дві окремі Секції: УПА і Братства Дивізійників, прикрашені чудовими пам'ятниками.
- Порада і поміч в перенесеннях останків (праху) з інших цвинтарів-поховань!
- Ціни за місця-ділянки найнижчі в околиці! Добрий доїзд! Близький Дім Культури!
- За додатковими інформаціями просимо звертатися на число телефонів:

Години — 9:30 до 4:30 БЮРО — 827-1647

АНДРІЙ ЛАТИШКО — адміністратор

УЧИТЕСЯ, БРАТИ МОЇ...

Ні, я не запізнився нагадати це звернення Шевченка, бо воно актуальне кожної днини у віках, а не лише для деклямацій у ювілейні дні. Зазубрити напам'ять кілька рядків, не заглиблюючись у зміст, може навіть папуга, але те не має нічого спільного з наукою -- мисленням і шуканням.

Не вистачає також читати виключно те, що комусь припадає до вподоби -- дехто читає тільки дешеву порнографію, а дехто -- самі банкові книжки.

У нас досить поширений тип політикана-детектива з початковою освітою (або й без неї), який повсякчасно стоїть на сторожі "чистоти й непомильності" ідей, догм і канонів. Він завжди й у всьому (в правописі, мистецтві, політиці й віруваннях) знаходить зраду й шкідливі впливи.

Для думаючої людини ніяких шкідливих впливів не існує; вона читає все і все АНАЛІЗУЄ, бо без глибокої аналізи і розмаїтих джерел вона могла б уподібнитись до папуги...

Мене дивує те, що наше най-р-р-революційніше середовище, яке вже півстоліття "власними силами громить Москву" і говорить тільки про перемоги, так боїться зустрічі з живим ворогом. Отакі стійкі й непереможні, а боються, що один післанець з Києва заразить їх усіх і до наступного ранку всі вони стануть комуністами.

Але ж ніхто ніколи не переміг ворога не будучи з ним добре обізнаним. Ворога теж треба вивчати.

Та не про воріженьків тут хочу говорити, а про чесних і не дуже чесних опонентів.

У кожному часописі, які доводиться читати, натрапляю на протести і навіть лайку сварливих читачів за вміщення якогось матеріалу, що не вкладається у їхнє світосприймання. Ці люди вважають, що вони вже з'їли всю мудрість і більше нічого не тільки їм, а взагалі нікому не потрібно, а раз вони так кажуть, то так і мусить бути, бо інакше -- камінюка в вікно, пожежа, або фізична розправа...

Жити -- це шукати, а шукати можуть тільки відважні, які не бояться ні забобонів, ні заборон, ні святих інквізицій...

Тож не наставляймо барикад отим, що відважуються думати і заявити вголос про їхні, хай і непопулярні, хай помилкові, міркування. Не мусимо все почуте і прочитане сприймати за істину, але даймо можливість висловитись тим, хто прагне щось знати. Інакше ми не попросаємось з середньовіччям у часи міжпланетних мандрів.

Допотопні канони ніяк не можуть сприяти нашому прогресові, а тільки далі загальмують його. Культурний світ зробив величезний поступ завдяки відмежуванню церкви від держави, а в нас відбувається зворотний процес і може якраз тому в нашій суспільстві аберація думки і волі... Одним із смертельних гріхів дехто вважає користання найбільшим Божим даром -- інтелектом. "Не гріши думкою" -- не думай, не сумнівайся, не перевіряй, не шукай істини, а сприймай за святу істину те, що комусь прийшло в голову кілька тисяч років тому...

Велика подяка належить редакторів "Нових Днів" за вміщення матеріалів Бар-ського, д-ра Мовчана, Шмігельського та багатьох інших авторів, які виклали свої погляди в культурний спосіб. У дискусії народжується правда, а в лайці -- пекло.

Ф. Миколаєнко, Австралія

(Друкується посмертно. -- Ред.)

...Минулої зими у Норд Порті (найчастіше коло "кал-бані") зустрічав чимало українців з Канади, США і рідного краю -- України. "Нові Дні" цікавили кожного, але найбільше подобався журнал гостям з України.

Одна пані зі Львова сказала: "Ви знаєте, що тепер багато цікавих видань виходить в Україні. Але "Нові Дні" для мене -- це найкращий журнал, що я будь-коли зустрічала"... З тих пір я постійно висилаю числа до Львова і дістаю вдячні листи.

Прошу зарахувати 27 дол. на передплату, а інші 27 дол. на пресовий фонд "Нових Днів".

Микола Смирнів, Гамільтон

...Ваш журнал насправду соборний і чесний, -- хваля тих, що на те заслужили... А також у журналі чиста літературна мова. Спасибі Вам за чесність! Пишіть якомога більше про справи, що діються на нашій Україні!

Ваш довголітній передплатник О. Штихно

...Журнал -- корисний, добрий. Дякуємо. Тримайтесь! На продовження передплати "Н.Д." -- \$25.00 і \$50.00 на Прес. фонд.

А. Маковійчук, Чикаго

"ОЙ, ВДОВОНЬКИ-ВДОВИ..."

Щойно прийшов до нас Ваш цінний журнал за вересень.

Відчинила його якраз на сторінку де була гумореска Інаса Омеляненка "Ой, вдовоньки-вдови..." й почала перше читати гумореску. Перечитавши її, я дуже здивувалася, що "Нові Дні", які мій чоловік передплатує від першого числа, могли помістити цю гумореску, якщо взагалі можна назвати її гуморескою, бо гумор там натягнений, несмачний та образливий для жінок.

Я живу на Фльориді де є велике скупчення українців, де є також багато вдів. Живу тут уже п'ять років, але не бачила жодної вдови такого типу і з такою поведінкою, як зображує у своїй гуморесці Інас Омеляненко.

Лідія Белендюк,
Ворм Мінералс Спрінгс

ЗДОРОВИЙ І СМАЧНИЙ ХЛІБ
та інші печива випікає
Українська пекарня

THE **future** BAKERY
& CAFE

власниками якої є Родина Вжесневських

— можна набути також різні українські страви
у наших каварнях

739 Queen St. W., Toronto, Ont., Tel.	368-4235
St. Lawrence Mkt.	366-7259
483 Bloor St. W.	922-5875
2199 Bloor St. W.	769-5020

ПОМЕР Д-р БОГДАН ЦИМБАЛІСТИЙ

У шпиталі в Порт-Джервіс, Н.Й., помер 16-го серпня 1991 в наслідок серцевого припадку відомий український публіцист, соціолог і громадський діяч -- д-р Богдан Цимбалістий. Він народився в Борщеві, Галичина, в 1919 році. Вищу освіту в ділянках психології і соціології здобув у Львові, Берліні, Геттінгені і Лювені. Від 1959 року перебував у США й працював директором школи для психічно невстабілізованих дітей у Нью-Джерсі. Одночасно 12 років був головою Управи Українського музею в Нью-Йорку. Часто друкував вартісні статті на фахові теми в різних періодиках, у тому числі і в "Нових Днях".

ПОМЕР ФЕДІР С. МИКОЛАЄНКО

Ще 23 березня 1991 року несподівано помер від удару серця наш близький довголітній співробітник, відважний публіцист й активний культурно-громадський діяч Федір Семенович Миколаєнко. Він жив самотньо в м. Перт у Західній Австралії і про його смерть нас ніхто не повідомив, хоч журнал, який він отримував авіапоштою до редакції не повертався.

Ще в 1988 році вийшла єдина книжка бл.п. Автора "Доля скитальська" -- збірка оповідань і нарисів, переважно надрукованих раніше в "Нових Днях".

В цьому числі друкуємо посмертно скорочено один з його останніх дописів "Учітеся, брати мої..."

В УКРАЇНІ ПОМЕР З. КРАСІВСЬКИЙ

20-го вересня ц.р., в Моршині на Львівщині помер на 62-му році життя св.п. Зіновій Красівський -- український поет, політичний публіцист, непохитний борець за волю і самостійність України, довголітній політв'язень советських тюрем і таборів, останнім часом Голова Проводу ОУН на Україні.

З. Красівський -- автор роману "Байда" і збірок поезій "Месник" і "Невольницькі плачі" та поеми "Тріумф Сатани".

COMPLETE CATERING SERVICE.

Banquet Facilities (up to 500 persons)

UKRAINIAN CARAVAN
Restaurant Cabaret

5245 Dundas St. W. (at Kipling) • 231-7447

ISLINGTON, ONTARIO M9B 1A6

- ГОТУЄМО Й ДОСТАВЛЯЄМО РІЗНІ СМАЧНІ СТРАВИ НА ВЕСІЛЛЯ, ХРЕСТИНИ, ЗАБАВИ, ПОМИНКИ І НА ІНШІ ПРИЙНЯТТЯ;
- ПОВНА КУХОННА ОБСЛУГА;

ПОЖЕРТВИ
НА ПРЕСОВИЙ ФОНД
"НОВИХ ДНІВ"

КАНАДА:

Притула Степан, Стоні Крік	\$46.00
Д-р Винницький Остап, Торонто	46.00
Савчук Василь, Едмонтон	46.00
Шафранюк Михайло, Торонто	46.00
Смирнів Микола, Гамільтон	27.00
Валер Микола, Ст. Кетеринс	23.00
Д-р Валер Олег, Ст. Кетеринс	23.00
Д-р Войчишин Іван, Оттава	20.00
Гошуляк Йосип, Торонто	20.00
Родак Валентина, Торонто	19.00
Наклович Богдан, МекКелар	13.00
Зима Марія, Лондон	10.00
Ганкевич Юрій, Торонто	8.00
Штихно Олекса, Лашін	8.00
Руденко Василь, Торонто	6.00
Кисіль Юрій, Гокстон	5.00
Олексюк Іван, Торонто	5.00
Курчак Катерина, Велланд	3.00
Микитюк К., Етобіко	3.00

США:

Маковійчук Анатоль, Чікаго	\$50.00
Кот Алина, Воррен	25.00
Шерома Марія, Глен Ков	20.00
Роговська Любов, Ірвінгтон	5.00
Семенюк Антін, Міннеаполіс	5.00
Ткачук Дмитро, Філадельфія	5.00

АНГЛІЯ:

Боднарчук П.	£15.00
Кулаковський Ілля	10.00

Редакція і Адміністрація щиро дякують всім за пожертви.

ЗАГРОЗА ЗАНЕЧИЩЕННЯ ДЛЯ
ЦЕНТРАЛЬНОЇ КАНАДИ

(Канадська сцена) -- Згідно з дослідженням про занецищення, -- чотири мільйони канадців п'ють воду і залежать від цієї води до пиття з озера, яке містить у собі велику кількість отруйних хемічних речовин. Онтарійське озеро науковці характеризують як нестійку-смертоносну рідку глину отруйних речовин із людських та індустріальних викидків із дюжини міст у Сполучених Штатах Америки та Канаді.

Деякі авторитетні чинники старалися відкинути це песимістичне твердження, говорячи, що занецищені матеріали, які скидають в Онтарійське озеро та в Ніягарську ріку швидко забирає та прочищує сильна струя ріки св. Лаврентія. Вони говорять, що водянні птахи цього району, в яких знайдено високий відсоток отруйних речовин, призибляли це в інших районах під час свого річного сезону переліт-міграції, але досліді на черепахах, що проводять ціле своє життя в Онтарійському озері, виявили рівень діоксину 50 разів вищий, ніж мінімальний рівень "безпеки".

Аналіза води в Онтарійському озері виявила 83 отруйні хемічні речовини, сім із них відомі як "карсіногени". □

КОБИЛЯЦЬКИЙ РАЙОННИЙ МУЗЕЙ ЛІТЕРАТУРИ І МИСТЕЦТВА

Музей розташований у м. Кобеляки Полтавської області. Він створений з ініціативи місцевих органів влади та з допомогою музейних працівників Полтави в 1982 році.

Роботу по збиранню, упорядкуванню і вивченню матеріалів для музею, по його обладнанню та оформленню провів учитель-краєзнавець О.І. Кулик за участю місцевих учителів, учнів і окремих організацій.

Матеріали музею розповідають про життя і діяльність письменників, художників, композиторів, артистів та інших діячів культури -- вихідців з Кобеляцького району, а також про діячів, які пов'язані з цим краєм. У музеї відображено перебування в Кобеляцькому краї Івана Котляревського, Тараса Шевченка, О. Пушкіна, розповідається про просвітителя 18-го ст. Я. Козеловського, поета І. Богдановича, художника Д. Левицького, математика М. Остроградського.

З Кобеляцького краю вийшли відомі українські письменники: Олесь Говчар, Павло Загребельний, Андрій Голков, П. Усенко, Ю. Дойль-Михайлик, І. Дубинський, В. Кашин, С. Журахович, Д. Ткач, М. Білецький, художники: В. Греченко, О. Максименко, І. Лось, С. Солодовник, скульптор С. Лоїк, артисти: С. Шкурат, Є. Золотаренко, П. Колесник, Г. Тесля, Т. Гриценко...

У м. Кобеляки народився композитор, бандурист і співак Григорій Трохимович Китаистий, відомий керівник Капели бандуристів ім. Т. Шевченка в Детройті.

Музей має велику пізнавальну і виховну силу, перш за все тим, що його зміст тісно пов'язаний з рідним краєм, з витоками рідної культури і духовності, викликає гордість за своїх славних земляків.

Якщо в когось зберігаються цікаві експонати чи книжки про кобеляцьких діячів, можна надсилати для музею на адресу директора:

315250 Україна
Полтавська область
Кобеляки, вул. 1 травня, 6
Кулик, Олексій Іванович

"КВІТИ ДОБРА І ЗЛА" НОВА ЗБІРКА ПОЕЗІЙ ГАЛИНИ ЧЕРІНЬ

Об'єднання українських письменників "Слово" видало "Квіти добра і зла", збірку поезій Галини Черінь останніх десяти років, а переважно останніх років, в тому числі й вінок сонетів та -- здається ніким досі не вживана -- форма вінка октав, яку авторка назвала "октагоном".

Книжка в твердій обкладинці, 240 сторінок, ціна з пересилкою 12 доларів -- замовляти в:

Halyna Pankiw, 652 Norwood St., Port Charlotte, FL 33952.

M - C DAIRY

- ЙОГУРТ 212 Mavety Street
- ГУСЛЯНКА TORONTO, ONTARIO
- БІЛИЙ СИР Tel: 766-6711
- СМЕТАНА

У С Е С М А Ч Н Е ,
Д О Б Р О Я К І С Н Е !

КАНАДСЬКІ ОЩАДНІ БОНДИ

Канадські ощадні бонди -- це найпопулярніша інвестиція канадців. Кожний третій канадець вже купив Канадські ощадні бонди і кожний другий буде їх мати.

"Не треба шукати причини їх популярності", -- каже Джон Камбол, директор К.О.Б. на Онтаріо:

1. Вони є найбезпечніші інвестиції, підтримувані Федеральним урядом і канадськими законами;

2. Вкладені в К.О.Б. гроші вам можуть звернути в кожній хвилині;

3. Ці бонди можна дуже легко купити в кожному банку, траст компанії, в кредитових спілках або на рати з вашої платні в місці вашої праці.

Знавці рекомендують, щоб бодай 20% ваших заощаджень були в Канадських ощадних бондах.

СЛОНИ -- НАЙКРАЩІ АЛЬПІНІСТИ

Вчені із західнонімецького інституту Товариства імені Макса Планка уже кілька років досліджують можливості пристосування окремих організмів до великих висот. Вони відібрали слона як тварину, що найкраще переносить великі висоти.

Зараз відомо, що великі африканські слони жили на схилах найбільшої гори Кіліманджаро. Навіть під вершиною знаходять їхні кістки. Відомо також, що менші за них індійські слони легко піднімаються в Гімалаях на висоту 4,5 тисячі метрів. Люди на таких висотах уже неможуть вільно дихати.

АЛЬКОГОЛЬ НЕ ЗАВЖДИ ШКІДЛИВИЙ

(Канадська сцена) -- Згідно з опінією дослідників у Відділі Національного здоров'я і суспільної опіки в Оттаві, хронічні п'яниці дали алкоголеві погану славу, на яку він не заслуговує. Надмірне пиття алкоголю спричинює людям, очевидно, багато лиха, терпіння і злиднів, але восьмирічні дослідження виявили, що люди, які вживають алкоголь помірковано, є назагал здоровіші і живуть довше, ніж ті, що взагалі не п'ють алкоголю або п'ють забагато. Вживання малої дози алкоголю зменшує стрес і випадки серцевої недуги.

ЧАСНИК ПРОТИ ІНСУЛЬТУ

Давно знали, що часник оберігає від інсульту -- крововилив у мозок, тромбів і артеріосклерозу. Та обґрунтованих доказів не було. Недавно в Іспанії з часнику виділили дві невідомі досі речовини. Досліді на тваринах показали -- вони запобігають нагромадженню та склеюванню кров'яних пластинок, які можуть перекрити кровоносні судини, утворюючи тромби. Одну з цих речовин, що дістала назву "ахеон" (від еспанського "ахо" -- часник), додавали у корм кролям у кількості двадцять міліграмів на кілограм ваги. Результат: склеювання кров'яних пластинок припинилося.

ДОМАШНЄ ЛІКУВАННЯ

Ми звикли, що для лікування на курорті треба кудись їхати, часом і дуже далеко. А чимало жителів Будапешту, котрі страждають від захворювань шлунка і стравоходу, не їздять нікуди: адже на території міста знайдено двісті п'ятдесят джерел мінеральної води. Усі вони успішно діють.

POSTAGE PAID AT TORONTO

Publications Mail Registration
Number 1668

if not delivered please return to:

NOWI DNI
P.O. Box 400, STA -D-
TORONTO, ONT.
CANADA M6P 3J9

У ВИД-ВІ "НОВІ ДНІ" ВИПРОДАЖ КНИЖОК ПО ЗНИЖЕНИХ ЦІНАХ

Іван Багряний, -- "Скелька"	\$6.00
Іван Бережний, -- "Українська мова" (поч. граматики)	\$3.00
Іван Боднарчук, -- "До рідних причалів" (репортажі)	\$4.00
Іван Боднарчук, -- "Розквітлі сузір'я"	
в твердій обкл.	\$7.00
в м'якій обкл.	\$6.00
Іван Боднарчук, -- "Заобрійні перегуки"	\$3.00
Іван Боднарчук, -- "У дорозі життя" (для дітей і молоді)	\$4.00
Іван Боднарчук, -- "Замрячені ранки"	
(оповідання, новелі)	\$3.00
І. Боднарчук, -- "The Generations will get together"	\$5.00
Вол. Винниченко, -- "Між двох сил" (драма)	\$2.00
Петро Волиняк, -- "Поговоримо відверто"	
(662 стор. іл.)	\$12.00
Б. Антоненко-Давидович, -- "Печатка"	\$2.00
Дмитро Кислиця, -- "Граматики" (синтаксис)	\$5.00
Докія Гуменна, -- "Внуки столітнього запорожця"	
(144 стор.)	\$4.00
Федір Миколаєнко, -- "Доля скитальська" (152 стор.)	\$5.00
Іван Овечко, -- "Нумо до праці"	\$4.00
С. Погорілий, -- "Неопубліковані романи Винниченка"	\$6.00
Григорій Сірик, -- "Під сонцем обездолених"	
(тг. 2-12 по)	\$8.00
Гелій Снегірьов, -- "Набої для розстрілу" (стор. 492, іл.)	
в твердій оправі	\$16.00
в м'якій оправі	\$7.00
Дмитро Чуб, -- "Shevchenko the Man"	\$8.00
Дмитро Чуб, -- "West of Moscow"	\$5.00
Дмитро Чуб, -- "So this is Australia"	\$5.00
Тарас Шевченко, -- "Вибрані вірші"	\$2.00
Анатоль Юриняк, -- "Камікадзе падає сам"	\$5.00

Анатоль Юриняк, -- "Критичним пером" (ч. 2) \$7.00
"Новий обрій" -- австралійський Альманах,
ч. 7 і ч. 8 по \$10.00

Всі ціни включають кошти пересилки.
Замовляти на адресу "Нових Днів".

"БЛАГОВІСНИК ВІДРОДЖЕННЯ"

Минає вже другий рік, відколи Українська Автокефальна Православна Церква знову стала на шлях незалежного життя. Відроджена спочатку в західних областях України, вона минулого року проголосила Український Патріархат і швидко шириться по всій Україні.

Але більшість подій з життя УАПЦ була для нас, що живемо на Заході, невідома. Щойно недавно засноване Українське Православне Товариство св. Андрія Первозваного зробило інформацію своїм першочерговим завданням. Товариство видає двічі на місяць "Благовісник відродження УАПЦ" -- бюлетень, присвячений виключно матеріалам про національно-церковне відродження в Україні. Інформації передаються "факсом" з Києва, де їх ретельно збирає з різних районів представниця Товариства в Україні Ярина Тимошенко.

Ті, хто цікавиться життям, діяльністю, успіхами і проблемами відродженої УАПЦ Церкви, можуть передплатити бюлетень і діставати його поштою. Передплата -- \$15.00 амер. на рік.

Випишуйте чеки на St. Michael's Church (St. Andrew's Society Fund) і зголошуйте передплату на адресу:

St. Andrew's Ukrainian Orthodox Society
2635 Spruce Avenue
River Grove, IL 60171

"PROMBANK" INVESTMENT LTD. and THE JACYK GROUP

1260 Eglinton Ave. East, Mississauga, Ontario, Canada L4W 1K8. Tel. (416) 625-2171

- Якісні індустріальні і комерційні будинки та розбудови;
- Різні умови оренди або купівлі.

